

Planinski vestnik

6

glasilo Planinske zveze Slovenije

junij 1986

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

junij 1986

6

letnik LXXXVI izhaja od leta 1895

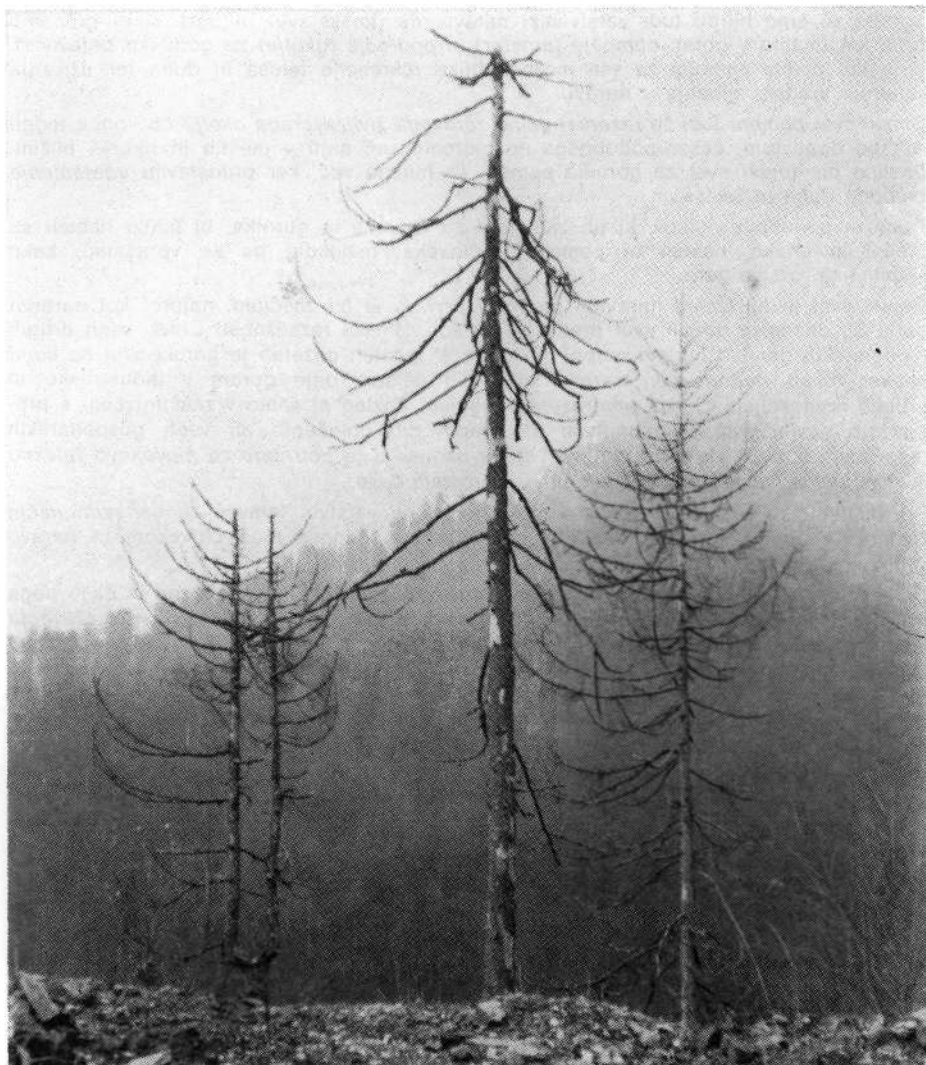
vsebina

Dr. Tone Strojín	Dan, ki naj bi bil raztegnjen na vse leto	241
Sonja Ploj-Ratajc	Skrbi ob Černobilu	243
Zdenko Kodrič	Naj kočé ne samevajo	245
Erna Meško	Žlahtnemu človeku v spomin	246
Jože Dobnik	Skupno izdajanje planinskih kart (S srečanja predstavnikov PZS in PZH)	248
Tomaž Banovec	Posebna nagrada Fistravčevemu Cerro Torreju	249
Dragica Manfreda	Tabor v Vratih — da ali ne?	252
Zdenka Tomulič	Krn in njegovo pogorje — to so Cvétovi kraji	254
Andreja Erdlen	Oživljanje planšarstva	256
Mitja Košir	Vsaka akcija mora imeti odziv	258
Andrej Vovšek	Olimp. 2917 metrov	259
Edo Kozorog	V deviški steni Boksa	261
Ervin Mejak	Oj Jalovec, lepote naših gora!	262
Dr. Jože Rajhman	Trubarjevo potovanje iz Ljubljane v Urach	263
Mirko Lorenci	Za pet dni neznane lepote	268
Marlen Premšák	Planinci se vračajo na Mozirsko planino	272
Tomislav Jagačić	Srečanja na Durmitorju	275
	Društvene novice	277
	Iz planinske literature	281
	Razgled po svetu	285
Gregor Klančnik	Zopet s pomočjo skupnosti in planincev (Koča pri Triglavskih jezerih bo posodobljena)	287

Obolela jelka v okolici Črne na Koroškem. — Kar zgrozimo se lahko, kaj čaka naše gozdove, našo (sedaj še zeleno) naravo.

Posnetek Andrej Sertel

Planinski vestnik izdaja Planinska zveza Slovenije, 61000 Ljubljana, Dvořakova ulica 9, poštni predal 214. Revija praviloma izhaja vsak mesec. Ureja uredniški odbor: Milan Čilenšek (glavni in odgovorni urednik); Tomaž Banovec, Janez Bizjak, Sonja Dolinšek, Zdenko Kodrič, Jože Krajnc, Dragica Manfreda, Jože Poglajen, Nada Praprotnik, Marlen Premšák, Tone Strojín, Tone Škarja, Matej Šurc, Nevenka Vogelnic in Božo Zorko; predsednik izdajateljsko-založniškega sveta Ante Mahkota. Prispevke pošiljajte na naslov: Milan Čilenšek, Uredništvo Večera, 62000 Maribor, Svetozarevska ulica 14, ali na naslov Planinske zveze Slovenije. Rokopisov in slik ne vračamo. Tekoči račun pri SDK 50101-678-47046. Letna naročnina je 3000 dinarjev in jo lahko naročniki plačajo v dveh obrokih: prvega v februarju, drugega v juniju; za tujino znaša naročnina 30 dolarjev. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova vselej navedite tudi stari naslov, in to s tiskanimi črkami. Upoštevamo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto, med letom odpovedi ne moremo sprejemati. Tiska Tiskarna Jože Moškrič v Ljubljani.

Takole je videti popolnoma posušeno drevo. Ali se nam res obeta takšna prihodnost?

Posnetek Franc Cafnik

DAN, KI NAJ BI BIL RAZTEGNJEN NA VSE LETO

OB SVETOVNEM DNEVU VARSTVA OKOLJA, 5. JUNIJU

Dr. TONE STROJIN

Varstvo okolja za gorski svet kot celoto nima več tistega prizvoka, ki je vezan zgolj na varstvo narave, značilnih naravnih predelov in spomenikov ter redkih živalskih in rastlinskih vrst, skratka tistega obsega, s katerim navadno označujemo varstvo narave same. Varstvo okolja danes pomeni mnogo več kot varstvo narave, ker *vklučuje človeka* v njegovih odnosih z naravo in družbo.

Gorniki, ki smo hkrati tudi varstveniki narave, na gorski svet in gore sicer *gledamo širje*, ker imamo v gorah *območje (prostor)* in *področje (okolje)* za gorniško dejavnost, ki je kot pojem sinonim za vse možne oblike rekreacije telesa in duha ter uživanja kulturnih vrednot gibanja v naravi.

Gorski svet pomeni tudi še *rezervat edino zdravega življenjskega okolja* ob koncu tedna in med dopustom, česar podobnega ne moremo več najti v mestih in njihovi bližini. Osebnost pa gorski svet za gornike pomeni še mnogo več, ker predstavlja *udejanjenje svobode duha in telesa*.

Takih in podobnih vidikov, ki jih ima gora za človeka in gornika, bi lahko našli še precej in enako, našli bi pomen za človeka; malokdaj pa se vprašamo, kako skrbimo za varstvo gora.

Gorski svet je bil izmed naravnih predelov *prvi, ki je bil zaščiten*, najprej kot narodni park. Še danes je gorski svet predvsem zaradi višinske razsežnosti izmed vseh drugih topografskih danosti ljudem *najbolj na očeh*. V mnogih deželah je gorski svet še *edini kolikor toliko nedotaknjen naravni svet*. To dejstvo daje goram v industrijsko in urbano prenaseljeni Evropi prvorazreden pomen. Razlog ni samo v zaščitni coni s prepovedjo novih gradenj, omejitvah ali prepovedih določenih ali vseh gospodarskih dejavnosti, temveč zaradi ohranitve tistega okolja, ki je *potrebno za človekovo telesno in duhovno prenavo ob koncu tedna in v prostem času*.

Pri varstvu okolja v gorah ne gre zgolj za fizično varstvo, temveč za *ustrezen način življenja v gorah*, ki ne ogroža ali celo prizadane odnosa med človekom in naravo v gorskem svetu.

Do pred nekaj desetletji so bili problemi onesnaževanja lokalnega obsega in časovnega trajanja. Danes je to obdobje *mimo* — kratkomalo zato, ker je *problem onesnaževanja splošno razširjen po vsem svetu in ni časovno omejen*. V gorah ga opazimo tudi pozimi in na krajih, kamor ne stopi človeška noga: Corpus delicti sta umazanija na snegu in kislost naslag na površini. Skratka — za onesnaženost danes ni pogoj človekova fizična navzočnost, temveč dejavnost, ki je z industrijsko in kurilno dejavnostjo dobila planetarne razsežnosti.

Bistvo onesnaževanja okolja je v *protislovju med (ne)koristnostjo in posledicami neke dejavnosti*, bistvo varstva pred takim onesnaževanjem pa v obvladovanju ne le virov onesnaževanja (tehnični vidik), temveč tudi in zlasti v *razreševanju protislovij in protislovnosti (družbenoekonomsko-ekološki vidik)*.

Priznati si moramo, da so pojavne oblike onesnaževanja pri človeku povzročile prevrednotenje nekaterih profitno naravnanih oblik življenja in dela do te mere, da so postavile na glavo nekatere temeljne usmeritve življenja in dela in celo smeri družbenega razvoja. Marsikje so šli zavestno v višji standard z umazano industrijo, pa čeprav za ceno zdravja in življenjskega okolja. V nekaterih državah je šel družbeni razvoj po družbenem proizvodu višje, a v bistvu korak nazaj — če so odgovorni bili sposobni lažno smer razvoja pravočasno in sploh zaznati.

Ob takih globalnih razmišljanjih, mimo katerih ne sme tudi malo bolj razgledan gornik, moramo opozoriti, da je pojem onesnaževanja okolja širok, saj ne obsega zgolj fizične ali geografske označbe, temveč ima tudi *antropološke razsežnosti*, ker posega v človekovo socialno sfero.

Koliko in kako to onesnaževanje kot posledica človekovega slepega in (ne)načelnega zagona odseva na njegovi moralni podobi in v vrednostnem sistemu človeških vrednot?

Prva hipoteza za izboljšanje stanja je, da problema okolja ne bomo obvladali, če ne bomo *najprej spremenili človeka*, njegove miselnosti in namenov v prostoru. Tudi gornik v gorskem prostoru naj bi bil *bolj kulturno navzoč*, bolj ozaveščen in razgledan. Danes ni več vprašanje, ali v gore, temveč *kako in po kaj v gore*. Ni problem v obvladovanju terena, ker so naše gore dovolj planinsko obdelane in pristopne, problem gorskega okolja je v *vzdrževanju planinskega režima*.

Druga hipoteza je v smiselnem obvladovanju protislovij, ki jih je prinesel razvoj in so zato kot pojav nujna. Ena od teh protislovij je množičnost v gorah, ki smo si jo želeli in jo želimo. Problem je v *obvladovanju teh množic*, ki jo množice ne smejo občutiti kot prisilo, temveč kot vzgojo.

Tretja hipoteza je v *smotrnosti in ciljnosti naših akcij*, ki so pogosto rezultat kompromisa raznih interesov. Če npr. en zakon uzakonja več deset prepovedi in jih formalno sankcionira s prekrški in gospodarskimi prestopki, obenem pa z enim členom dopušča

izjeme, ki (raz)veljavljajo zapovedano, manjka taki družbeni akciji ciljnost, zakonu pa ratio legis.

Tudi samo varstvo okolja ni več raziskovanje in spoznavanje narave, zaščitenih predelov in spomenikov, živalstva in rastlinstva, skratka stvar posamezne vede ali več strok — preprosto zato, ker zahteva interdisciplinarno lotitev problema. Varstvo okolja odpira *nove razsežnosti integracije znanosti ekonomije in ekologije*. Varstvo okolja kot *svojevrstno prevzetje in izročilo naravne in grajene dediščine* se najprej zrcali v človekovem odnosu do prostora skupaj s sočlovekom, skratka do okolja.

Varstvo okolja, ko odkriva probleme onesnaževanja in posega v naravo, odkriva skoraj *atavistično človekovo zasebniško miselnost*, da v naravi lahko počne vse to, kar mu v mestu prepovedujeta zakon in država. Prav v tej zasebni razpoložalni miselnosti človeka, da lahko v naravi počne vse, kar hoče, in odlaga vse, kar mu je odvečno, si daje duška s hrupom in objestnimi ravnanji in podobno, je tista zmotna in zanese-njaška miselnost, ki bi jo radi pravočasno z vzgojo odstranili od vsakega, ki zahaja v gore ali tja odhaja po opravkih. V teh prizadevanjih pa planinska organizacija ne v gorah ne v dolini ne sme ostati sama.

Zato si želimo, da bi dan varstva okolja veljal vse leto.

Komentiramo

SKRBI OB ČERNOBILU

Potem ko je radioaktivni oblak iz poškodovanega jedrskega reaktorja v Černobilu pripotoval tudi do nas, so 2. maja izmerili najmočnejše radioaktivno sevanje v Sloveniji prav na Kredarici — 0,2 milirentgena na uro, kar je bilo še enkrat več kot denimo v Ljubljani (sevanje je bilo ponekod po Sloveniji še manjše).

Znano je sicer, da smo ves čas izpostavljeni radioaktivnemu sevanju iz naravnih virov (sevanje prihaja iz vesolja, tal in prirodnih radioizotopov v telesu), ki je po posameznih območjih različno. Znano pa je tudi, da je to sevanje zaradi intenzivnosti kozmičnih žarkov na večji nadmorski višini večje kot v nižjih legah ali ob morski obali, kar se kaže tudi v srednji letni dozi sevanja.

Toda oblak z radioaktivnimi izotopi, ki je ušel iz černobilskega reaktorja, je tudi v gorah narekoval previdnost. Več skrbi bi sicer povzročil, če bi pripotoval julija, ko je v gorah znatno več ljudi kot v tem času, glede uporabe kapnice pa seveda v gorah veljajo enaki previdnostni ukrepi kot drugod. Ponekod v gorah bodo začeli polniti vodne zbiralnike šele čez dneve, povsod pa preverjajo, kako je z vodo, ki je tudi zdaj — kot je v visokogorju

že običajno — ne bodo priporočali za pitje. Kot ocenjujejo, so planinska društva ob povečanem sevanju dobro reagirala, čeprav bi seveda ponekod lahko zaščitili vodne zbiralnike, ko bi jih pravočasno opozorili na nevarnost, ki je prišla z radioaktivnim dežjem.

Sicer pa je najbrž černobilska katastrofa, ena najhujših, če ne celo najhujša jedrska nesreča doslej, ki bo še dolgo odmevala po vsem svetu, pretresla tudi slovenske ljubitelje gora in narave sploh, ki z zaskrbljenostjo opazujejo tudi posledice drugih človekovih posegov in ravnanj v naravnem okolju.

Gre zlasti za kisli dež in pline, ki po mnenju strokovnjakov povzročajo že tudi pri nas zastrašljivo propadanje gozdov. Nekateri se sprašujejo, ali se zavedamo, da bi utegnili nekega dne namesto dreves ugledati na pobočjih gola debla.

Tako se seveda — zdaj veliko odločnejše kot še pred nekaj leti — zastavlja vprašanje, ali bo človek s svojim razumom, z znanjem, ki si ga je nabiral in ga bogatil tisočletja, ohranil svet, kakršnega pozna in v kakršnem bo lahko živel.

Sonja Ploj-Ratajc

POZIV PLANINSKEGA VESTNIKA JE PADEL NA PLODNA TLA

ZAHTEVAMO OHRANITEV TARE IN OBVEZNO VGRADITEV ČISTILNIH NAPRAV PRI TERMoeLEKTRARNI PLOMIN II

V Planinskem vestniku številka 3, marec 1986, stran 144, je bila objavljena notica o prizadevanjih mariborskega Planinskega društva Matica za ohranitev kanjona Tare, mednarodno zavarovanega območja, ki zaradi svojih edinstvenih lepot že predstavlja dediščino vsega človeštva, štiti pa ga tudi zakon o narodnem parku Durmitor.

PD Dr. Gorazd Zavrnik na Medicinski fakulteti v Ljubljani je zbralo 74 podpisnikov (ki jih pošiljamo v prilogi) z zahtevo po ohranitvi kanjona, saj bi izraba vode reke Tare v hidroenergetske namene pomenila ne samo kršitev veljavne mednarodne in notranje zakonodaje, temveč tudi nekulturno dejanje.

Sočasno se podpisani pridružujemo zahtevi, da je treba obvezno vgraditi čistilne naprave še pred pričetkom obratovanja termoelektrarne Plomin II v Istri. Menimo, da so nesprejemljiva izsiljevanja hrvaškega elektrogospodarstva in premogovništva, češ da bo z

ustavitvijo gradnje TE Plomin II ogroženo delo 1700 rudarjev v rudniku Raša. Obvezno je treba zagotoviti denar za čistilne naprave in te vgraditi v elektrarno, saj bi sicer termoelektrarna s svojim 340 metrov visokim dimnikom spustila NA DAN v zrak okoli 500 ton žveplovega dvokisa, 25 ton dušikovega oksida in 23 ton drugih škodljivih snovi. Kakšne posledice bi to imelo za zdravje ljudi in za naravo (tudi gorski svet), ni treba posebej poudarjati. In končno — ali je možen razvoj turizma in dolarski prihodek dežele ob nadaljnjem podpiranju katerekoli veje industrije na račun propadanja narave, njenih lepote in kulturnih spomenikov? Delovanje TE Plomin II bi ob ekološkem samomoru Istre pomenilo tudi začetek propadanja snežniških gozdov in narave v občinah Ilirska Bistrica, Kočevje in Cerknica.

Prosimo, da naše podpise in mnenje objavite ali posredujete ustreznim institucijam.

Predsednik PD: Lovro Stanovnik

Sledi sedem strani imen s skupno 74 podpisi; faksimiliramo prvo stran. Vso zadevo pa smo odstopili komisiji za varstvo narave in gorsko stražo pri PZS v nadaljnje ukrepanje.

Uredništvo

Podpisani člani PD "Dr. Gorazd Zavrnik" pri Medicinski fakulteti v Ljubljani se pridružujemo resoluciji z zahtevo po ohranitvi TARE, ki je bila objavljena v Planinskem vestniku št. 3/1986, str. 144. Istočasno tudi zahtevamo, da se obvezno vgradijo čistilne naprave pri termoelektrani Plomin II. v Istri. Prosimo, podpišite se čiljivo!

MIKA SUSMAN - *Susman*
KSEVINA BRUČAR - *Kere Bručar*
KOVACIC ANITA - *Lovro Kovacic*
KOS TANJA - *Kos Tanja*
DIMIC MILOŠ - *Dimic Miloš*
CIMERMAN. - *Cimerman Fran*
BOBIČ ŽIVO -
GRUBEN-BRČER RITA - *Gruben Brčer Rita*
VERNEK RAZANA - *Vernek Razana*
KLEČIN REZKA - *Klečin Rezka*
PAVLIČ TONE - *Pavlič Tone*
Voblič Dragomir

NAJ KOČE NE SAMEVAJO

V ZGODNIH POLETNIH MESECIH SO V NAŠIH GORAH VEČINOMA LE TUJCI ● NA STOL PA NAS POZIMI NI STRAH, KDOVE, ZAKAJ NE ● V PLANINE TUDI MAJA IN JUNIJA

ZDENKO KODRIČ

Nekam čudna in nenavadna navada nas je obšla. Pozimi resda ne moremo množično v gore, a ko sneg skopni, bi lahko »jesenski« planinci pogumneje zakoračili proti hribom. Kdo ve, zakaj so planinci takole konec julija, avgusta in septembra najbolj korajžni? Zaradi vremena, pravijo. A je trditev izvita iz trte. Lepo vreme je v gorah tudi maja in junija. Kar prepričajte se.

Pred slovenskimi planinci so v naših Alpah le tujci, alpinisti in raziskovalci. Med turisti je največ Avstrijcev, Italijanov in Nemcev, ki se čudijo maloštevilnemu obisku naših najlepših vrhov in postojank pod njimi. Nekateri med njimi kar ne morejo verjeti, da slovenskih zaljubljenec

v gore še ni od nikoder. Posploševati tega seveda ne moremo. Maja je bilo na turah že mnogo planincev, tudi junija; toda o množičnosti žal še ne moremo govoriti.

Nekoč mi je v Kamniških in Savinjskih Alpah eden od avstrijskih planincev, doma blizu Lienza, pravil, da je v gorah najlepše na pomlad. Po njegovem takrat vse živi in gora komaj čaka človekovega objema. »Čudim se Slovincem, ki maja in junija še lenarijo za zapečkom. Veš, goram pozimi ni dolgčas. Na njih je sneg, na pomlad jim je najhuje. Sneg in led se stopita, tudi planik še ni — in zato si gore želijo človekov glas. Podobno je poleti, jeseni pa gore komaj čakajo na človekovo slovo. Oddahnile bi se rade takrat.«

ČLOVEK, NAJBOLJ KULTIVIRANO BITJE IN NAJVEČJI ONESNAŽEVALEC OKOLJA

PRVIČ RESNEJE POUČARJENA EKOLOŠKA PROBLEMATIKA ŠALEŠKE DOLINE

Kljub temu da Planinski vestnik načelno ne objavlja poročil z občnih zborov planinskih društev (to je ena izmed nalog Obvestil PZS), povzemamo nekaj misli iz poročila Vlada Natka, predsednika sekcije za varstvo narave PD Titovo Velenje, saj so letos v svojem 37-letnem delovanju prvič resneje spregovorili o perečem ekološkem problemu Šaleške doline.

»Eksploatacijsko območje premogovnika vključuje 1540 hektarov, to je nad osem odstotkov površin v občini, degradacija ravninskih površin pa se nezadržno širi. Vsakodnevno smo priča zastrupljanju vode, zemlje, zraka, rastlin, živali in tudi človeka. Rudarji nam spodkopavajo tla pod nogami, ugreznine so vsak dan večje... Z visokimi dimniki v termoelektrarni Šoštanj nam je uspelo žveplov dvokis in še druge pline razpihati na večje površine. Umirajo tisoči hektarov prelepih smrekovih gozdov, tisoče pa čaka podobna usoda... Pripravljamo nove načrte za obnovo najstarejših blokov v termoelektrarni Šoštanj. Čistilne naprave so zelo zelo drage. Bomo spet popustili v imenu širše družbene skupnosti in njenih interesov? Ali pa bomo, če bo treba, ustavili energetske bloke zaradi pretiranega onesnaževanja? Dvomim. Mislím, da je skrajni čas, da se ekološko prebudimo. Vprašam vas, planince, kdo nas bo poznal ali se potegnil za nas, ko bodo podzemna bogastva v približno petih desetletjih izčrpana, Šaleška dolina s širšo okolico pa opustošena. Nihče! Zato moramo že danes pozvati odgovorne, da poskrbijo pri novih blokih za primerne čistilne naprave.

Zanamcem moramo pustiti še vsaj delno neokrnjeno naravo in ne samo zastrupljeno zemljo, vodo, zrak, umirajoče gozdove in sploh naravo, katere neločljivi del je tudi človek. Ta pa je — žal — kot najbolj kultivirano bitje tudi največji onesnaževalec narave.«

Kolikšna resnica je v teh mislih, prepredenih z metaforami! Pa sem nehote pomislil na zimsko osvajanje Stola. Mar takrat nihče med pohodniki ne pomisli na slabo vreme, na sneg in mraz? Glede na množičnost pohoda gotovo ne! Toda zakaj potlej maja in junija tak strah pred gorami in slabim vremenom? Kje tičijo vzroki?

Več jih je. Planinci se boje zaprtih vrat v kočah, polomljenih dreves, ki jih je sneg prevrnil na poti, zbledelih markacij in nenadne spremembe vremena. Lani mi je oskrbnik Koče na Donački gori pripovedoval, da je temeljni vzrok, zakaj se maja ne odpravimo v hribe, pomanjkanje prostega časa — proste dneve ob koncu tedna namreč ljudje izkoristijo za delo na vrtu, pri hiši in v stanovanju. Pa tudi za kak dan dopusta se težko odločijo, je še menil.

Zaradi take spoštljivosti do domačega dela in strahu pred slabim vremenom so planinske postojanke prazne. Ljudem v kočah se v teh mesecih zažre turoba v telo. Tako močno, da jim planinci julija in avgusta komaj preženejo senco nezadovoljstva z lic. Ja, čisto drugače bi se vedil upravnik, oskrbniki, lastniki in upravljavci

koč, če bi nas videvali vse leto. Zato najprej energija za tujce, kar ostane, pa za slovenske planince. Narobe bi bilo zvaliti vso krivdo negostoljubnosti na prebivalce in delavce v planinskih kočah; velik del krivde je v nas, ker nas je strah zapustiti ljubi domek in se vrniti nazaj v naravo!

Še sreča, da društva v teh zgodnjih poletnih mesecih ne pozabijo na članstvo. Dokaz za to so številna srečanja in pohodi, ki so se že zvrstili v Sloveniji. Precej jih je že bilo, a vseeno še premalo. Planinci so se aprila in maja zbirali na Rašici, bili so v Bovcu, na Sv. Ani nad Podpečjo, v Libojah, na Jezikovi nedelji na Bohorju, na Blegošu, pri Valvasorjevem domu, na Oljki, Hlevišah, Mrzlici, hodili po vrsti veznih in krožnih planinskih poti in še mnogokje drugje. To je vsekakor obetaven začetek letošnje sezone planinarjenja. Navzlic temu pa se zagrizenim planincem še vedno zdi, da društva niso naredila pravega »bojnega načrta« za novo planinsko sezono. Načrt bi morali sestaviti ob sklepu sezone (po mojem se sploh ne bi smela končati niti začet) in vanj zapisati, da se sezona osvajanja gora začne maja in ne avgusta, ter omeniti, da je večina planinskih postojank odprtih že v zgodnjih poletnih mesecih.

PRED LETOM DNI JE OMAHNIL VESTNIKOV DOLGOLETNI UREDNIK

ŽLAHTNEMU ČOVEKU V SPOMIN

Bilo je sredi aprila lani, ko se je s svojo dobro ženo Milo nepričakovano ustavil za nekaj ur pri nas. Kakor vedno smo se ju zelo razveselili. Ko sem ga zagledala, sem mu rekla: »Kar predobro si videti za svoja leta!« Pa se je nasmejal in dejal: »Saj mi je res lepo, toda na cesti se ne počutim več varnega, zato sem prejšnji teden avto podaril hčerki, midva pa bova raje potovala z vlakom ali avtobusom.« Mislila sem si — pametna odločitev. Čisto v kotičku moje zavesti pa se je oglasilo: tudi Tinetu, neuničljivemu garaču, so se začele krhati sposobnosti, toda brž sem se otresla te mračne misli, gostoma postregla in že sta krenila na krajši sprehod med našimi njivami in gozdovi ter se zadovoljna vrnila na kosilo. Tine mi je izročil šopek dišečih vijolic, ki jih je spotoma nabral, saj je vedel, kako me take drobne pozornosti razvesele.

Posedli smo za mizo in se živahno pogovarjali. Kosilo jima je dobro teknilo in opazila sem, kako je Mila s skrbjo gledala, da ne bi Tine jedel kaj takoga, kar bi mu glede na njegovo »raho sladkorno« utegnilo škodovati. Bila sem vesela, da ima

Tine ob sebi tako ljubečo ženo, ki lepša jesen njunega življenja.

Kar naenkrat je prišel čas človeša. Odločili smo se, da gremo peš do železniške postaje. Mala vnuka Damijan in Breda sta prišla strica »Orla« za roke — in že so korakali ob otroškem čebljanju veselo po cesti. Malo za njimi sva šli midve z Milo in ona mi pravi: »Veš, samo to si želim, da bi mi bilo dano, da bi lahko do konca stala Tinetu koristno ob strani.« Ob teh besedah pač nisem slutila, da se bo po šestih tednih končala njuna skupna pot. Bil je to zadnji Tinetov obisk pri nas — in potem je prišlo tisto strašno, kar nas je vse, ki smo ga poznali, cenili in imeli radi, pretreslo do mozga in napolnilo naša srca z bolečino. Zakaj? Kako? To nam bo ostala večna uganka.

Nismo ga pozabili, vedno znova se vračamo k njemu, ki nam je znal s toliko ljubezni in znanja predstavljati naš preleseni planinski svet in nam ga, posebno še z izrednim urejanjem Planinskega vestnika, posredovati in približati.

Pri tem se spomnim najinega kratkega sprehoda skozi sveže pomladansko bu-

kovje na Runeč. Prišla sva do jase v gozdu in odprli se nama je čudovit razgled po naših vinorodnih gričih, na katerih so se bleščale od sonca obsijane zidanice.

Postala sva na mehki stezi in Tine mi pravi: »Joj, enkratni svet! Napiši — napiši knjigo!« Ah, tega pa ne bi bila sposobna mu rečem, on pa: »Kaj ne bi, pa še kako dobro.« Jaz mu nato pojasnim, da nimam časa, da sem kmetica in babica. In da zlasti svojim vnukom, spričo svojega pisarnja, ne morem dati tega, kar dajejo druge babice svojim. Tine pa mi je odgovoril: »Človek je dolžan najprej se darovati družbi in šele potem misliti nase.«

Da bi resnost pogovora ublažila, sem mu po prleško dejala: »Če mi boš takšne prava, bon začela po prleški gučati, te pa me neš nič rázma.« Iz vsega srca se je nasmejäl: »Samo gúči, dobro bom te razumel.«

Ta najin dialog je bil začetek moje knjige Rada bi Vam povedala, ki jo je profesor Orel še lektoriral, ni pa več dočakal njegova izida.

*

So stvari na svetu, ki so neumljive človeškemu razumu, tudi tvoj konec, dragi, nepozabni Tine...

Erna Meško

DOPIŠNIKOM PLANINSKEGA VESTNIKA

Vljudno prosimo dopisnike, da nam hkrati z besedlji pošljejo svoj natančni naslov in občino bivanja, sočasno pa tudi številko žiro računa (ali izjavo, da v tem letu s honorarji ne bodo skupno presegli vsote 5000 dinarjev — da torej žiro računa nimajo). Te podatke naj nam — prosimo — dopisniki pošljejo na posebnem listu papirja. Želeli bi jim namreč takoj po izidu vsakokratne Vestnikove številke nakazati avtorski honorar, česar pa ne moremo, če dopisniki napišejo le svoje ime in priimek.

Besedila naj dopisniki seveda podpišejo; ne moremo namreč upoštevati anonimnih zapisov ali le psevdonomov namesto imen. V prejšnji številki Planinskega vestnika smo na primer objavili zelo tehten sestavek, vendar je avtor na njegovem koncu napisal: »Honorarju se odpovedujem v korist Planinskega vestnika. Lep planinski pozdrav. Duši.« Sicer hvaležno sprejmemo obvestilo o odstopitvi honorarja, vendar smo imeli kar majhno detektivsko akcijo, preden smo ugotovili, kdo je ta Duši. Tudi če se kdo honorarju odpove, se mora podpisati s celim imenom.

Nadalje: vljudno prosimo pisce, naj ne pišejo predolgih tekstov. Nova Vestnikova vsebinska zasnova temelji na optimalnih zapisih (vesti in poročila sem ne sodijo) z obsegom treh do šestih tipkanih strani (kajpak strani s po 30 tipkanimi vrsticami); za morebitne daljše tekste se morajo pisci predhodno dogovoriti z uredništvom. Kolikor povsem razumemo pisce, da bi radi povedali čimveč, da bi pač želeli prenesti na papir čimveč svojih lepih doživetij in misli, toliko morajo pisci razumeti tudi našo stisko: Planinski vestnik ima samo 48 strani, in na teh 48 strani moramo spraviti kar največ gradiva — vsakovrstnega. Tako si zapisov z osmimi, desetimi in celo več stranmi (in te včasih vsebujejo tudi po 40 in še več tipkanih vrstic) ne moremo več privoščiti; kolikor jih dobimo, so posledica uredniške škarje ali pa zapise vrnemo avtorjem s prošnjo, da jih skrajšajo.

Seveda pa še naprej ostajata naše vabilo in prošnja, naj nam dopisniki pošljejo tudi fotografije ob svojih zapisih. Ni namreč prijetno ilustrirati zapis z razglednico; a kaj, če nimamo na voljo druge slike!

In končno: dopisnike prosimo, naj nam poročajo hitro — takoj po dogodkih. Neredko namreč dobimo poročila o pomembnih dogodkih, pohodih, srečanjih, o umrlih vidnih planincih in drugem — celo s trimesečno zamudo! Kljub temu da je Planinski vestnik mesečnik, tako dolge zamude seveda ne more vzeti v zakup. In kajpak taki zapisi romajo v koš.

Vsem dopisnikom se vljudno zahvaljujemo za razumevanje ter jim želimo čimveč sončnih dni v gorah.

Uredništvo

SKUPNO IZDAJANJE PLANINSKIH KART

Predstavniki planinskih zvez Slovenije in Hrvaške se vsako leto srečajo na delovnem sestanku, na katerem obravnavajo pomembna vprašanja za delo planinskih organizacij. Letošnje srečanje je bilo 12. in 13. aprila v planinskem domu Gore. Delegaciji sta vodila predsednika zvez Tomaž Banovec in Božo Škerl.

Delegaciji sta izmenjali izkušnje o organiziranosti planinstva, razširjenosti, sodelovanju organizacij in članarini. Kljub dolgoletnemu dobremu sodelovanju vodstev obeh zvez in nekaterih planinskih društev pa so še precejšnje možnosti za razširitev sodelovanja med planinskimi društvi, meddruštvenimi odbori in tudi med komisijami obeh zvez; zato bosta obe zvezi sodelovanje spodbujali.

Dogovorili so se o skupnem izdajanju planinskih kart za območja na obeh straneh republiške meje; na prvi bo območje med Snežnikom v Sloveniji ter Učko in Gorskim kotarjem v Hrvaški.

Precej pozornosti so namenili Evropski pešpoti E-7 od Atlantika do Črnega morja.

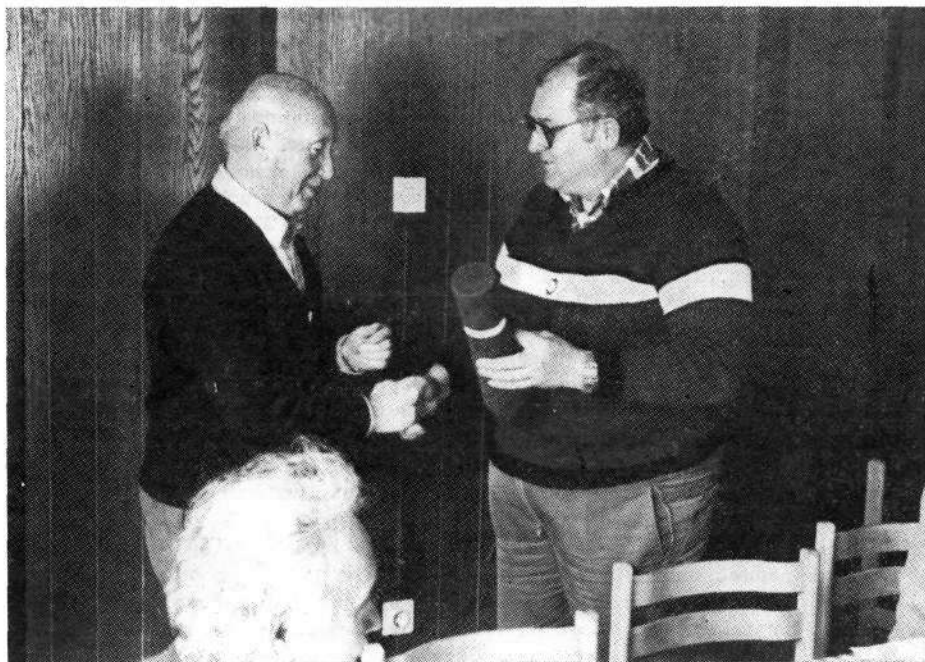
Letos bo odprt njen slovenski del; za nadaljevanje prek SR Hrvaške pa bo treba urediti še nekaj odprtih vprašanj.

Delegacija PSH je seznanila PZS s problemi alpinističnih taborov na območju nacionalnega parka Paklenica in zaprosila pomoč slovenskih alpinistov pri urejanju problemov, ki se pojavljajo ob taborjenjih.

Spregovorili so tudi o organiziranju in financiranju alpinističnih odprav, šoli za vodnike v Nepalju in o gozdnih požarih.

Delegaciji sta obiskali planinski dom na Kopitniku, kjer sta se pogovarjali s predstavniki PD Rimske Toplice. Sodelovali sta na seji MDO Zasavja, kjer so se zavzeli za sodelovanje Planinske zveze mesta Zagreba s tem meddruštvenim odborom. MDO Zasavja je predsedniku PSH Božu Škerlu podelil zlato značko. PD Dol pri Hrastniku, ki je bilo vzoren gostitelj srečanja, pa je predstavnike zvez seznanilo s svojim delom.

Jože Dobnik

Božu Škerlu (na sliki levi), predsedniku Planinske zveze Hrvaške, je Lojze Anzelc, predsednik Meddruštvenega odbora planinskih društev Zasavja, podelil zlato značko MDO Zasavja. Božo Škerl je nedvomno veliko prispeval k bratskemu sodelovanju med planinci Hrvaške in posebno Zagreba s planinci in društvi v Zasavju.

Posnetek Drago Kozole

POSEBNA NAGRADA FISTRAVČEVEMU CERRO TORREJU

REINHOLD MESSNER: »JUGOSLOVANSKI USPEH V PATAGONIJI JE BIL PODVIG LETA 1985 in 1986, NOBENA TURA NA OSEMTISOČAK SE NE MORE PRIMERJATI S TEM USPEHOM!«

TOMAŽ BANOVEC

G. Piero Zanotti me je povabil v žirijo festivala za leto 1986. Žirija naj bi ocenila in predlagala izmed 54 prijavljenih filmov v konkurenci tistega, ki bo dobil zlati encijan, in filme, ki bodo nagrajeni s srebrnimi encijani. Uradne festivalske nagrade spremljajo še druge, podeljujejo jih druge žirije.

DOPOLDNE V KINO, POPOLDNE V KINO IN ZVEČER — KAM DRUGAM KOT V KINO

Najprej o delu žirije. Bili smo iz različnih vetrov: Avstrijec, Francoz, Švicar, Italijan in Jugoslovan, predsedoval je Padovani, znani planinec in publicist iz Verone. Spoznavanje je bilo temu primerno, pomagala je prevajalka, precej smo si pomagali sami. Večina filmov je bila sinhronizirana v italijanščino, tako smo največ govorili italijansko, seveda s pomočjo prevajalke. Delo je bilo naporno in zanimivo: dopoldne greš v kino, popoldne ponovno v kino in zvečer — kam drugam kot v kino. Vmes se ne dogaja drugega kot spanje in uživanje hrane, in še to tako, da je žirija stalno skupaj. Da ja ne bi kdo vplival nanjo, ima celo posebno mizo v hotelu, stiki z drugimi so nezaželeni.

Prvo delo je bilo poenotenje kriterijev. Dogovorili smo se, da bomo upoštevali tehnično popolnost — seveda v mejah možnosti, scenarij, montažo in esprit ali duh filma.

Splošen vtis je — ponovili so ga tudi na naši televiziji, da smo imeli malo dobre izbire. To ne drži popolnoma, saj smo na koncu imeli nekaj težav. Res je bilo veliko filmov takih, da bi jih lahko v predselekciji zavrgli; toda tako bi ostal festival kaj malo mednaroden, saj precej nacij šele stopa na trnovo pot filmske dokumentaristike in igranih filmov z gora in ekspedicij in bi že zaradi prvega kriterija o tehnični kvaliteti ostali pred vrati.

SPLOŠNI VTISI

Zelo dobro produkcijo imajo Francozi, ki že iščejo dogodke in ideje za svoje filme — za svoje ekipe, so drzni in širokopotezni v prikazovanju, tehnične možnosti so si izredno povečali, uporabijo dve ali tri

kamere v steni — levo, desno, zgoraj, helikopter je obvezen, visoko profesionalno je vse, kar naredijo.

Nemška produkcija je drugačna, nekoliko doslednejša in težja, manj eksperimentalna. Bauer nadaljuje igrane dokumentarce o treh zadnjih problemih Alp. Na festivalu je predstavil Petresov boj za Grandes Jorasses v klasičnih časih in opremi in dokaj zvesto, vključno padec in smrt sopezalcev.

Posebna kvaliteta nemške dejavnosti je bila Noč Indijancev. To sicer ni film o gorah, marveč o rudniku in usodi rudarjev, ki jih je kapital zapustil, v višini 4000 metrov in više so sami ustanovili kooperativo oziroma samoupravljanje, sami delajo in gospodarijo, kopljejo rudo (tungsram) v neverjetno težkih, primitivnih razmerah, vsi jih izkoriščajo, vse, kar jim pomeni življenje, je koka, ki jo drago kupujejo, da lahko sploh delajo.

Omeniti kaže tudi problem ekspedicij in njihovega filmskega dokazovanja, zlasti tistih, ki so usmerjena v Himalajo in druga visokogorja. Vse gre po dokaj istem kopitu: slovo od doma, letalo, Katmandu ali kak drug pomemben kraj, zadnja vas, menihi ali lame, nosači, baza, tabor 1, tabor 2 in tako dalje do slikanja na vrhu z ustrezno zastavico — seveda če so vrh dosegli. To velja za filme, ki so pokazali Everest s seveda, »grško« Anapurno, »poljska« Anapurna je bil bolj film o maši, ki so jo pripravili pod goro, podobno velja za druge ekspedicije. Filmi, povezani z baloni (Afrika — prečenje Sahare, in ekspedicija po Spitzbergih) so dolgočasni, čeprav lepi. Francoska produkcija teh filmov ima drugače dolgoročne navade in cilje. Preveč tehnike, preveč spuščanja in napihovanja balonov, nerazumljiv komentar.

Posebno slabo nas je presenetil film o ekspediciji na Antarktiko s posebno jadrnico (14 metrov), popolnoma opremljeno. Ta jadrnica pristane na obalah Antarktike in člani se gredo ekspedicijo. Kako? Malo hodijo po ledenikih, malo plezajo po ledenikih in ledenih slapovih. Tu se pojavi še ena taka jahta, očka, mamica in osemletni sin, ki so šli na svoje na pot na Antarktiko. Kaj naredi? Gredo skupaj na

Matjaž Fistravec — za film Cerro Torre — peklena gora je prejel posebno nagrado CAI — italijanskega alpinističnega kluba

veliko skupno ekspedicijo. Veselo obiskujejo baze na Antarktiki in se pogovarjajo z njihovimi posadkami, vidijo tjujenje in pingvine, vse ptice, ki smo jih tolikokrat videli.

Še o etnografskih filmih ali o filmih, ki prikazujejo neko pokrajino. Ti so večinoma naročeni filmi, bolj za turizem kot za kaj drugega, veliko vnaprej naročenega in znanega mora biti na traku. Da bi bili bolj pregledni, jih je dobro razbiti na štiri letne čase, obvezni pa so sončni vzhodi in zahodi. Splošna skupna lastnost je, da so dolgi, vsebinsko popolni in zato tudi dolgočasni.

Posebna kategorija so filmi, ki obravnavajo nekatere posebne navade — običaje v gorah, kot so etnografski in podobni. Primer: odhajanje mladeničev v vojsko, nekatere navade — koledniki in podobni prazniki — dragoceno, vendar manj zanimivo.

PROSTO PLEZANJE — VISOKA MODA TUDI V FILMU

Tudi na filmu je prosto plezanje postalo visoka moda. Film Christophe, ko pleza v Druju zahodno steno sam v treh urah, je odličen; nagrade sicer ni dobil, vendar je prosto plezanje nasploh v kopalkah, s

copatki in magnezijem prodrlo; še vedno se vzpenjajo in varujejo, hitro, brez nahrbtnikov, spretno in varno. Sočasno je Der Spiegel (15/85) začel razpravo, ali je tako plezanje »free climbing« in »sport climbing« prehitelo planinske organizacije. To je deloma res, te oblike so medijsko in v športnem smislu izredno zanimive — čeprav to ni nič novega, saj so te oblike plezanja iz čeških peščenjakov prenesli v ZDA in od tam nazaj v Evropo. Tako v nobenem od plezalskih filmov nismo videli zabijanja klina in ne pumparic. So pa čudovite trenirke, kopalke in nekaj podobnih lahkih naprav, veliko sonca in gole kože, včasih so bili oprimki in stopi črni od gume, sedaj so beli od magnezija.

Še o našem filmu Cerro Torre — peklena gora. Med tistimi, ki so opisovali ekspedicije, je bil najboljši, dobil je posebno nagrado in jo je zaslužil. Filmom, kot so bili E pericoloso sporgersi, Christophe, La montagna di corralo, Pap's et Zebulon, ne more konkurirati. Je nekoliko prekratek, tehnično in režijsko dober, motil je konec na vrhu, še vedno pa je bil prvi med ekspedicijskimi filmi, med plezalci na razgovoru v petek pa kot dosežek najvišje ocenjen.

Dobro bi bilo, da bi prav francosko plezalsko produkcijo videli in se potem soočili z našim filmom. Z uspehom smo lahko prezadovoljni, celo nadpovprečno, če upoštevamo, da je bil to hkrati edini film v jugoslovanski produkciji. Pričakujemo, da se bomo o našem filmu še pogovorili.

NAGRADE

Na koncu je žirija podelila zlatega encijana španskemu filmu Tasio — igranemu filmu o življenju v gorah, filmu o posamezniku in njegovi generaciji v gorah in gozdovih z velikim socialnim nabojem. To je življenje oglarja in njegove bede, prikazuje trdo življenje v gorah, vse je prepletano s krivolovom, spremljamo stalno bitko z lovskim čuvajem, ki Tasia spremlja in preganja. Zgodba se lahko dogodi kjerkoli in se še dogaja marsikje.

Srebrnega encijana je dobil Bauerjev film za alpinizem Der Weg ist das Ziel — Die Grandes Jorasses Nordwand; igrani dokumentarec opisuje boj za Grandes Jorasses. Odlična dokumentacija in kamera; snemali so vse skupaj šest mesecev, odlična režija. Film je bil dobro sprejet, tudi zaradi tega, ker je bila dvorana polna mladih, in ti zgodovinskih stvari ne poznajo več.

Športni film E pericoloso sporgersi je dobil srebrnega encijana. Tema je športno plezanje, zgodba polna francoskega galskega humorja v vertikalni. Dve plezalki se najprej spustita mimo dveh v mrežah ležečih moških ob steni na dno kanjona. Fanta ležita v mrežah, pijeta kokokalo in poslušata Walkmana, s seboj imata pravega živega psička.

Dekleti nato (poleg kanuistov) začeta plezati, izredno hitro, spretno, v navpični steni, seveda s padci in varovanjem, odlična kamera oziroma več kamer, nato se spušta po prepadnih stenah v sredino slapov, se okopljeta in kreneta z motorjem mimo lenih fantov domov... Popolna emancipacija.

Speleološki film je dobil srebrni encijan Tant Qu'il y Aura des Eaux. Tehnično briljanten francoski podvig. Jamarja se najprej spuščata skozi slapove na prostem, nato v sredi stene vstopita v jamo in se prek sten in voda sedaj že v sredini gore spuščata in plavata po koritih in slapovih, skačeta v vodo, potapljata skozi sifone, nato priplavata na prosto. Ko misliš, da bosta končala, se šele začne pravi šport: po strmi hudourni vodi se poganjata še najprej, skačeta, plavata in vstopata v mirni vodi v neko hišo. Film je bolj športen kot raziskovalen.

Gorski film The Little Karim je zgodba o nosaču Karimu, ki spremlja francosko ekspedicijo na Gašerbrum. Karim je osrednja oseba in v svoji angleščini sto besed in z veliko gestikulacije pove vse, kaj misli o ekspedicijah, sahibih in svojem delu. Zanj je to posel, sovraži prekleti ledenik, prek katerega mora tolikokrat nositi, vendar nese zmaja na vrh, da se bo sahib z njim spustil v dolino (to je sahib tudi storil v drugem filmu), pobere denar za ta podvig, vseskozi poudarja razliko med velikimi belimi prijatelji in nosači; prav tako udarja iz njega islamska miselnost. Konča se s tem, da ko pride domov, pravi: sedaj, dragi moji, ne morete videti ne moje žene ne mojih hčera, tu sem jaz šef in kralj. In naredi mednarodno znani gib z roko prek roke, znano gesto v zvezi z ekspedicijo in ledenikom, ki ga ne mara... Film govori o odpravah z druge strani, ima močan razredni naboj, Karim je tudi že šef in razredno nekaj več — v svoji vasi in ekspediciji.

Srebrni encijan je dobil tudi švicarski film Je veux le soleil debout. Film opisuje način socializacije prizadetega otroka, starega okrog 15 let. Brat in mati ga uvajata v različne napore, tudi v gorsko naravo. Tako ga učijo glasbe, jahanja, dela na polju in doma, in ker živijo v gorah, tudi plezanja in smučanja. Fanta tudi potiskajo po steni. Ko smuča, samo pluži, v velikih strminah se vseeno znajde, na koncu mu zaigra na licih življenjska sreča, ki jo doživlja po svoje.

Žirija je dolgo razpravljala o tem, ali ni nasilno početi kaj takega, četudi z dobrim namenom; to je film o altruizmu dveh: brata in matere, ki sta skupaj našla neka sredstva za ideje in vključevanje tretjega, prizadetega družinskega člana v približno polno življenje.

Nisem omenil smučanja in ekstremnega letenja (prosto letenje: zmajarstvo in padala ter podobno). Ekstremno smučanje je

bilo tehnično dobro, vendar podobno ponavljajoče se kot odprave: veliko volje, treningi, prihod na vrh in smučanje — naporno, a tudi dolgočasno, čeprav nevarno.

FILMI NAJ BODO VKLJUČENI V SOCIALNO OKOLJE

Kaj pomeni festival v prihodnje za vse v svetu in za nas ob nekaterih skupnih ugotovitvah? Vedno več je socialne vsebine, tehnični dosežek in film je dober s tem, če je vključen v neko določeno socialno okolje. Tako je film Noč Indijancev poudaril razliko med razvitim svetom, ki si lahko privoščijo balone, ekspedicije, ekstremna smučanja, potapljanja, plezanja in drugo; drugi pa gore doživljajo popolnoma drugače, sovražno, kot grozo (Deborance) ali sredstvo za preživetje (Little Karim). To neskladje prav začetimo v omenjenem filmu Noč Indijancev. Na žirijo je najbolj vplivalo delo v rudniku, na najbolj primitiven način kopljejo in izpirajo rudo, to dela cela vas, predelava in prodajanje, nemogoče razmere, v katerih lahko moški preživijo samo s pomočjo koke; ta pa je vedno dražja. Bolivijska inflacija povzroči, da za koko izda rudarjeva žena več papirja v denarju, kot dobi

Prizor iz italijanskega filma La montagna di corallo (Koralna gora)

TABOR V VRATIH – DA ALI NE?

ŠTEVILNI NESPORAZUMI Z DOMAČIMI IN TUJIMI IZLETNIKI SO VZROK, DA SE BO TREBA O MOREBITNI POSTAVITVI KAMPA V VRATIH RESNEJE POGOVORITI ● TABOR NAJ BI BIL RAZŠIRITEV PLANINSKO-TURISTIČNE PONUDBE, VENDAR NAJ BI GA POSTAVILO PLANINSKO DRUŠTVO DOVJE-MOJSTRANA ● ČE BI SE ZA TO ODLOČILI, PRI DENARJU NE BI OSTALI OSAMLJENI

DRAGICA MANFREDA

Triglavski narodni park je največji park v Jugoslaviji, saj se širi domala na 90 tisoč hektarjih slovenskih tal. Zato pa zanj ne velja en sam zakon o vzdrževanju reda, ampak kar dva: en splošen in drug poseben, ki smo ga Slovenci kar lep čas pripravljali. No, zdaj ga imamo — tudi

koke za svojega moža, da bo spet lahko šel v rudnik.

Naš film o Cerro Torreju je bil odlično sprejet. Omenil sem že tehnične in organizacijske napore, eno kamero in druge razmere. Saj je bil med ekspedicijami prav gotovo najboljši. Zato je tudi dobil nagrado CAI — Club alpino Italiano, kot posebno nagrado. V petek zvečer, ko je Messner povabil Matjaža Fistravca in nato celotno ekipo na oder, je bil naš vrhunec. Še zlasti, ko je izjavil, da je bil to podvig leta 1985 in 1986, nobena tura na osemti-sočak se ne more primerjati s tem uspehom.

Upamo, da bo s pomočjo peres 110 navzočih novinarjev, ki napišejo vse, kar reče veliki Messner, izjava šla v svet, mogoče bo po znani metodi čitanja tujih člankov prišlo tudi v naša sredstva javnega obveščanja in bomo — sedaj z objektivnim svetovnim mnenjem — ponovno ocenili veliko dejanje v Patagoniji.

V Cankarjevem domu smo 6. maja poleg filma lahko videli tudi diapozitive o Cerro Torreju. Takrat smo se lahko zahvalili tudi ljubljanski televiziji, to je namreč tudi njen uspeh. Želimo in upamo, da bodo — ne glede na težave — na tej poti vztrajali. To je pionirsko delo zanje s precej negotovosti, a so zato uspehi lahko presenetljivi. Vrnimo se v Trento na festival. Bilo je veliko vzporednih prireditev, posebej so tekmovali v video filmih, stalna fotografska razstava, razstava akvarelov, posebna razstava karikatur in stripov, nagrada za najboljši spis. Upam, da sem večino naštel. Obenem so tekli razgovori in okrogle mize in veliko drugega. V tistih dneh se je Trento spremenil v planinske Atene ali vsakoletno kulturno olimpiado. Tako blizu nam je bil — pa vendar tako daleč. Upajmo, da bomo kot Jugoslavija vzdržali in sodelovali tudi v hujših časih.

na jezo nekaterih divjih tabornikov, ki jim na zakonski osnovi odrekamo gostoljubje v tem lepem alpskem svetu.

Za kaj pravzaprav gre? Preprosto za to, da bi radi domači in tuji turisti, planinci in alpinisti ob načrtovanih turah v triglavskem pogorju šotorili kar pod Severno triglavsko steno v dolini Vrat. Ni kaj — zamisel je nadvse zapeljiva, saj je do naskoka na Triglav odtod le streljaj, pa tudi občutno cenejše je takšnele bivanje kot prenočišče v domu ali celo v katerem od hotelov.

Pa ne gre! Ko se najbolj veselijo, pridejo z Jesenic miličniki in te preženejo v prvi organiziran kamp. Tako se je dogajalo lani, predlani in še prej — in najbrž se bo tudi letos. Kljub budnosti poklicnih in nepoklicnih nadzornikov parka! Vendar pa se s tem seveda ni mogoče sprijazniti — več kot očitno je namreč, da je organiziran kamp v Vratih potreben. O tem pričajo številni nesporazumi z domačimi in tujimi izletniki, ki so jih spodili izpod njihovih na divje postavljenih šotorčkov. S tem pa se očitno pričinja drugačne vrste nesporazum — kdo naj tabor postavi; oprostite — kdo naj ga financira in kdo pobira zaslužek...

O vsem tem smo zaprosili za mnenje predsednika PZS in predsednika Izvršnega odbora PZS, predstavnika PD Dovje-Mojstrana in komandirja postaje milice Jesenice.

TOMAŽ BANOVEC, predsednik Planinske zveze Slovenije: »Kamp v Vratih je, razumljivo, občinska zadeva, torej stvar jeseeniške občine. Mi (torej Planinska zveza) smo sicer pripravljani prek ustreznega družbenega dogovora občini pri tem pomagati, vendar pa mora občina tabor organizirati po gospodarskem načelu — torej tako, da bo kamp dajal primeren zaslužek; v nasprotnem primeru ga nima smisla urejati. Če pa upoštevamo, da traja sezona v Vratih vsega dva meseca, je kajpak vprašanje, ali bi bil tabor ekonomsko upravičen. Vedeti je namreč treba, da bi prihajali vanj predvsem ljudje s tanjšo denarnico in bi organizator kampa moral torej to upoštevati. S tem pa nočem reči, da kamp v Vratih ne bi bil potreben. Nasprotno — edini kamp v bližnji okolici je v Martuljku, in še ta je vražje drag za mladega planinca ali izletnika. Meni osebno bi se zdelo primernejše razmišljati o kampu v Mojstrani, kajti v Vratih je malo sonca,

sezona pa je res prekratka za tako naložbo. Leto dni razmišljamo o tem, pa nismo prišli še nikamor. Sicer pa kamp ni stvar planincev...«

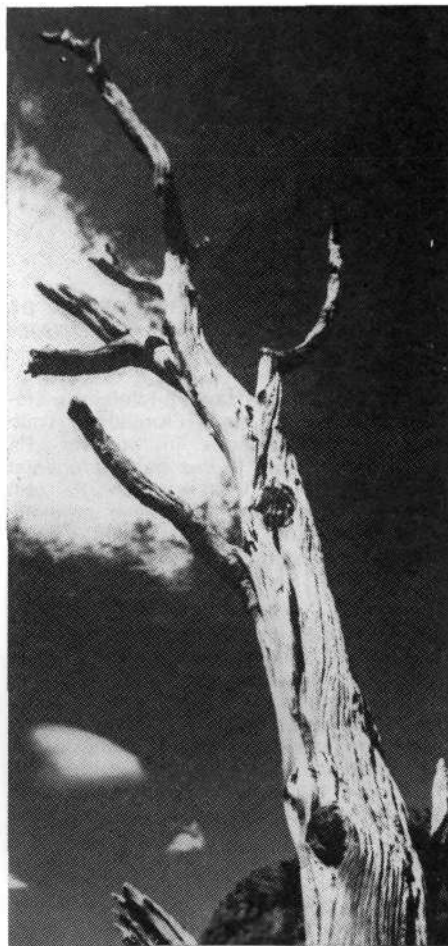
PAVEL DIMITROV, Planinsko društvo Dovje-Mojstrana: »Na meddruštvenem odboru v Kranju smo se pogovarjali tudi o tem. Naše planinsko društvo seveda nenehno opozarja, da se eno samo društvo za tako veliko naložbo ne more odločiti. Organiziranje kampa pomeni postavitev prh, stranišč, recepcije in seveda plačilo receptorjev, snažilcev... Tako kot je sedaj, pa tudi ne gre v nedogled — avtobusi tujih izletnikov na divje taborijo v Vratih, za seboj pa puščajo smetišče, tudi pogorišče. Milica seveda vztraja, da vsako kampiranje prijavimo.«

JOŽE MENCIN, komandir postaje milice Jesenice: »V dolini Vrat je na tabli jasno narisano in napisano opozorilo, da kampiranje tod ni dovoljeno v nobenih pogojih. Mi se seveda držimo zakonov in takšne divje tabornike preženemo. Tudi pikniki niso dovoljeni — oziroma dovoljeni so le na posebnih, za to določenih in označenih mestih. Takšno mesto pa je za sedaj, kolikor vem, le na Pokljuki.

V Vratih ne more kampirati nihče — četudi bi se hotel prijaviti na sekretariatu za notranje zadeve v občini. Mislim, da je v večini turističnih vodnikov to napisano. Kljub temu pa vseh ni mogoče nadzorovati, le kakšnih deset odstotkov divjih tabornikov preženemo v organizirane kampe. Pri tem smo kajpak dosledni, kajti prav Vrata so pogostno izhodišče za tujce, ki bi želeli ilegalno prestopiti mejo. Če nekdo postavi šotor, če se ne pojavi v nobenem domu, ga dalj časa ne pogrešaš. Takih primerov poznamo iz zgodovine divjega kampiranja v Vratih in drugod kar precej. Ker se za takšno kampiranje odločajo največkrat ljudje z manj denarja, seveda ne gredo na kosilo v dom, marveč se nemalokrat zgodi, da si postrežejo kar z mesom od bližnje črede. Ker niso nikjer prijavljeni in ker jih tudi nihče ne pozna, jih seveda ni mogoče izslediti. Take izkušnje imamo zlasti iz izletniški iz nekaterih vzhodnih držav.

Najvažnejše, zaradi česar smo tako dosledni pri preganjanju takega kampiranja, pa na koncu: Ko odkrijemo, da je šotor že nekaj časa prazen, često ne vemo, ali je bil v njem nekdo, ki je šel plezat ali planinarit in se je izgubil ali poškodoval (in ga naj torej iščemo), ali pa je sploh odšel in opremo kar pustil. Takega nareda si seveda ne moremo dovoliti.

Naj še omenim, da smo imeli precej požarov na tem območju, ki so jih največkrat zakrivali divji taborniki, pa jih seveda nismo mogli več najti. Če hodite v Vrata, se lahko tudi sami prepričate, kakšne očitne sledove puščajo za seboj ti ljudje. Ker so kampirali v popolni ilegali, anonimno, se ne čutijo dolžne za seboj po-

Viharnik

Posnetek Matevž Lenarčič

čistiti. Vsekakor je edina rešitev organiziran tabor, pa tudi turistične agencije in vodniki bi morali odločneje opozoriti turiste, da se kar na divje tod pač ne da bivakirati.«

ANDREJ BRVAR, predsednik Izvršnega odbora Planinske zveze Slovenije: »Na nedavnem posvetu gospodarjev planinskih postojank na Gorenjskem smo govorili tudi o taborjenju v Vratih. Tedaj smo se zmenili nekako takole: Planinska organizacija potrebuje prostor za taborjenje v Vratih, ker le-ta predstavlja razširitev planinsko-turistične ponudbe. Vendar mora biti upravljavec šotorišča Planinsko društvo Dovje-Mojstrana, ker predstavlja takšen prostor dopolnitev ponudbe Aljažvega doma v Vratih. To pa pomeni, da ga morajo organizirati oni, pa tudi izkupiček je tedaj njihov. Organi Planinske zveze Slovenije pa se zavezujejo, da finančno breme ureditve šotorišča ne bo padlo izključno na ramena tega planinskega društva.«

KRN IN NJEGOVO POGORJE – TO SO CVÉTOVI KRAJI

»Z ZADOVOLJSTVOM LAHKO REČEM, DA SMO PRI NAS VELIKO BOLJ KOT DRUGOD POSKRBELE ZA POTI, MARKACIJE, VARNOST PLANINCEV IN POSTOJANKE.«

Večkrat sem morala zavrteti telefonsko številko, preden sem se s Florijanom Hvalo dogovorila za zmenek in pogovor. Pa ne da ne bi hotel, le čas ga je preganjal in obveznosti na vseh straneh. Pa tudi sicer je Cveto, kot mu pravijo prijatelji, le redkokdaj pri miru. »Nagnjen sem h gibanju, in mislim, da je to že kar v človeku samem. Sem pač take sorte,« pravi Cveto.

Tudi ljubezen in privrženost goram sta rasla skupaj z njim. Prav gotovo pa je to povezano tudi s kraji, odkoder izhaja. Po rodu je namreč iz Baške grape, natančneje — iz Spodnjega Bukovega. Slikovitost domačega okolja, venci okoliških hribov, ozkih, neradodarnih dolinic in strmih bregov so bili prvi odtisi narave, ki so Cveta spremljali tudi kasneje v življenju. Že kot otrok je neutrudno lazil po Poreznu, kasneje, na srednji šoli v Ljubljani, je obdelal vse vrhove okrog Ljubljanske kotline in tudi kot študent je bil reden gost v Kamniških in Savinjskih Alpah in Julijcih.

Redno delo oziroma zaposlitev nista v njegovo življenje prinesla ključnih preobratov. Kot diplomirani inženir kemijske tehnologije je najprej delal v ilirskobistriškem Lesonitu, sedaj pa je zaposlen v novogoriškem Meblu. Ves čas je zvest goram in — roko na srce — aktivnemu delu. Planinsko društvo Nova Gorica mu veliko dolguje — če lahko uporabim ta izraz. »Sem človek, ki mu ni nikoli dolgčas,« pravi Cveto — in gre mu verjeti. Najprej kot član, od leta 1975 pa kot predsednik Planinskega društva Nova Gorica je od besed takoj prešel k dejanjem.

POSTOJANKA PRI KRNSKIH JEZERIH

Zlasti prvi dve leti predsednikovanja je veliko časa posvečal društveni dejavnosti. Posebno zagret pa je bil za idejo, da bi pri Krnskih jezerih vendarle zgradili planinsko postojanko. Dejstvo je bilo namreč, da v zahodnih Julijcih planinskih domov skorajda ni bilo; za planinske potrebe so bili dosegljivi le obnovljeni vojaški objekti še iz prve svetovne vojne.

Čudoviti svet okrog Krnskega jezera, kjer se stekajo tudi planinske poti s Komne, iz Lepene, iz doline Soče, je že dolgo časa tako rekoč potreboval planinsko postojanko. Ti kraji so izredno obiskani, razgiban teren pa daje veliko užitkov tudi turnim smučarjem. Številne neprijetne okoliščine denarnega, lokacijskega in iniciativnega značaja pa so nekako dušile dolgoletne želje planincev po primernem prostoru.

Leta 1976 pa se je začel klobčič odvijati — in prvo nit je potegnil prav Cveto Hvala. Predsedoval je gradbenemu odboru, ki je na prvi trd oreh naletel pri lokaciji bodoče kočice. Med petimi variantami je najprej obveljalo, da bo kočica zgrajena na vzpetini Glave — na vzhodni strani jezera. Ob vsem je bilo potrebno tudi mnenje podkomisije gorske reševalne službe za plazove; ta pa je o predvideni lokaciji izrekla negativno mnenje — obstajala je pač posredna nevarnost plazov.

Pa se gradbeni odbor ni dal ugnati: našli so nov, tako rekoč idealen prostor — med ovčarijo Duplje in malim Krnskim jezerom (Dupeljskim jezerom). To je bila tudi lokacija, zanesljivo varna pred plazovi, obkrožena s stoletnimi smrekami, pa tudi lažje dostopna glede oskrbe in prevoza gradbenih strojev. Leta 1980 so se torej lahko začele dejanske priprave na gradnjo.

Ne bi naštevali vseh etap, zapletov in razpletov, ki so botrovali nastajanju te planinske postojanke. Štiri funkcionalno oblikovane in med seboj povezane objekte, ki so nastali po idejni zamisli Rada Zgonika, so uradno odprli julija 1984, slovesnost pa je bila združena s proslavo 35-letnice delovanja Planinskega društva Nova Gorica. Dolgoletna želja vseh planincev je bila tako uresničena.

Planinska kočica pri Krnskih jezerih pa vsebuje tudi neprecenljivo žlahtnost vztrajnega in prostovoljnega dela številnih planincev, ki so pri gradnji sodelovali z več kot 30 tisoč urami prostovoljnega dela. Poseben pečat, izjemne zasluge pri nastajanju doma, ima Florijan Hvala — in to mu priznavajo vsi po vrsti.

V času, ko so gradili Kočo pri Krnskih jezerih: številni planinci so opravili več kot 30 tisoč ur prostovoljnega dela, a predsednik PD Nova Gorica Florijan Hvala-Cveto ima za ta veliki uspeh največ zaslug.

PREK DOMAČIH GORA DO OLIMPA IN MONT BLANCA

Kot sem že zapisala, je Cveto človek gibanja, nenehnega iskanja, človek akcije. Ne samo da je prečesal vse slovenske gore, vodil je tudi številne društvene izlete po jugoslovanskih pogorjih — vse tja dol do grškega Olimpa, mnogoteri so tudi njegovi vzponi v avstrijske Alpe, Dolomite, na Mont Blanc. Zlasti slednjega si je dobro zapomnil. Leta 1982 je tja vodil skupino planincev, in Bela gora jih je tri dni držala v ledenem objemu. Zaradi nenadnega poslabšanja vremena je skupina 26 planincev tri dni vedrila v zasilnem bivaku v nadmorski višini 4300 metrov. Pa se je vse srečno končalo, prav tako pa tudi »nezgoda« na Velikem Kleku (Grossglocknerju) pred sedmimi leti, ko se je narava zarotila proti plezalcem in je Cvetu in njegovi skupini s sneženjem in meglo zabrisala pravo smer. »Pa smo se le nekako znašli, čeprav niti sam nisem vedel, ali gremo pravo pot.«

»Veliko sem hodil po naših in tujih gorah, prav z zadovoljstvom pa lahko rečem, da

smo pri nas veliko boljše kot drugod poskrbeli za markacije, poti, varnost planincev in za planinske postojanke. Žalostno pa je, da se tako imenovane 'mestne navade' selijo vedno više. Vzponi in plezanje v gorah postajajo modna muha, to pa s seboj prinaša negativne odtenske sodobne civilizacije — uničevanje in onesnaževanje naravnega življenjskega okolja.«

ZALJUBLJEN V SVOJ KRN

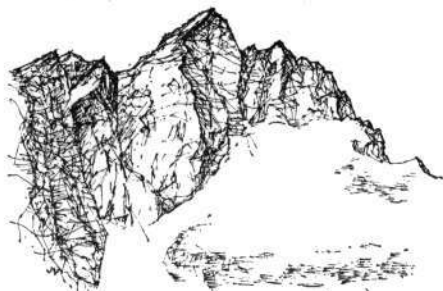
Ne morem reči, da je Florijan Hvala ravno gostobeseden mož, pa tudi zaprte sorte ni — življenje in njegove tokove sprejema takšne, kot so, saj sam pravi, da ima debelo kožo in prenese marsikaj. Pa vendar sem v njegovih sinje modrih očeh zasledila kanček iskrivega humorja in grobe nežnosti. Zlasti takrat, ko je govoril o naravi. Kot volk samotar se najraje sam odpravi v gore, v nedrje neraziskanih in neoznačenih poti, in to v času, ko pokrajina počiva, prekrita s snegom. »Takrat je narava lepša, bolj nedolžna, in premaguješ jo lahko tudi s smučmi.« Kajti Cveto je tudi navdušen smučar, tekač na smučeh, je tudi jadralec na deski in tako kot gore mu je všeč tudi naše morje — ni stoodstotno zapisan goram, saj poletni dopust z družino skoraj obvezno preživi na Jadranu.

»So vas kdaj zanimali osemtisočaki, so pogorja, ki jih še niste spoznali, pa si jih želite spoznati in preplezati?«

»Po pravici povedano — Krn in njegovo pogorje — to so moji kraji, tja me vleče in tja najraje zahajam. No ja, rad bi šel recimo na Kilimandžaro, pa mogoče v ruska pogorja. Verjetno bi bilo kar zanimivo ...«

Tako kot je zanimivo srečanje z njim. In ko sva si ob koncu pogovora stisnila roki, se mi je zdelo, da se prav nagajivo muza, češ — me pa res zanima, kako boš spravila skupaj vse, kar sem ti povedal ...

Zdenka Tomulič

OŽIVLJANJE PLANŠARSTVA

NAJLEPŠE V BRIGADI JE, DA SPOZNAVAMO ŽE SKORAJ POZABLJENE KRAJE, LEP JE OBČUTEK, DA SMO NAREDILI NEKAJ KORISTNEGA, IN MORDA JE ŠE NAJLEPŠE TO, DA TUKAJ NAJDEMO MNOGO PRIJATELJEV

ANDREJA ERDLLEN

Leta 1979 smo mladi planinci začeli urejati center za vzgojno-izobraževalne akcije mladinske komisije v Bavšici, za marsikoga dotlej neznan dolini v bližini Bovca. Kar se je le dalo, smo skušali napraviti s prostovoljnimi delom, in tako se je začela pot planinske brigade. Tudi leta 1980 smo nadaljevali urejanje centra, kjer je do danes opravilo tečaje za mladinske vodnike in mentorje že mnogo mladih.

Mladi, ki so prihajali v teh letih na delo v Bavšico, so vzljubili delo v lepem planinskem okolju, postali so prijatelji. Zato smo sklenili, da bomo akcije nadaljevali. Leta 1981 smo se mladi planinci-brigadirji iz vse Slovenije prvič zbrali za štiri tedne, tokrat na planini Razor nad Tolminom. Čeprav smo bili le ena izmed brigad, ki je delovala v okviru zvezne mladinske delovne akcije Posočje, se je naše življenje precej razlikovalo od tistega brigadirskega v dolini. Štirideset brigadirjev se je na planini trudilo, da bi očistili pašnike, nastanjeni smo bili v planinski koči, ki so jo prav takrat obnavljali. Naša brigada je bila popolnoma samostojna. Nismo imeli kina, plesov, imeli smo pa pravo planinsko življenje, saj smo v prostem času obiskovali okoliške hribe, zvečer pa prepevali ob tabornem ognju. Vzljubili smo tolminske hribe, kjer smo ostali še tri leta — ta tri leta je bil sedež brigade na Pologu, planini, ki je kakih deset kilometrov oddaljena od Tolmina. Spet smo čistili pašnike, pomagali pri kmetu Bleku na Javorci, posamezne skupine pa so hodile za krajši čas tudi na bolj oddaljene planine. Za tiste, ki smo leta 1983 pomagali pri delih za izgradnjo manjše elektrarne, pa je bila najlepša novica, da je lani tudi na Pologu in Javorci zasvetila elektrika.

Vsa ta leta smo delali v okviru Zvezne mladinske delovne akcije Posočje, lani pa smo menili, da smo sposobni organizirati popolnoma samostojno akcijo. Preselili smo se v bohinjske hribe — na Uskovicnico. Delo je bilo spet podobno — čiščenje pašnikov, prvič pa se je brigade udeležilo tudi nekaj brigadirjev iz tujine.

IN LETOS?

Spet se vračamo v tolminske hribe, tokrat na planino Zaprikraj. Brigadirjem, ki so kadarkoli sodelovali v planinski brigadi,

tudi planine Zaprikraj ni treba posebej opisovati. Leži pod Krnom, na višini 1208 metrov. Sicer pa so si vse te planine podobne, nekoliko odmaknjene so od civilizacije in potrebne mladih rok, ki bi jim spet prinesle nekaj življenja.

Brigada bo letos prvič trajala kar šest tednov — od 1. julija do 10. avgusta, kar pa seveda ne pomeni, da morate biti vsi, ki vas je zamikalo delo v gorah, ves čas v brigadi. Možno je priti tudi za teden, dva ali tri, če pa bo komu posebej všeč, bo lahko ostal še dalj. Delo v brigadi bo podobno tistemu iz prejšnjih let — spet bomo čistili pašnike in se trudili, da bi pripomogli k razvoju planšarstva na Tolminskem.

Naj povem še, da bistvo brigade ni samo delo. V prostem času se boste lahko ukvarjali z najrazličnejšimi stvarmi — poskušali bomo izvesti računalniški krožek, športna tekmovanja, vsa naša doživetja pa bomo opisovali v biltenih. Ne recite, da imate pisanja dovolj že iz šole. V biltenih objavljamo krajše prispevke, pesmice, ki nastajajo na delu na planini. Nekaj časa po prihodu iz brigade so prav ti bilteni zelo lep spomin nanjo. Če boste želeli, boste lahko opravili planinsko šolo in celo tečaj za mladinske vodnike, kar pa je možno le, če boste sodelovali v brigadi najmanj tri tedne. Za brigadirje novince vedno pripravimo brigadirski krst, večere ob tabornem ognju popestrimo s petjem, skeči, igrkami in celo brigadirskimi porokami.

IN KAJ JE V BRIGADI POSEBNO LEPO?

To, da spoznavamo že skoraj pozabljene kraje, lep je občutek, da smo napravili nekaj koristnega, in morda je še najlepše to, da tukaj najdemo mnogo prijateljev. Brigadirji so še vedno srečujemo, pišemo in telefoniramo si še leta po tistem, ko smo skupaj delali kje v gorah. Radi se vračamo v hribe, kjer smo skupaj preživeli tri ali štiri tedne.

Vas je zamikalo brigadirsko delo v hribih? Podrobnejše informacije boste dobili pri planinskih društvih. In pa — na svidenje v tolminskih hribih!

Planinski tabor v Bavšici — tudi naš vzgojno-izobraževalni center so uredili mladi planinci s prostovoljnimi delom. Letos bodo planinci-brigadirji oživljali planino Zaprikraj pod Krnom.

Posnetek Srečko Pungartnik

PRIKLJUČITEV K DOGOVORU O SKUPNIH TEMELJIH PLANOV TNP

Glavni odbor PZS je na 3. seji, ki je bila v soboto, 17. maja, sklenil, da se bo Planinska zveza Slovenije priključila k dogovoru o skupnih temeljnih planov Triglavskega narodnega parka, sprejel temeljno vsebinsko zasnovano Planinskega vestnika, srednjeročni plan PZS do leta 1990 in načrt dejavnosti vrhunskega alpinizma do leta 1990. Glavni od-

bor je začasno podaljšal mandat dosedanjim članom izdajateljsko-založniškega sveta PZS, le da bo predsednik nov, ter sprejel alpinistični pravilnik, pravilnik za pomoč pri reševanju v evropskih gorah in pravilnik o Aleševem skladu. O večini naštetega gradiva bomo poročali v prihodnjih številkah Planinskega vestnika.

M. C.

VSAKA AKCIJA MORA IMETI ODZIV

Kadar slišimo za »propagando«, nas, vsaj mene, najprej prevzame nekakšen dvom o čistosti dogajanja, ker je pač s to dejavnostjo povezana vrsta negativnih izkušenj, kakršne s seboj prinaša predvsem politična propaganda na eni strani in ideološka na drugi, obe pa sta v tesni zvezi z načrtnim vplivanjem na človekovo zavest.

Naj bo ta misel kot nasprotje tistemu, kar sva se pogovarjala z **Jožetom Poglajnom**, načelnikom komisije za propagando pri Planinski zvezi Slovenije. Nasprotje zato, ker Poglajnen vidi vlogo komisije, ki jo vodi od novembrske skupščine PZS dalje, v povsem drugačni vlogi, ko naj bi klasične oblike propagandnega dela zamenjal sodobnejši prijem, katerega bistvo naj bi bila temeljita, kakovostna informacija. »Vendar ne le interna, na samo planinsko organizacijo vezana informacija, temveč dejavnost, usmerjena navzven, k slehernemu planincu, članu Planinske zveze ali 'svobodnjaku', propagandna dejavnost, oprta na sredstva javnega obveščanja, in s planinsko besedo, fotografijo, plakatom pa še čim, navzoča povsod tam, kjer se zbirajo planinstvu naklonjeni ljudje in tisti, ki naj bi s pomočjo te naše aktivnosti takšni šele postali,« pravi načelnik propagandne komisije.

Zahtevnost naloge je več kot očitna, uspešnost pa se seveda prav na področju propagandnega dela najteže meri. Zgolj dejstvo, da je Planinska zveza Slovenije naša najmnogičnejša telesnokulturna organizacija, še ni zadosten dokaz, da je bilo doslej na propagandnem in informativnem polju storjeno vse, da bi ne bilo mogoče ničesar dodati, saj sam Poglajnen pravi, da po nekih podatkih v Sloveniji hodi v hribe vsaj 400.000 ljudi, v PZS pa jih je, kot vemo, včlanjenih nekaj nad 100.000; zato bo tudi dobršen del naporov propagandne komisije usmerjen k tej neorganizirani množici.

»Dozdajšnja organiziranost naše komisije je nekakšen hibrid,« je menil sogovornik, »nekakšna zmes internega informiranja, ki ga predstavljajo Obvestila PZS, pa gradiva mladinske komisije, spet drugačno vlogo v tej vrsti imajo Alpinistični razgledi, namenjeni najpoprej ali celo izključno alpinistom, in seveda Planinski vestnik s svojo izredno pomembno propagandno nalogo.«

VLOGA PLANINSKEGA VESTNIKA

Prav pri vlogi Planinskega vestnika sva se s sogovornikom zadržala nekoliko dlje, ker

me je zanimalo, kako on gleda (seveda v imenu propagandne komisije) na funkcijo naše osrednje planinske revije. Poglajnen meni, da Planinski vestnik ne more biti izključno kulturno glasilo, razen če ne gre za kulturo v najširšem pomenu te kategorije. Vestnik bi, po sogovornikovem mnenju, moral vsebovati oziroma združevati informativno, kulturno in izobraževalno funkcijo, s tem da bi ga pri internem informiranju lahko v marsičem razbremenila Obvestila. Potem bi moral biti Planinski vestnik bolj odprt polemiki, različnim pogledom na planinsko problematiko — od varstva gorske narave do različnih alpinističnih konceptov. Predvsem pa se Planinski vestnik ne bi smel izogibati temam, ki »potegnejo«, a bi moral hkrati paziti, da ne bi zabredel v vode senzacionalizma. Velik problem Planinskega vestnika je tudi nizka naklada, ki povečuje že tako visoke stroške papirja in grafičnih storitev, zato Poglajnen meni, da bi morali z revijo v knjigarne in na druga prodajna mesta. Opiranje izključno na naročniško mrežo očitno ni dovolj.

O javnih glasilih je bilo nekaj besed že izrečenih, pa sva se kljub vsemu še enkrat vrnila k njim, kajti načelnik propagandne komisije je povedal, da nameravajo v kratkem napraviti celovit pregled, kako slovenski časopisi, radio in televizija obravnavajo planinsko problematiko in ali jo sploh obravnavajo. V tem trenutku vemo predvsem, da imajo ponekod redne planinske rubrike, spet drugje pa o planinstvu pišejo ali govorijo bolj po naključju ali ob določenih izjemnih ali slavnostnih dogodkih. Dokaj urejeno pa je zadnje čase informiranje o alpinističnih dejanjih, kar je seveda povezano z velikimi, vrhunskimi uspehi naših alpinistov, mimo katerih gredo lahko le izrazito ignorantske športne redakcije.

Skušajmo zdaj strniti vse navržene misli in ugotovitve — in spoznali bomo, da je središčnica vse te propagandnoinformativne dejavnosti komunikacija — sporočilo, ki mora vsebovati tudi vzvratno komunikacijo, le tako je neki proces sklenjen. Z drugimi besedami povedano to pomeni, da je katerakoli akcija propagandne komisije uspešno končana šele, ko pride do odziva, pa naj gre za enega samega novega člana planinske organizacije, za en sam odziv v Planinskem vestniku ali kjerkoli drugje. Ali pa za propagandno delovno ozračje, ki ga je komisijna aktivnost spodbudila, v kateremkoli od številnih planinskih društev.

Mitja Košir

OLIMP, 2917 METROV

VSE VEČJE ZANIMANJE ZA PRIREJANJE IZLETOV NA OLIMP IN RAZMEROMA MALO PODATKOV IN INFORMACIJ, KI SO NA VOLJO INTERESENTOM, ME JE SPODBUDILO, DA BRALCEM PLANINSKEGA VESTNIKA PONUDIM NEKAJ SVEŽIH ZANIMIVOSTI IN KAKŠEN MANJ SVEŽ UTRINEK Z LETOŠNJEGA PRVOMAJSKEGA IZLETA PD RUŠE NA TO MOGOČNO GORO.

ANDREJ VOVŠEK

Predvsem se moramo zavedati, da je Olimp, ki ločuje Makedonijo in Tesalijo, oddaljen od Slovenije dva dni vožnje z vlakom ali pa en dan, če kombiniramo letalski prevoz do Skopja in nato nadaljujemo pot z avtobusom prek Gevgelije in mimo Soluna do Katerine ali Litochorona.

Olimp je v naši podzavesti pač sedež bogov, in prav njegova mitološka zgodovina v veliki meri privlači turiste in planince, da se povzpnejo nanj. Po grški mitologiji je na Olimpu prebivalo dvanajst grških bogov (upodobljeni na spomeniku dvanajsterice v Atenah): Zevs, najvišji bog, bog neba, nevihte in groma, njegova sestra in družica Hera, pa Pozejdon, Demetra, Apolon, Artemida, Ares, Afrodita, Hermes, Atena, Hefest in Hestija, ki pa jo je kasneje nadomestil Dioniz.

Življenje bogov na Olimpu pa ni bilo nič kaj krepostno. Zlasti Zevsa, očeta bogov, je odlikovala nenasitna erotična sla. Segal je po najbolj nenavadnih preoblekah, da bi si pridobil zaupanje krepostnih devic. Lepi Ledi se je prikazal kot labod, Europo je oplodil v podobi bika, kraljevo hčerko Danao je obiskal kot zlat dež in spočel z njo sina. Pravijo, kdor je imel v onem času vsaj kolikor toliko čedno ženo, je bil lahko prepričan, da mu pri izpolnjevanju zakonskih dolžnosti pomaga kak pohoten polbog.

Olimp pa je atraktiven tudi zaradi dejstva, da je najvišji vrh Grčije. S svojimi vrhovi, pokritimi z večnim snegom in vidnimi daleč naokoli, res daje videz mogočnosti. Opazimo ga kmalu po prehodu meje z Grčijo. Kakor je leta 1967 zapisal v Naših planinah

Meteori — samostani, sezidani v srednjem veku na nedostopnih skalah — nekateri so jim dali vzdevek »osmo svetovno čudo«; planinci, ki se namenajo na Olimp, naj ogled Meteorov — če je le mogoče — vključijo v program izleta.

dr. Željko Poljak, je prvi osvojil vrh Olimpa francoski geograf Marcel Kurz leta 1922. Do takrat so namreč na Olimpu poleg bogov kraljevali razbojniki, pa so ga vsi mimoidoči oprezno zaobšli. Iz grškega prospekta pa lahko razberemo, da je prvi osvojil vrh Grk Christos Kakkalos z dvema Švicarjema. Za nas niti ni bilo toliko pomembno, kdo se je prvi povzpel na najvišji vrh Grčije. Vsekakor pa bodo lahko povedali vsi obiskovalci Olimpa, da na tej gori niso srečali nobenega Grka. Tudi mi ne.

Najprimernejše izhodišče za vzpon na Olimp je prikupno mesto mediteranskega tipa Lithorona, tudi Lithoro (naglas je na drugem zlogu), ki leži okoli 160 kilometrov od jugoslovansko-grške meje. Do Lithorona se lahko pripeljemo z vlakom, pri vožnji z avtomobilom pa se moramo držati avtoceste Gevgelija—Atene, s katere skrene šest kilometrov dolga cesta do tega »grškega Chamonixa«. Z avtomobilom ali avtobusom se lahko nato povzpneemo po makadamski gorski cesti do Prionie, 1100 metrov visoko ležečega parkirišča z okrepčevalnico. Šofer našega avtobusa, sicer Ohridčan, je ob koncu te dvehurne vožnje ves bleđ izdaval, da upa, da ga nobena slovenska skupina ne bo več prisilila k takšni vožnji. Treba pa je reči, da je cesta bolj gladka kot kakšna pohorska, ovinki in pogledi v rpepade pa spominjajo na Vršič.

Iz Prionie se povzpneemo po prijetni gorski poti, tudi dobro označeni z rdečimi črtami, do kočee »A« (grško katafion, francosko refuge). Hodimo dve in pol do tri ure. Od te kočee pa so še dobre tri ure do najvišjega vrha Olimpa Mytikasa — 2917 metrov. Priporočam, da si planinci vzpon razdele na dva dni — najprej do kočee »A« in nato drugi dan na vrh ter spust v dolino.

Prvega maja nam zaradi obilnega snega in slabega vremena (Zeus se je prikazal v obliki dežja, vendar se zaradi pomanjkanja devic ne bojimo posledic) ni uspelo osvojiti vrha, za poletne pohodnike pa priporočajo vzpon v zgodnjih urah, saj meglice, ki se prikrađejo na goro okoli 11. ure, prikrajšajo planinca za čudovit razgled z gore. Pravijo, da je najprimernejši čas za vzpon jesen, ko poletna vročina že pojenjuje, snežne razmere so idealne, v podnožju Olimpa pa se lahko okopamo tudi v morju. Vzpon do višine 2700 metrov ni preveč zahteven, vršni del pa že zahteva bolj izurjenega planinca.

Izlet na Olimp je koristno združiti tudi z ogledom Meteorov — samostanov v okolici Kalambake, ki na obiskovalca naredijo resnično veličasten vtis, ogled teh samostanov pa tudi ni vključen v tako imenovano klasično turo po Grčiji. Priporočam tudi vrnitev v Jugoslavijo prek Edese (in ogled slikovitih slapov ter možnost cenениh nakupov) ter obmejne Florine do Bitolja in nato skok do Ohrida, kjer nam pogledi na bližnje gore zbuja jo poželjenje, da enkrat obiščemo tudi makedonske vrhove.

Pa še nekaj bi rad povedal. Ko smo prilezli do kočee »A« — 2100 metrov, smo se naenkrat znašli v popolnoma domačem okolju — sredi praznih pločevink piva Zlatorog, kartonaste embalaže svežih savinjskih jajc, Gavrilovičevih pločevink pašete in doručka ter cenovno nedavno znižanih sardin Beograd. Kdor želi fotografske posnetke za reklamne namene, jih lahko dobi pri avtorju.

NAGRADNI NATEČAJ

ZA NAJBOLJŠE LITERARNO IN REPORTAŽNO DELO S PLANINSKO-ALPINISTIČNO VSEBINO

Interfilm — festival športnega in turističnega filma — razpisuje ob svoji 20-letnici v sodelovanju s Planinskim vestnikom in kulturno komisijo Planinske zveze Slovenije natečaj za najboljši članek oziroma knjigo z literarno in z reportažno planinsko-alpinistično vsebino. Kandidirajo lahko vsi članki in knjige, ki so bili objavljeni od leta 1980 dalje. Kandidature in še neobjavljena dela pošljite do 1. julija 1986 na naslov Interfilm festival, Zrinjskega 9, 61000 Ljubljana (telefon 061/317-340). Selekcijo bo opravila strokovna žirija Interfilma in Planinske zveze, nagradi pa bosta podeljeni na septembrskem festivalu športnega in turističnega filma. Najboljša nova dela bodo objavljena v Planinskem vestniku oziroma priporočena založbam.

Natečaj predstavlja možnost pregleda bogate knjižne in revialne bere zadnjih let in spodbudo novim avtorjem, še posebno, ker bo po ustreznem odzivu postal tradicionalen in se bo skupaj s festivalom ponavljal vsaki dve leti.

V DEVIŠKI STENI BOKSA

TIEN ŠAN — SLOVENSKA ODPRAVA V
»NEBEŠKO GOROVJE«

EDO KOZOROG

V mogočno steno Boksa sva se z Ivanom zagledala že prvič, ko smo prišli na plato pod moreno ledenika Ak-Saj. Seveda sva se ob prvi priložnosti pozanimala pri Sovjetih in izvedela, da velja za zelo nevarno in je zato še nepreplezana. Na vrhu stene je namreč snežišče, čez dan, ko se sonce upre vanj, pa padajo čez steno led in skalni bloki. Vendar z Ivanom nisva spregledala markantnega stebra v osrednjem delu 600-metrške stene, daleč iz vpadnice, in zato popolnoma varnega.

Že čez nekaj dni najini lučki navsezgodaj tipata po ledeniku Ak-Saj in iščeta prehodov med lednimi bloki in razpokami proti steni. Bolj ko se bližava vzhodju stene, bolj nama je jasno, da ne bodo odveč kilogrami opreme, ki nama vlečejo nahrbtnik navzdol.

Plezati začneva v vpadnici markantne počli, ki edina daje možnost prehoda med previsi in strehami v spodnjem delu stene. Prvi raztežaj je Ivanov, in ko se začne vzpenjati po počli neprijetne širine, takoj vidiva, da nama bo zmanjkalo opreme, predvsem friendov večjih števil. Varuje me na velikem počnem bloku — zadnjem stojišču v naslednjih 200 metrih. Tu se začne prava josemitska plezarija v navpičnih počeh, boj z metri in ravnotežjem, napredujeva pa predvsem z zatiči in friendi. Ker imava le-teh omejeno število, se morava vračati po opremo ali pa napredovati kar izmenoma z dvema friendoma. Drugi v navezi seveda kar žimari, da ne izgubljava časa, težak nahrbtnik pa vlečeva za sabo z drugo vrvjo.

Ključni raztežaj mimo treh streh je Ivanov. Ko potem prižimarim do zadnjega zatiča pod strehami, se nekaj časa mučim z njim. Ker pa je močno zagozden, vrv pa me vleče nekam ven, ga kratkoma izpnem in zaniham daleč ven v nebo...

Pozno popoldan priplezava na edino večjo polico v steni, na kateri se bova pripravila za noč. Za nama je najtežjih 200 metrov plezarije. Ker imava še nekaj časa, opremiva še en raztežaj v steburu nad nama. Vendar sva tu razočarana — počli so zalite z ledom, za to pa nimava primerne opreme. Razočarana se spustiva nazaj na polico in se pripraviva na bivak. Daleč spodaj vidiva naše šotore in prijatelje, ki se že pogrezajo v temo, tudi snežna belina ledenika Ak-Saj postaja vedno bolj temačna. Tudi midva se zavijeva v puh in spalno

Boks — Severovzhodni stebur — pogled s strani z ledenika Ak-Saj

Posnetek Edo Kozorog

vrečo. Ko začneva kuhati, se od nekod priplazijo oblaki in kmalu je tu nevihta s snegom. Ko je že vse okoli naju belo, pogleda skozi temačne oblake luna, za njo pa še blede soj zvezd — in kmalu je tu čudovita noč. Tako je tu že, odkar smo prišli, dan za dnem ista pesem, stene pa so vsak dan na novo »zafrajhane«...

Zjutraj zlezeva iz spalnih vreč, šele ko sonce že tiplje s svojo toploto po skali okoli naju. Skleneva, da bova začela nekoliko bolj levo. Začneva kar z nihajno prečko na ozko poličko. Naprej imava nekoliko lažje plezanje, zato pa je stena nekoliko bolj krušljiva. Največji problem je težak nahrbtnik, ki ga tu ne moreva več vleči, ker stena ni več previsna ali navpična. Kljub vsemu kar hitro napredujeva, celo hitreje, kot sva planirala, zato sva že opoldan na vrhnjem snežišču. Ivan privleče iz nahrbtnika svojo kratko bajlo, sam pa si nadenem čez plezalnike lupino plastičnih čevljev. Tako pripravkava pozno popoldan na vrh Boksa. Stisk rok, po suhem grlu steče pivo, ki sem ga posebej za to priložnost prinesel v to daljno deželo. V nepopisni sreči mi misli ubežijo daleč tja čez Khan Thengri, pa čez mračne sibirske gozdove, tja, odkoder smo pred dobrim tednom prišli. V majhni gorski vasi nad Baško grapo sameva v senci tihih macesnov poleg vaške cerkve najin prijatelj. Tudi Marko bi moral priti sem, vendar so ga gore zaradi prevelike ljubezni do njih vzele prej k sebi. Njemu posvetiva smer, ki sva jo splezala...

Prvenstveno smer v še deviški steni Boksa sta po Severovzhodnem steburu preplezala Edo Kozorog in Ivan Rejc 27. in 28. junija 1985. Ocena: VI, A₂, 650 m, 18 ur.

OJ JALOVEC, LEPOTEC NAŠIH GORA!

SPOMINI CELJSKEGA ODVETNIKA IN NAVDUŠENEGA PLANINCA NA NJEGOVE TURE PO NAŠIH GORAH

ERVIN MEJAK

Planinstvo ni samo sebi namen, ampak je le sredstvo, ki človeka v mladih letih krepi za boje, ki ga v življenju čakajo, ki zrelemu možu ohranijo moči, ki zadržuje srečo mladosti in človeku za starost pripravlja zaklad vedrih spominov, ki jih nič na svetu ne more skaliti! Srečni tisti, ki ostanejo preprostega srca in so do konca dni presunjeni od lepote gorske narave.

Tako sem napisal v Uvodu v vodniku v srednje visoke savinjske in savske planine leta 1968 pod naslovom »Pojdimo v gore«; vodnik je izšel v nakladi 2000 izvodov. Tako živim sedaj v pozni starosti od spominov na številne svoje planinske pohode, včasih kot samohodec, včasih v manjši družbi planincev.

Najljubši in najbolj mi je ostal v spominu moj prvi pohod na 2643 metrov visoki Jalovec, na goro, ki ni zaman bila najbolj pri srcu poetu naših gora dr. Juliusu Kugyju.

Bilo je pred več leti, ko sem zgodaj zjutraj poleti zapustil Celje in se s takratnim vlakom odpeljal v Kranjsko Goro. Pridružila sta se mi dva planinca iz Celja, eden od teh je že pokojni, drugi, Vito, pa živi v Ljubljani. Tisto leto je bilo skoraj stalno lepo vreme in zelo vroče, dosti sonca in toplote, tako da smo bili vedno dobro razpoloženi. Po prenočitvi v Tičarjevem domu na Vršiču smo zgodaj zjutraj dom zapustili in krenili po prijetni ozki planinski poti proti zavetišču-brunarici pod Špičkom. Nekako pol poti pred zavetiščem smo prišli do skladovnice lepih bukovih cepanic in tam prebrali napis: »Dragi planinci, vzemite poleno na ramo in pridite z njo pod Špiček.« Seveda smo si brez pomisleka naložili na ramo vsak po eno poleno in ga odložili pri zavetišču. Prijazen oskrbnik, ki je stal na pragu zavetišča, pa je zavriskal, kar stori vedno, če vidi, da prihajajo planinci s poleni na ramah — in to je njegov zahvalni pozdrav za dobro planinsko delo.

V zavetišču smo se okrepčali in kako uro počivali v prijetnem kramljanju z oskrbnikom, potem pa hajd naprej na Jalovec! Dobro markirana pot je peljala prek melišča v pečevje Velikega Ozebnika, precej drzna, a dobro zavarovana pot. Biti moraš zelo pazljiv in boljše, da ne gledaš navzdol v prepadne stene Ozebnika. Iz Ozebnika smo bili kmalu zunaj, potem pa se je bilo kar lažje vzpenjati vedno višje in višje, dokler nismo dosegli tako zaželenega cilja — vrha Jalovca.

Priti na Jalovec je veliko, da, enkratno doživetje! Ni dovolj besed, da to opišeš. Prevzet od presenečenja pozabiš na vse skrbi in težave, ko stopiš na vrh in ti pogled pokaže nepopisno sliko naših gora! Mangrt se ti zdi tako blizu, da bi ga lahko objel! Nikoli planinec, ki se je povzpel na vrh tu gor, ne pozabi vtisov, ki jih tu doživi! Na vseh svojih številnih pohodih od leta 1912 skozi več desetletij nisem nikjer tako globoko doumel lepote našega planinskega sveta kakor na Jalovcu!

Kako priručno pravi profesor Lovšin v svoji knjigi »Triglav in njegova soseščina« o Jalovcu, da je »fant od fare«. Julius Kugy, ki je že leta 1884 s planinskim vodnikom Komacem dosegel Jalovčev vrh, je dejal, da mu je na vseh njegovih pohodih po naših gorah bil najbolj pri srcu prav Jalovec. Zato je posrečen spomenik temu možu tam dol v Trenti, kjer ta planinski oče s širokokrajnim klobukom in z vetrovko prek ramen gleda s hrepenečim izrazom nekam daleč in visoko proti nebu — na Jalovec! Kdor le more, naj na svojih planinskih poteh vsaj enkrat obiše tudi Jalovec, nikoli mu ne bo žal, da je to storil!

Na Jalovec pelje pot tudi iz Tamarja — skozi Jalovčev ozebnik oziroma kuloar. To pot sem premagal že dvakrat prej.

S kakim prijetnim občutkom smo se vsi trije popoldne, ko smo gotovo eno uro sedeli na vrhu Jalovca, vpisali v vpisno knjigo na vrhu Jalovca, se vrnili v zavetišče pod Špičkom, tam v edinem prostoru dobro prespali, nato pa nadaljevali pot v Trento.

Naj zapišem še tole zanimivost: Nedavno mi je prišla v roke stara knjiga o prvi svetovni vojni v gorah z naslovom Der Krieg 1915—1917 in der Wischberggruppe; napisal jo je Norbert Nau, založila pa knjigarna Leykam v Gradcu leta 1937. Tu piše poleg drugih zanimivosti iz tistih časov, da je bil v tej skupini zahodnih Julijcev na Višu dr. Julius Kugy, alpinistični posvetovalec v 59. gorski brigadi, in da se »ima ta enota avstrijske vojske prav njemu zahvaliti, da je imela le nekaj pod 50 mrtvih vojakov, ki so jih pokopali planinski plazovi, medtem ko sta imeli sosednji brigadi kar blizu tisoč mož, ki jih je ubila bela smrt«. V knjigi je več slik, na katerih je posnet dr. Kugy v gorski opremi in s svojo značilno brado.

TRUBARJEVO POTOVANJE IZ LJUBLJANE V URACH

(OD 3. DO 20. SEPTEMBRA 1561)

Dr. JOŽE RAJHMAN

V tem mesecu se kar dvakrat spominjamo Primoža Trubarja, začetnika slovenske književnosti: devetega junija 1508 se je na Rašici pri Turjaku rodil in čez 78 let — 29. junija 1586 — je v Derendingenu umrl. Od njegove smrti torej letos minevajo štiri stoletja.

Vemo, da se je planinstvo na Slovenskem začelo pravzaprav z razsvetljenstvom — baron Žiga Zois, mentor slovenske kulture, je podprl osvajanje Triglava, čeprav so posamezniki — lovci in pastirji — zahajali v gore že prej. V Trubarjevih časih torej ne moremo govoriti o planinstvu. Pa je Trubar trikrat odšel iz Ljubljane na Nemško — pot ga je seveda vodila čez gore — cest, s kakršnimi so danes prepredene dežele, takrat kajpak ni bilo. In ne glede na to, da Trubarjevo potovanje v Nemčijo nima kaj dosti skupnega s planinstvom, je ta naš reformator moral čez gore — naše, tirolske in bavarske, da je dosegel svoj cilj.

Z opisom Trubarjeve poti iz Ljubljane v Urach — od 3. do 20. septembra 1561 — se Planinski vestnik skromno oddoljuje spominu začetnika naše književnosti.

Dr. Jože Rajhman, 62-letni profesor na Teološki fakulteti v Mariboru, je leta 1972 doktoriral iz slavistike; v doktorski disertaciji je obdelal življenje in delo Primoža Trubarja. Zato smo prav njega naprosili za sestavek o Trubarjevem potovanju na Nemško. Pregledno karto Trubarjeve poti je narisal Brane Sotošek, slike pa smo povzeli po Drugem Trubarjevem zborniku, Slovenska Matica, Ljubljana 1952.

J. Blasger: Primož Trubar

PRVA POT — NA CESARJEVO POVELJE

Primož Trubar, slovenski reformator in začetnik slovenske književnosti, je že v zgodnjih letih mnogo popotoval. Njegova prva daljša pot je bila na Reko, pozneje v Salzburg, Trst in na Dunaj, še pozneje prek Ljubljane v Celje, Laško in Loko pri Zidanem Mostu. Vendar je v letih šolanja in službovanja komajda prekorščil meje svoje domovine (kolikor izvzamemo Salzburg in Dunaj).

Na prvo daljšo pot ga je prisililo cesarjevo povelje, ki ga je izsilil ljubljanski škof Urban Textor. S cesarskim poveljem naj bi na kratko opravil z vedno bolj nevarnim tekmečem, slovenskim protestantizmom. V ječo je moral med drugimi najožji Trubarjev somišljenik Paul Wiener, njega pa so prijatelji posvarili, naj se umakne v tujino. Tako je moral neprosto voljno zapustiti domovino.

Leta 1548 je skrivaj odšel prek Kranja, Gorenjske in Tirolske v Nemčijo. Potovanje je trajalo sedemnajst dni. Podrobnosti o poteku te prve »nemške« poti ni. Po podatku, ki ga najdemo v monografiji Mirka Rupla o Primožu Trubarju, je morala pot potekati približno v smeri poznejše, natančneje dokumentirane poti. Kolikor je bil Trubarjev cilj že prvotno Nürnberg, je verjetno ubral drugačno pot kot leta 1561.

Izognil se je Kemptnu in Ulmu in prek Augsburga (ali Salzburga) dosegel Nürnberg.

Devetega junija 1561 se je po trinajstih letih pregnanstva vrnil v domovino. Z njim sta potovala posebni sel kranjskih deželnih stanov Elija Stozinger in študent Samuel Budina. Trinajst dni so potrebovali do Kranjske. Mejo med Kranjsko in Koroško so prestopili na Korenu. Po mnenju Trubarjevega biografa Th. Elzeja je tokrat potoval prek Salzburga, Beljaka, Strmca (Krainberg), čeprav je bil izhodišče Urach.

Se je namerno izognil mestu Kempten, kjer je bil osem let župnik? Morda pa je bila ta pot ugodnejša, ali pa je imel opravke še v Salzburgu. O tem lahko ugibamo. Vsekakor pa je ob prestopu meje na Korenu šel na Bled, kjer je ostal dva dni kot gost žene turjaškega grofa Herberta Auersperga, Marije Kristine. Nato je prek Radovljice in Kranja slovesno prijezdil v Ljubljano, kjer so ga prisrčno sprejeli — kljub dvema cesarskima poveljema, ki sta že opozorili na možne neugodne posledice njegovega prihoda.

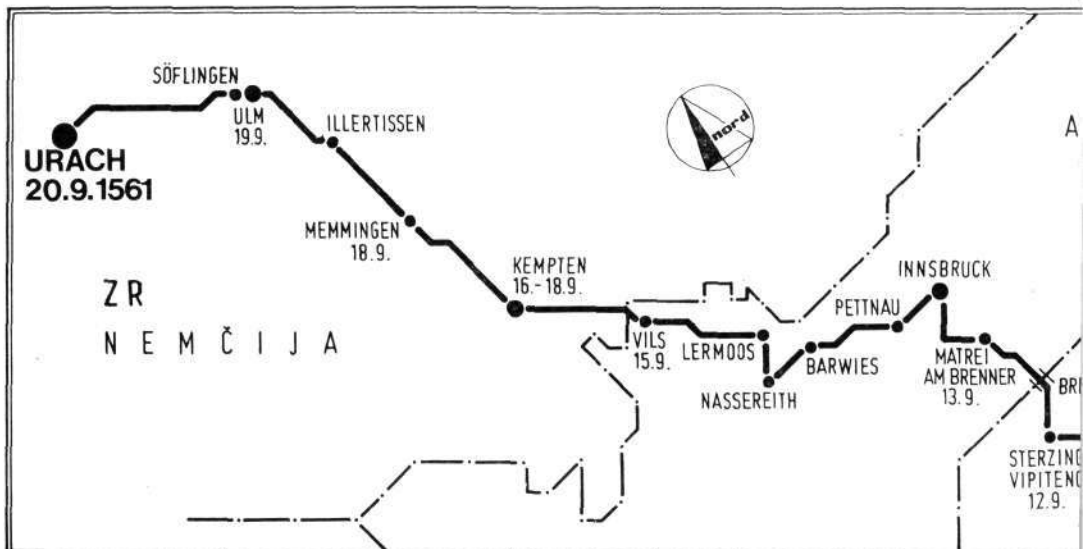
»RAČUN ZA POT IZ LJUBLJANE V URACH« — NATANČEN VIR, KAKO JE TRUBAR POTOVAL DRUGIČ

Nekako deset tednov je Trubar preživel v domovini. V tem času je uredil razmere v slovenski protestantski cerkvi, vneto pridigal in si prizadeval, da bi se ljudstvo oklenilo »čistega evangelija«. Po tako opravljenem začetnem delu se je odpravil v Urach, kjer je že deloval biblijski zavod pod njegovim vodstvom. S seboj je vzel dva uskoška duhovnika, ki naj bi pomagala pri prevajanju v hrvaški jezik, pa tudi dva sla (obema je bilo ime Jerne,

eden je bil iz Ljubljane, drugi iz Uracha), turškega dečka, ki je bil služabnik obeh Uskokov, ter še znanca Jerneja Poža (Poscha). Torej je šlo na pot sedem mož. Iz Ljubljane so šli 3. septembra in ubrali že znano varianto. Po »računu za pot iz Ljubljane v Urach«, ki ga je sestavil Trubar in je ohranjen v Tübingenu (Univerzitetna biblioteka — Slavischer Buchdruck), lahko pot natanko začrtamo, saj si je Trubar vestno zapisoval vse podrobnosti zaradi potnih stroškov, ki so mu jih povrnili. Čeprav je imel račun pač svoj namen in je pozneje zaradi stroškov za oba uskoška duhovnika prišlo do neprijetnega spora med Trubarjem in Ungnadom, za Ugnadom pa je stal poleg Trubarja najvidnejši sodelavec uraškega zavoda Štefan Konzul, je nam predvsem v pomoč, da si kar moč plastično ogledamo (s pomočjo skice), kako so potovali Trubar in njegovi iz Ljubljane do Uracha.

Vsekakor je prva ugotovitev, da je pot prek Kemptna ali prek Salzburga bila približno enako dolga. Za njo so potrebovali petnajst dni, ker pač odštejemo dva dni, ko so se mudili v Kemptnu, v drugem primeru (po poti prek Salzburga) pa je pot, kot smo rekli, trajala trinajst dni do Korenskega sedla. Od Korenskega sedla do Ljubljane pa so tudi porabili več dni, vsekakor vsaj dva dni ježe, kar je enako poti prek Kemptna.

Pri tem nas presenetni podatek, da je odprava potrebovala dva vodnika — enega čez Korensko sedlo in Strmec (Krainberg), drugega za prehod čez Šmohorsko goro na Koroškem. Kljub razmeroma že znani poti [po njej je šel Trubar prvič (1548) in drugič (1561)] so potrebovali vodnika. Vsekakor niso bila to že tako uhojena pota, da ne bi zašli v prostranih gozdovih.

Za pot so porabili približno 56 goldinarjev. Stroški bi bili precej večji, če ne bi na Gorenjskem pred prehodom meje prenočevali pri svojih dobrotnikih. Tako so pa le-tu dajali samo napitnino. Drugod so seveda plačevali za konje, osla, na katerem je jezdil turški deček, pa zase in svojo preskrbo. V račun je vnesel Trubar (morda namenoma) tudi stroške za uskoška duhovnika, ki sta očitno pila prek meje. Tako je »dolgi« uskoški duhovnik, ki so ga po vrnitvi v Bosno ubili rojaki, popil v Kemptnu dvajset meric vina, v Memmingenu pa »za boljše spanje« enajst meric piva.

PO JUŽNI VARIANTI

Pot na Nemško so ubrali po južni varianti (po Južni Tirolski). Od Šmohorja so zavili mimo Greifenburga, Oberdrauburga in Lienza v Innichen (St. Candido), odtod v Bruneck (Brunico), kjer so se srečali z Lovrencem Budinov, ki naj bi bil sorodnik ljubljanskih Budinov (od njih sta znana prvi rektor stanovske šole Lenart in njegov sin Samuel), kar med drugim potrjuje domnevo, da je rod Budinov izhajal iz Tirolske. Iz Brunecka so se napotili v Mühlbach (Rio di Pusteria) ter prišli prek Sterzinga (Vipiteno) in Brennerja v Matri; iz Matria so prišli v Innsbruck. Počasi so krenili proti severu prek Pettnaua, Barwissa, Nassereitha, Lermoosa v Vils. Odtod so prišli na večer v Kempten. Ustavili so se še v Memmingenu, Illertissnu, Ulmu in Suppingenu (po M. Ruplu Söftingen), kjer so jih že čakali Ugnadovi služabniki in jih pospremili v Urach.

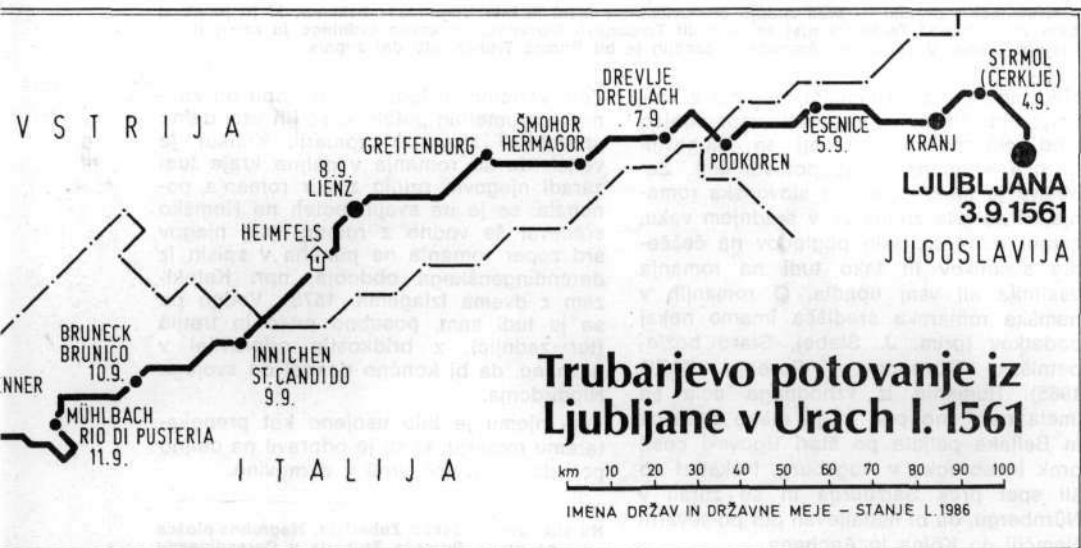
Razen dveh Trubarjevih kar hudomušnih opazk o nezmernosti Uskokov ne moremo iz »računa«, ki je pisan seveda tudi za takratne razmere jedrnato, razbrati kaj več.

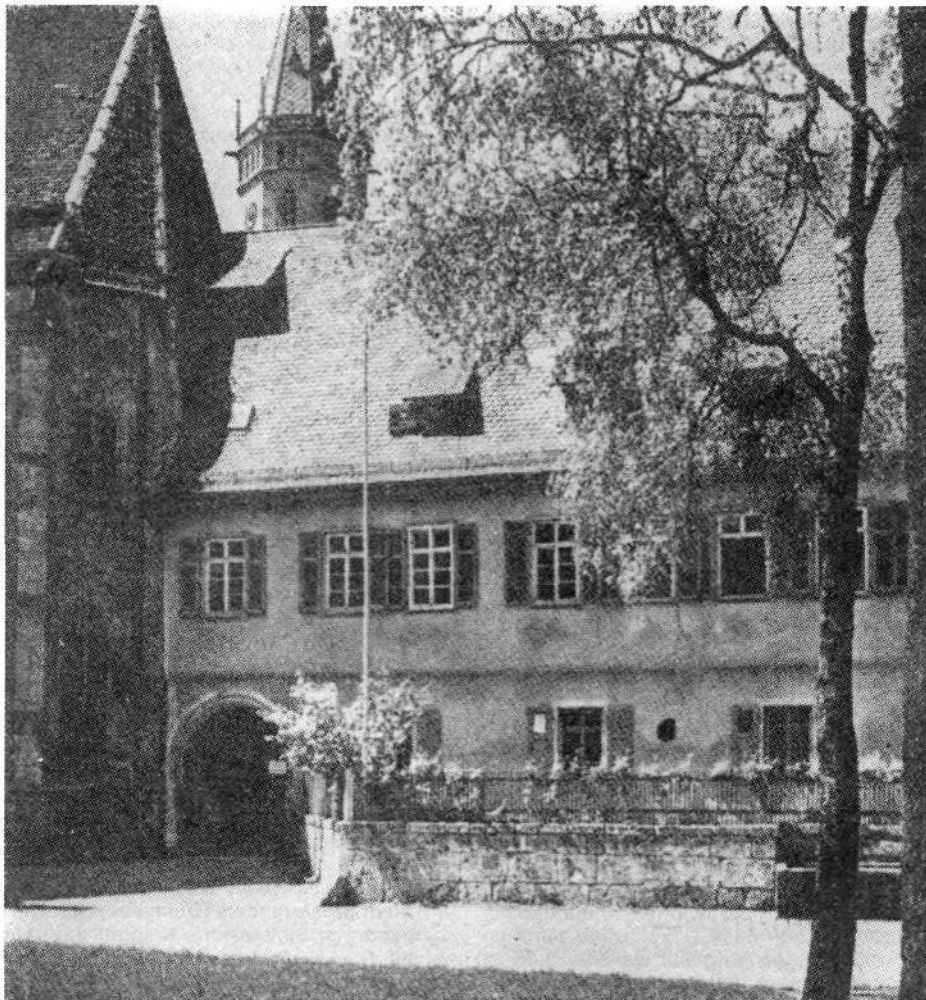
Vsekakor je moralo biti potovanje kljub vsemu prijetno, kar sklepamo iz popotnih obiskov, tako v Sloveniji kot pozneje v tujini (Heimfels, Bruneck, Kempten). Potovanje je poteklo brez večjih težav in v dobrem razpoloženju.

O ponovni Trubarjevi vrnitvi v Ljubljano sredi junija 1562 ni nobenega posebnega poročila, ki bi kazalo, kako in po kateri poti je prišel Trubar domov. V pismu deželnim stanovom na Kranjskem (11. aprila 1562) je vendarle rahlo namignil, kako bo potoval. Ko je namreč prosil sorodnika Cveklja, naj bi prišel po družino in poskrbel vse potrebno za preselitev v Ljubljano, je nameraval sam brez družine priti v Ljubljano. Deželnim stanovom je povedal, da utegne priti po različnih poteh. Najprej je omenil možnost, da bi šel prek Ulma »z nekim knjigovezom« po bližnjicah, sicer pa omenja še dve možnosti: Salzburg, Innsbruck. Obe poti sta približno enako dolgi (80 milj).

TRETJIČ NA »NEMŠKO« POT

V začetku avgusta 1565 je spet šel na svojo »nemško« pot. S seboj je vzel družino, njej se je pridružil še mladi Jurij Dalmatin. Po kateri poti so šli, ni ohranjeno. Ker pa se je Trubar izognil Urachu in šel naravnost v Stuttgart in Tübingen, domnevamo, da je izbral pot, ki ga je vodila prek Augsburga, toliko bolj, ker se je verjetno izognil tudi Kemptnu, saj bi v nasprotnem primeru imeli vsaj skromno poročilo o njegovem ponovnem kemptenskem obisku. Po letu 1565 se je zadrževal v ozkem prostoru med Tübingenom, Derendingenom in Stuttgartom. Nemirni duh, kot je bil Primož Trubar, se je vsaj telesno umiril v svojem Nigdirdomu.

Amandenhof v Urachu — pred zadnjo prenovitvijo: v njem je bila Ungnadova tiskarna, ki jo je nekaj časa vodil Primož Trubar; v njej so natisnili Trubarjevo Slovensko cerkovno ordningo in nekaj delov Svetega pisma. V cerkvi sv. Amanda (v ozadju) je bil Primož Trubar leto dni župnik.

Med mnogimi značilnostmi moremo v Trubarjevem življenju spoznati vzporednico med slovenskimi romanji in njegovim lastnim »romanjem« (popotovanjem). Zanimivo je namreč, da so slovenska romanja, ki so bila znana že v srednjem veku, zaradi reformacijskih pogledov na češčenje svetnikov in tako tudi na romanja usahnila ali vsaj upadla. O romanjih v nemška romarska središča imamo nekaj podatkov (prim. J. Stabej, *Staro božjepotništvo Slovencev v Porenju*, SAZU 1965). Romanja iz vzhodnega dela so imela ustaljeno pot, ki je mimo Celovca in Beljaka peljala po stari trgovski cesti prek Innsbrucka v Augsburg. Nekateri so šli spet prek Salzburga in se zbrali v Nürnbergu, da bi nadaljevali pot po severni Nemčiji do Kölna in Aachena.

Zelo verjetno je tudi Trubar hodil po znanih in prometnih poteh, ki so jih vsaj delno uporabljali slovenski romarji. Kolikor je vedel, da so romanja v daljne kraje tudi zaradi njegovih pridig zoper romanja ponehala, se je na svojih poteh na Nemško srečeval še vedno z romarji (saj njegov srd zoper romanja ne poneha v spisih iz derendingenškega obdobja, npr. *Katekizem z dvema izlagama*, 1575). Vedno pa se je tudi sam, posebno prvič in tretjič (ter zadnjič), z bridkostjo odpravljal v neznano, da bi končno dosegel do svojega Nigdirdoma.

Tudi njemu je bilo usojeno kot preneka-teremu romarju, ki se je odpravil na daljno pot, da se ni več vrnil v domovino.

Na sliki desno: Jakob Zuberlein: Nagrobna plošča na grobu Primoža Trubarja v Derendingenu

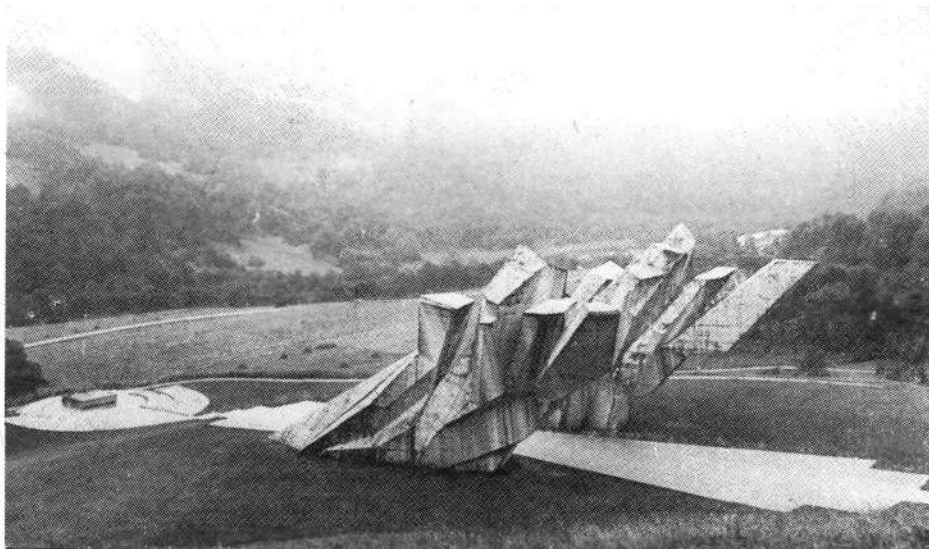

Verover! mich nicht in mynem alten Verlas mich nicht
 wann ich hinweg werde pnd 71 1727

At quanto hoc unicus de deo est gente sepellit
 Pinnis qui Christi praeo fideles erat.
 Labitur hic proavis terra pietate Labacum
 Exponitur Deorum nomine multa iudic.
 Hoc plura habuit fidem laborans nonitum.
 Campidoni darent Vase ignante Deum.
 Auribus caput hinc in Wirtembergae terra
 Lantique Doctorem post Defenditque du.

Tranquillo in partem divina & obymna loquatur
 Spiritu in loci de curia sancta. plaqus
 Pape vides parte loquibus quos possit et acuta.
 Vita o canone quam & curandis erat.
 Pulchre certare curiam ratione percipit.
 Seruatum bene quam debet Vique fidem.
 Magna ergo nunc cum fasulo gere de coronam.
 Tempore que nullo marceat. riberiam

Pot se pričinja pri spomeniku na Tjentištu

SPOZNAVAJMO GORE JUGOSLAVIJE

OD TJENTIŠTA DO SARAJEVA PREK ZELENGORE, TRESKAVICE IN BJELAŠNICE

ZA PET DNI NEZNANE LEPOTE

ZAKAJ BI RINILI TJA, KAMOR HOČEJO VSI DRUGI, KO PA JE V JUGOSLAVIJI ŠE TOLIKO GORA, KI SO VREDNE OGLEDA?

MIRKO LORENCI (besedilo in posnetki)

Ko bom letos poleti vpraševal svoje prijatelje planince, kam nameravajo, si že kar predstavljam odgovore: v Kamniške, Julijce, na Uršljo, Peco, čez Pohorje. In se bodo valile kolone, v kočah ne bo mogoče najti prenočišč, pri hoji pa bo treba ves čas paziti, da ne boš stopil na odvrženo steklenico, konzervo ali plastično vrečko.

Saj ne nameravam nikogar odvrčati od planinarjenja po slovenskih gorah, ki jih je treba videti. Le tistim, ki so večino v naši republici že prehodili, bi rad ponudil še del Jugoslavije, ki jo Slovenci povečini poznamo hudo slabo, a je vredna ogleda. Včasih se mi zdi, da radi mislimo, da imamo hribe samo mi, da pa je vse drugo — v Makedoniji, Bosni in Hercegovini pa še kje — nekaj manj vrednega.

TRANSVERZALA SVOBODE

Če bi se na primer odločili za pot po bosenskih hribih, imate res veliko izbiro. Sam sem pred leti s poklicnim novinarskim kolegom Bracom Zavrnikom takajšnje hribe kar precej natančno prekrižaril, zato bi morebiti lahko priporočil kakšno zanimivo turo. Midva sva se v tiste kraje odpravljala tri leta zapored in sva tako opravila pot od Žabljaka v Črni Gori prek Pivske planine in Maglića do Tjentišta, nato pa prek Zelengore in Treskavice ter Bjelašnice in Igmana do Sarajeva. Pa spet drugič sva bila na Prenju in Čvrnsnici — vse v različno trajajočih turah.

Za dva dni se tako daleč seveda ne splača riniti, zato bi predložil enotedenski izlet (z vožnjo vred), za kar bi bil najprimernejši del Transverzale svobode, ki se prične na Tjentištu in vodi prek Zelengore, nadaljuje pa se s Sarajevsko transverzalo, ki se prek Treskavice in Bjelašnice sklene v Iliđji pri Sarajevu. Gre za

pet dni hoje, ki jo zmore vsak povprečno pripravljen planinec. To ni nobeno plezanje ali izpostavljanje, čeprav vse skupaj sprehod po kakšni ravnici tudi ni.

Oprema naj bo normalna planinska, svetujem pa še spalno vrečo in po možnosti šotorček. Pa predvsem velik nahrbtnik, kajti tamkajšnji hribi so muhasti, tako da je treba imeti precej rezervnih toplih oblačil, pa tudi hrane ni mogoče dobiti prav na vsakem koraku. Planinci, ki se bodo za to morda odločili, naj si nabavijo publikacije Planinarska transverzala Sutjeska, Transverzalni vodič po planinama Bosne i Hercegovine ter Planinarske kuče i domovi u Bosni i Hercegovini, kjer so opisane poti in razmere, vendar včasih precej na grobo.

TUDI ČE KAJ ZABRUNDA

V Sarajevo je najpametneje odpotovati z vlakom, nato pa traja vožnja z avtobusom prek Foče do Tjentišta še tri ure. V kraju, kjer stoji spomenik borcem Sutjeske, ni težko najti prenočišča v hotelu kategorije B ali v katerem od mladinskih domov. Pot se začne prav pri spomeniku in se takoj strmo vzpenja do kraja, kjer je padel legendarni partizanski komandant Sava Kovačević. Na tem delu je še precej obljudena, saj vodijo do tja šolske izlete in podobno.

Naj vas ne skrbi, če boste zaslišali ne preveč oddaljeno brundanje medveda. Kot so povedali domačini, je v bližini visoka preža, ob katero nastavljajo mrhovino, s katero privabljajo medvede, ki potem končajo pod krogliami petičnih gospodov ali

pomembnih tovarišev. Sploh vedo povedati tamkajšnji prebivalci, da se po bosenskih hribih klati še veliko kosmatincev, da pa se ljudem srečanja z njimi ni treba posebej bati, saj se mrcine ljudi raje izognejo — slabe izkušnje najbrž.

Od Savovega groba naprej pa že stopite v popolno tišino, ki je tako značilna za večino poti, ki jo nameravam opisati. Še nekaj sto metrov vzpona, nato pa se pričnete spuščati v dolino reke Hrčavke. Po gozdni cesti pridete do skupine barak, v katerih živijo gozdni delavci. Brez skrbi, prijazni so, da je le kaj, in vam — kot da bi bilo to samoumevno — ponudijo prenočišče. Kar veseli so vsakega obiska, kajti mnogi med njimi so v gozdovih že leta in leta in le pozimi zaidejo v »civilizacijo«.

Potem kakšen dveurni strm vzpon po gozdni ključih. Ampak popotnik je bogato poplačan, ko pride do Lučkih Kolib, planšarskega naselja, ki je že visoko v Zelengori. Najprej vas bo sicer sprejel pasji lajež, potem pa se bodo iz lesenih koč prikazale radovedne ženske oči. Gre skoraj po pravilu za starejše pastirice, ki preživijo tu na planini vse poletje in skrbijo za črede ovac, medtem pa seveda tudi pridno pridelujejo sir in maslo. Brez skrbi, ne bo vam treba plačati, ko vam bodo ponudili svoj proizvod za pokušino.

ČUDOVITI RAZGLEDI

Potem se pot nekaj časa zlagoma vzpenja prek kraških pašnikov, na katerih je nič koliko ovac, krav in konj, tistih nizkih bosenskih. Vse se pase prosto, drobnica in

Le redko naletiš na kak zaselek

govedo pa prideta v staje le takrat, ko ju je treba pomolsti. Psi sicer pomagajo, ampak zdi se, da živina kar sama ve, kje ima svoj dom.

Kamnita plošča, na katero boste naleteli potem, ko se prične pot vzpenjati bolj strmo (dobro je treba paziti na markacije, ne pa se zanašati na kopico izhojenih stez, ki so jih naredile živali), se imenuje Ljubin grob. Menda naj bi bila na tem kraju umrla mlada domača lepotica, za katero sta se spopadli dve svatovski skupini.

Še uro hoda navkreber in na grebenu se ponudi čudovit razgled. Prav neverjetno je, kako razvejana in velika je ta Zelengora, okoli pa še Maglič, Treskavica, Lelija, Jahorina...

Človeku se zdi, kot da bi bil v naših Alpah. Teren je večinoma skalnat in poleg sila skromne vegetacije je tu prostor le še za divje koze. Če ne bi bilo dobrih markacij, bi se bilo le težko orientirati.

Po kakšni uri spuščanja spet stari prizori — zeleni travniki, kravji zvonci se slišijo od vsepovsod in prikaže se idilična gorska dolina z lovsko kočjo ob Orlovačkem jezeru. Veliko truda je treba, da prepričaš oskrbnika, ki živi streljaj naprej, da te spusti vanjo. Da je zaprtega tipa, se izmotava; šele ko je videl, da se pripravlja k resni nevihti, se je usmilil. Ampak strnišča le ni hotel odpreti. Sicer pa bi bilo tako lepše v šotoru tik ob jezerski obali; če bi bilo pravo vreme seveda. Sploh bi se splačalo na tem kraju, ki nekoliko spominja na Jezersko, ustaviti za kak dan.

ZA SPREMEMBO V MESTO

Kalinovik je na naši turi edino pravo mesto, čeprav ne posebno privlačno. Od Orlovačkega jezera se vanj spustiš po gozdni cesti in potem še nekaj časa po precej tečnem makadamu. O Kalinoviku je Evlija Čelebija, znani turški potopisec iz 16. stoletja, zapisal, da je »kasaba vojvodstva hercegovskega sandžaka. Kasaba leži na kraju, ki je ves obrasel z zelenjem, polno je vinogradov in vrtov, sredi nje pa je krasen han. Okolica je bogata z belim kamnom«. Danes je ostal le še ta beli kamen v okolici.

Za nadaljevanje pohoda je treba uporabiti avtobus, saj nima smisla pešačiti kakšnih deset kilometrov po asfaltu do Krblije. Od tam je treba še dve uri hoditi po makadamu skozi tipičen kraški svet. Končno spet zeleno polje in v ozadju že strma skalnata pobočja Treskavice. Na veliki živinski farmi še klepet s tamkajšnjimi delavci, ki ne morejo razumeti, zakaj človek rine v te skale, ko pa je v dolini toliko lepše.

Nima smisla prepričevati teh preprostih ljudi, kako lepe gore imajo, saj ne verjamejo nobeni besedi. Vseeno prijazno zaželejo srečo. Do sedla je potem le dobra ura hoje. Tam zagledaš globoko dolino Bistrice in vas Trnovo, ki je izhodišče za vzpon na Treskavico s sarajevske strani, desno pa je že videti južna pobočja Jahorine.

Naša pot vodi na levo, v osrčje Treskavice. Tik pod prepadnimi stenami ob robu razprostranih gorskih pašnikov se vije. Predstavljajte si popolno tišino in zategli

glas starega čobana nekje nižje: to je najbrž opoldanska molitev k Alahu. Ta dan se boste lahko zvečer dobro naspali in tudi mrzlo pivo je pripravljeno. Ko greš nekaj časa po gozdni poti (pozor na markacije!), se nenadoma v Kozji Luki prikaže pred teboj velik planinski dom Josipa Sigmunda.

Sarajevski planinci so silno ponosni na ta dom, obenem pa veseli, da ni uspel načrt, po katerem so hoteli do njega zgraditi cesto, saj bi bilo idile v hipu konec. In še to je pretilo Treskavici, da bi na njenih pobočjih zgradili progo za olimpijski smuk.

PRIŠLI SO CELO GRKI

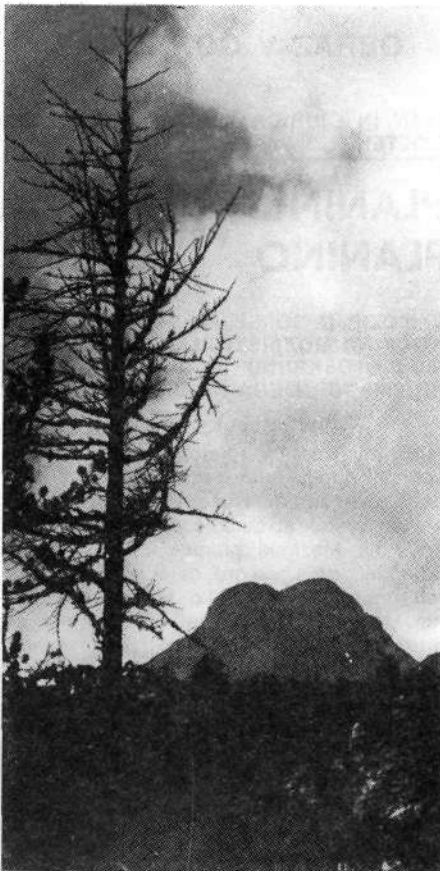
Kar od vhoda v kočo se pričinja strm, a kratek vzpon, ki pripelje do sedla, pod katerim leži na drugi strani spokojno Veliko jezero. Raj za ribiče, pravijo poznavalci. Ampak ne za tiste, ki se z avtom pripeljejo do vode in potem pet ur sedijo, vmes kaj spijejo in pojejo. Malo se je treba pomujati, če hočete sem gor. Menda je ob njem vedno nekaj šotorov. Ko sem bil tam, se je naselila ob jezeru skupina grških gornikov, ki jih je sem zvalil neki naključni znanec. Pravijo, da jim ni žal, ker so prišli.

Potem gor in pa spet gor in dol čez značilni gorski teren. Spet opozarjam, da so tukajšnji hribi, kar zadeva vreme, sila muhasti. V hipu se na primer spusti megla — in takrat ostane le še ena možnost: namreč da gre eden iz skupine naprej in poišče naslednjo markacijo, nato pa enako dalje. Nima smisla tvegati, saj je mogoče zaradi podobnosti pokrajine na vseh koncih hitro zaiti, prav blizu pa je kar nekaj prepadnih sten.

Z grebena Hojte, ki je naravna vez med dvema gorama, že zagledaš golo južno pobočje Bjelašnice, torej njen zadnji del, ki ga obiskovalci sarajevske olimpiade niso videli. Pogled s tega kraja hudo vara, saj se ti zdi, da boš na vrhu v dokaj kratkem času. Ampak pot se še vleče. Tista skozi gozd in čez pašnike (spet velike črede raznovrstne živine) je čudovita, zato pa je zadnji del po neskončnih serpentinah makadamske ceste na vrh Bjelašnice prav utrujajoč. Čeprav je vegetacija tu še sila borna, si živali najdejo pašo. Kot da bi šel nekaj stoletij nazaj, se ti zdi, ko vidiš neme pastirice, ki te prikrito opazujejo skozi ozke reže obraznih rut, vse po vrsti pa so oblečene v čudovite narodne oprave, narejene doma.

PO PROGI ZA SMUK

Še dobro, da je na vrhu mogoče pri dežurnem meteorologu dobiti prenočišče, kajti menda je le nekaj dni v letu, ko na Bjelašnici ne bi pošteno brilo. Tudi 250 kilometrov na uro so že izmerili moč ve-

Vreme se lahko spremeni tako rekoč v hipu

tra. Pač srečevanje celinskih in sredozemskih zračnih tokov.

Za zadnjo etapo imate na voljo dve možnosti. Izbira naj bo spet odvisna od vremena. Če le malo kaže na slabo, je vsekakor bolje iti po progi za smuk, sicer pa je mogoče po grebenu mimo dveh planinskih koč; pot se končuje v vasi Pazarčić, ki leži ob železniški progi Sarajevo—Kardeljevo in ob cesti Sarajevo—Mostar—Dubrovnik. Zveze so tam torej dobre. Toda tudi varianta po progi za smuk ni slaba, saj verjetno marsikoga mika videti olimpijske objekte »v živo«. Potem je sicer treba eno uro hoditi po cesti do hotela Igman, od koder vodita dve markirani poti — ena proti Iliđi, do izvira Bosne torej, druga do Hrasnice. Približno štiri ure hoda potrebuje popotnik do cilja.

* * *

Tako, ponudba je tu. Tisti, ki so to ali kakšno podobno pot po bosensko-hercegovskih hribih že prehodili, imajo najbrž podobno mnenje, vsaj kolikor jih poznam. Splača se, kajti za nas je to drugačen, nenavadno miren, predvsem pa lep svet.

IVAN IN LJUBICA ZUPANC STA PO ODISEJADI PO ŠIRNEM SVETU PRISTALA NA GOLTEH

PLANINCI SE VRAČAJO NA MOZIRSKO PLANINO

V MOZIRJU SO SE PO HUDIH KRIŽIH IN TEŽAVAH, KI JIM JIH JE POVZROČALA KOČA NA MOZIRSKI PLANINI, ODLOČILI, DA KOČE NE BODO VEČ ODSTOPILI NIKOMUR ● OSKRBNIK MORA BITI DOMAČIN, PLANINEC IN LJUBITELJ GORA, KOČA PA NE SME NE NJEGA NE DRUŠTVA SPRAVITI NA BERAŠKO PALICO, SO PRIBILI!

Mozirjani trdno verujejo, da se mora po sedmih hudih letih tudi njim obrniti na bolje. Ne zaradi vraževnosti, ne, zato, ker so se tokrat sedmič morali lotiti svoje koče na Mozirski planini. Zdaj so trdno odločeni, da koče ne dajo več iz rok. V teh dneh, ko na veliko kopni sneg tudi na Mozirski planini, se vrli planinci že pripravljajo na slavje — na dan slovenskih planincev, ki bo to jesen na Mozirski planini.

Vzorčni primer, kaj lahko povzroči ihtavo zaletavanje, nedomišljenost in kabinetna politika, ti dolgoletni prehranjevalci našega turističnega razvoja, je najverjetneje Mozirska planina. Toliko spodrseljavev, mimosstrelov in neodgovornega obnašanja je redkokje najti na enem mestu kot prav na Mozirski planini in Golteh.

Zamisel Fedorja in Dušana Gradišnika, da bi na Štajerskem zgradili velik in vsaj enakovreden, če že ne boljši turistično-rekreacijski center, kot jih imajo v zamejstvu, se je z RTC Golte spremenila v glavobol, ki bi skoraj dotolkel celjski Izletnik kot investitorja in pozneje Rdečo dvorano iz Titovega Velenja kot posiljenega ženina. Danes, ko je RTC Golte prevzel sozd Merx in zanj dogovoril ter natančno razmejil dolžnosti in odgovornosti, kaže, da se tudi mozirskim planincem spet obetajo svetlejša zarje.

Od tistih zgodovinskih dni, ko sta Frischauf in Kocbek 20. avgusta 1893. leta v Mozirju organizirala občni zbor in ustanovila »Savinjsko podružnico Slovenskega planinskega društva s sedežem v Mozirju« z 41 člani, do današnjih dni, so Mozirjani zaradi svoje planine večkrat »potili krvavi pot«. Najhuje je bilo pred 35 leti, ko je njihova planina skoraj v celoti pogorela, in v letih, ko so kočo upravljali — drugi.

ŽIVETI OD BERAŠKE PALICE

Že od nekdanj so domačini s Šmihela in Mozirjani v kraški jami »ledenici« spravljali čez leto meso. Še dandanašnji ima stena pod Mozirsko kočo ime »mesarska vežica«. Leta 1951 je domačin, konjederec, hotel z ognjem pregnati smrad od vola, ki je padel raz steno in se raztreščil. Bilo je nekoliko nižje in brezbrizni očiščevalac je ogenj z volom zanemarljivo, požar se je razširil po planini. Ko so začeli biti plat zvona, je bila planina že v ognju. Toda izprašanim in nedeljskim gasilcem je ogenj s skrajnimi napori po dnevu in noči uspelo pogasiti. Prezadovoljni nad uspehom so skupaj s štabom vred navalili na tolkovec

Mozirska kočča na Golteh: tod se bodo v nedeljo, 14. septembra 1986, zbrali slovenski planinci na svojem tradicionalnem, letos že 18. dnevu

in harmonike. Ko jih je domačinom naslednje jutro uspelo spraviti k sebi — je planina bila v enem samem ognju. Podobno katastrofo, ki pa je ni povzročil človek z ognjem, so na Mozirski planini doživljali vse do lani. Dokler se ni Celjanom v regiji uspelo dogovoriti, kaj in kako bo s turistično-rekreacijskim centrom — dokler ga ni vzel v okrilje Merx. Za lažje razumevanje naj navedemo podatek, da je ob zadnjem prevzemu objektov in opreme v hotelu manjkalo samo drobnega inventarja za dobrih pet milijonov (novih seveda). Takšno gospodarjenje je odsevalo tudi na Mozirski koči, ki je bila izročena istim upravljavcem!

»Dokler bom živ jaz in še nekateri planinci iz Mozirja, kočče ne bomo več odstopili nikomur,« se zaklinja Franc Steiner, zdajšnji predsednik Planinskega društva Mozirje. »Koča je bila v razsulu, če je ne bi takoj prekrili, bi se streha sesula na — goste...« Mož ve, o čem govori, saj so v obnovo mozirski planinci vložili

na desettisoče delovnih ur in denarja. K tistim milijon osemsto tisoč dinarjem so z delom in materialom prispevali — po uradni oceni — še sedem milijonov...

»Vsako soboto in nedeljo smo na koči imeli po dvajset ljudi ali celo več, toliko, kolikor jih je lahko v resnici nemoteno udarniško delalo. Zdaj je kočča povsem obnovljena, preurejena in lahko spet rabi namenu,« pravi Steiner, katerega oče je bil tu gori pred mnogimi leti eden izmed oskrbnikov.

»Nekaterim ni prav in jim gre v nos, da smo se odločili dati koččo v zakup. Med iskanjem najboljše rešitve smo se odločili za dve stvari. Prvo, da mora biti oskrbnik domačin, planinec in ljubitelj planine, in drugo, da kočča zaradi oskrbovanja ne bo spravila ne oskrbnika in ne društva na beraško palico. Prejšnji oskrbnik je na koncu dobesedno živel od — beraške palice. Povsem je obubožal. Kaže, da smo imeli srečno roko, saj sta Ivan in Ljubica več kot dobra gospodarja.«

Od leve proti desni: Ljubica in Ivan Zupanc, Franc Steiner — predsednik Planinskega društva Mozirje, in Anton Sever — eden najstarejših mozirskih planincev

PLANINO MORAŠ IMETI RAD

Sedimo v prostorni in obnovljeni jedilnici, ki ima zdaj okrog petdeset sedežev, velika krušna peč prijetno greje, saj se po planini podijo deževni oblaki, in se pogovarjamo z oskrbnikoma. Zanimiv par sta Ivan in Ljubica.

On, Ivan Zupanc, se je rodil v Lučah, se v Celju izučil za strojnega ključavnničarja, šel v Nemčijo, nato pa odrinil — na morje. Pet let je na tujih ladjah meril valove in se vedno znova vračal v domače gore. Preplezal je večino sten, jagal za petelinom in medvedom, Ljubica pa ga je v Berlinu zvalila z ladijske krme na krov tovornjaka. S tovornjaki je spet meril ceste po Evropi in se končno odločil za vrnitev. S ceste sta krenila naravnost na Mozirsko planino. Po treh letih sta odšla za dve leti za oskrbnika pod Okrešelj, zdaj, tega je že leto in dan, pa sta najemnika Mozirske kočje.

»Žena je natararica in tudi v kuhinji se zna obrniti. To je osnovni pogoj za delo v planinski koči. Jaz sem klinu in cepinu že tudi dal slovo, zato je Mozirska kar pravnjaka za naju. Preizkusila sva se, dobro veva, kaj je gora in življenje na njej. Ko so nama ponudili Mozirsko kočjo v zakup za dobo petih let, sva se odločila. Vsi se poznamo, lepo smo se dogovorili, družno si pomagamo, in povem vam, da se nisva niti midva niti oni slabo odločili. Vsi smo zadovoljni,« poudarja Ivan.

»Teh nekaj dni zatišja, kot je na primer danes pred prazniki (takrat sem ju obiskala, op. p.), nama je kar dobro delo, da malo predahnemo in postorimo potrebne stvari,« dodaja Ljubica. »Imamo 16 sob in 62 postelj, ko je to premalo, nam ponudijo postelje še gorski reševalci, ki imajo svojo kočjo tu spodaj, zato se je treba dvema kar dobro obrniti. Ob konicah nama prideta na pomoč še dva domačina, saj vsega sama ne bi zmogla. V tem letu dni se je pri nas obrnilo skoraj sedem tisoč gostov.«

»Od 9. decembra do 10. marca je bila kočja praktično v celoti zasedena. To je v nekem smislu tudi razumljivo, saj imamo vabljive cene, pa tudi zima nam je šla letos na roke. Pri nas se dnevna oskrba giblje od dveh do nekaj manj kot treh tisočakov na dan — in brez pridiha hvale vam lahko zaupam, da so naši gostje zadovoljni. S sindikatом občine Peščenica v Zagrebu in tamkajšnjim društvom Partizan imamo dogovor za stalne obiske, k temu naj dodamo še šole v naravi, ki jih organizirajo domačini, Velenjčani in Žalčani, in tako nanese, da moramo bolj razmišljati, kje bomo goste nastanili, kot kako bi jih privabili.«

»Planinci se vračajo na Mozirsko planino. Po desetih letih agonije so Golte in Mozirska spet oživelili,« meni Franc Steiner. To pa je naš namen in cilj.

DOMAČE JEDI IN MIR NA STARIH STANIH

»Vsi smo že malce utrujeni,« nam je malo predtem rekel Jaka Prelog, vodja RTC Golte. »Sezona je letos trajala neprekinjeno skoraj sedem mesecev. Z gondolo in vsemi žičnicami smo prepeljali okrog tri milijone smučarjev, izletnikov in planincev. Zdaj se bomo lotili prenove hotela, ki doslej ni bil ne hotel in ne koča. Uredili ga bomo tako, da bo lahko dobil kategorijo B. Čez leto bo obratovala samo gondolska žičnica, gostom pa bo oskrbo dajala Mozirska koča. Ta ima zdaj dobra in sposobna oskrbnika, tako da ni bojzani, da bi gost ali planinec z Mozirske planine moral oditi nezadovoljen.

Čez leto naj bi dogradili dvosedežnico Smrekovec in dodelali trimsko pot. Z obstoječo sedežnico bi goste potegnili na vrh Medvedjaka, od tam pa bi vodila pot na Stare stane, kjer bi si ogledali podzemsko jamo, pa do pastirskih stanov, kjer bi jih pogostili z mlekom in mlečnimi izdelki ter pijačo, potem naprej na planino Lahovnico z ogledom vrtač, pa na Gostečke stene in naprej do Zagradiških stanov in Male osteje, po dolini Ledenice do jame Ledenice k Mozirski koči, od tam do Podpeči in prek Mesarskih vežic nazaj na Golte. Pot je dolga približno tri ure, torej pravšnja za goste, ki nameravajo preživeti svoj oddih na Mozirski planini.«

»Poleg izredno lepe narave in domače hrane, ki jo dajeta Ivan in Ljubica, gre za stare in tradicionalne gornjesavinjske jedi, kot so ‚masl'nk‘, ‚mohovt‘ in druge mlečne ali obredne jedi. Planinec ima danes na Mozirski planini na voljo še mnogo drugega. Naša, torej skrb 750-članskega planinskega društva iz Mozirja, pa sedaj velja pripravam na praznovanje naše 90. obletnice in dneva planincev, ki jo je Zveza letos zaupala nam,« dodaja Anton Sever, gospodar ali »deklica za vse« pri mozirskem društvu. Eden tistih, ki je zaradi potrebnih obiskov med adaptacijo koče pomagal svojemu predsedniku, da je ta skoraj dotolkel lastni avtomobil na kotanjasti gozdni cesti, ki vodi prek Šmihela do koče. V dogovoru z gozdarji bodo letos cesto popravili, že nekoč zgrajena parkirišča pa bodo na jesen prvič rabila namenu — cb že omenjenem praznovanju.

Čeprav sonce ni zmoglo pršečih megel in čeprav smo za povratno vozovnico na gondolski žičnici plačali 300 dinarjev, torej staro ceno, nova bo čez nekaj dni znašala 800 dinarjev, smo se v dolino odpravili — peš. V globačah je bilo še čez meter snega, na kopnem je žarel teloh, pod smrekami so bile družine marčevk, v stelah se je že zlato razlival jeglič. Pomlad prihaja tudi na Mozirsko planino. Tudi k Ivanu in Ljubici in »njuni« planinski koči.

Reportaža in posnetki:
Marlen Premšak

SREČANJA NA DURMITORJU

MALI LJUBO IZ RODU KOVAČEVIČEV

TOMISLAV JAGAČIČ

Minilo je vsaj dvajset let, ko sem se s tovariši na poti na Bobotov Kuk iz Žabljaka prek Valovitega Dola ustavil na kratkem počitku v planšariji Ljubice Kovačević v Lokvicah. Čvrsta Črnogorka, kot junakinja iz pripovedke, nas je gostoljubno sprejela, ponudila nam mleko, sir in kajmak. Vrnili smo ji s črno kavo, ki smo jo pripravili na bencinskem gorilniku. Slikal sem jo pred planšarijo. Naključje je hotelo, da je mogoče drugi ali tretji dan pritegnila mojo pozornost čreda ovc na pašniku nedaleč od Žabljaka. Pazil jih je postaven Črnogorec; takoj sem opazil tradicionalno črnogorsko kapo, s katero je bil pokrit. Hvaležen fotografski motiv za planinca, ki je tudi predavatelj: v prvem planu ovce in pastir na pašniku, zadaj Žabljak. Pastirja sem prosil za naslov: Perko Kovačević iz Kovačke doline, zaselka, ki je oddaljen deset minut hoje od hotela Planinka v Žabljaku.

»Kaj vam je Ljubica Kovačević iz planšarije v Lokvicah?« sem ga vprašal. Odgovoril je, da žena. Na predavanjih o Durmitorju sem ju pogosto omenjal. Od tedaj je minilo mnogo let.

In glej, s skupino planincev, splavarjev in turistov sem se 1984. leta ponovno znašel v Žabljaku. Vprašal sem za Ljubico in Perka.

»E, nista več v Lokvicah. Doma sta — stara in bolna. Perku so odrezali nogo nad kolonom... Zdaj je z ovcami v planini njun sin Vuk.«

Tedaj mi ni uspelo obiskati starih Ljubice in Perka.

Minilo je leto in 1985. sem vnovič prišel v Žabljak. Tokrat ju moram videti. Vem, ne bosta me več spoznala: spoznali smo se mimogrede, in tudi slike jima nisem mogel poslati, ker so bili diapozitivi.

S skupino planincev sem šel do Ledene votline. Najprej skozi gozd ob Črnem jezeru, a potem za markacijami v smeri stare planšarije, last Ljubice in Perka Kovačevića. Tu bom sedaj našel njenega sina Vuka z ženo in otroki.

Lep sončen dan, kakršnega si človek le želi. Travniki prepolni cvetja. V daljavi kolibe. Pravzaprav sta sedaj v Lokvicah, v neki široki in globoki kotlini z ostanikom jezera, podobnega mlaki, dve planšariji. Lastnika sta Vuk Kovačević in Vasilije Samšal.

»Zdravooo, Vuuuk!« sem zaklical, od daleč, proti človeku, ki je nekaj delal ob planšariji. »Zdravo,« mi je odzdravil. »Pridi! Spoznal sem te po glasu.«

Vuk me je očitno z nekom zamenjal, ker se bova šele sedaj spoznala. Ko smo prispeli do planšarije, smo se pozdravili z gospodarjem, njegovo ženo in sinovoma Ljubom in Vuksanom. Najstarejši je ta čas pasel ovce.

Domači so nas povabili v kolibo. V njenem hladu je bilo prijetno popiti hladno mleko in smetano.

Šele zdaj je Vuk zvedel za moje srečanje z njegovo materjo Ljubico in očetom Perkom. Tedaj je bil še deček, star kot mogoče sedaj njegov sin Pero, devet ali deset let. Rodil se je 1950. leta, a sedaj je moški, visok čez dva metra, pravi gorjanec.

Prosil me je, naj mu dam narediti slike njegovih staršev v mladih letih. Obljubil sem mu in tudi, da bom vsekakor obiskal njegove starše, še isti večer, ko se vrnem s planinarjenja.

Pogovor je poslušal Vukov sinek Ljubo in si zaželel iti z nami do Ledene votline. Starši niso nasprotovali. Tako je mali Ljubo postal član naše planinske skupine. Šel je ob meni, obut v gumijaste škorenjčke in oblečen v telovnik in jopo.

»Ljubo, sleci se, vroče ti bo. Stvari ti bom shranil v nahrbtniku. Laže boš hodil,« sem nagovarjal malega. Do Ledene votline je gotovo bilo še dve uri.

Ko smo prispeli na cilj in si ogledali votlino in njeno ledeno lepoto, smo počivali. Tudi najesti smo se morali. Poostregli smo tudi našemu malemu spremljevalcu.

Vreme je bilo ugodno za slikanje, kar naročeno, da povečam durmitorsko zbirko barvnih diapozitivov. Zaradi tega sem se z Ljubom odpravil na pot prej kot drugi. Tega vračanja ne bom pozabil nikoli. Zaradi malega Ljuba, ki bo šele jeseni zakorakal v prvi razred. Zdaj se je sprostil, ni bil več tako molčeč kot na poti do Ledene votline.

»A imaš tudi ti tako majhnega sina, kot sem jaz? Kje pa stojiš? Glej, tam spodaj so moje govedo in ovce! Slikaj mi ga. Si žejen? Mati ti bo dala smetane, čaka nas pri izviru... A, tisti fant z ovcami, vidiš ga, je moj brat Pero...«

Odgovarjal sem mu in mu pojasnjeval. In res, mogoče dvajset minut hoje od stare planšarije, kjer smo se spoznali z dečkom in njegovimi starši, je izvir. Tam so naju pričakali otrokova mati Mila, mali brat Vuksan, in tu je bil tudi starejši brat, devetletni Pero, čuvar ovc. Slikal sem mater in njene tri junake. Ko zrastejo, bodo čakali planince na poti na Bobotov Kuk ali Meded. Kot sedaj njegovi starši in še prej ded Pero in babica Ljubica.

V resnici sem bil žalosten, ko sem se poslavljaj od malega Ljuba. Zahvalil sem se mu za spremstvo in tisti prelepi pogovor, kakršnega so zmožni samo otroci. Obljubil sem mu, da bom vedno mislil nanj in da mu bom pisal. Mali je povsili pogled. Držal sem ga za roko. Tudi on je bil žalosten...

Odšel sem za skupino. Ljubo je dolgo gledal za mano.

Zvečer sem o vsem pripovedoval dedu in babici. Obiskal sem ju. Tako sem obljubil sinu v planšariji.

Odšla bodo leta in z njimi tudi mi. Odšla bosta tudi Perko in Ljubica Kovačević.

»A si me ti slikal, ko sem stala pred kolibo?« se je spomnila.

»Natančno tako, Ljubica,« sem ji odvrnil.

Ko Perka več ne bo, bo še ostala zelo povečana slika Črnogorca na konju, ki se je vzpel na zadnje noge. Slika visi v veži hotela Durmitor v Žabljaku. Predstavlja korenjaka Perka Kovačevića. Oglejte si jo, ko pridete v Žabljak!

Ko sem se vrnil domov, sem prvo pismo napisal malemu Ljubu. Njegove starše sem prosil, naj mu ga počasi preberejo in shranijo. Ali bom dočakal, da mi bo poštar prinesel pismo ali razglednico, ki jo je napisal moj mali prijatelj?

Verjemite mi, ko letos spet pridem v Žabljak, moram obiskati Ljuba. Takrat bo končal 1. razred osnovne šole.

NJEN DOM JE BILA NARAVA

**Jožici
Smet
v spomin**

Z besedami, ki so bile izrečene v junjskih dneh 1881. leta, ko se je rojevala slovenska planinska zavest — »Pozdravljen in srečno, Triglav, čestiti — tri g'ave dvigaš drzno do neba in vsaka nosi krono od snega!« — smo se 18. aprila 1986 v Gorici poslovili od Jožice Smet, planinske prijateljice, vestne in vztrajne delavke SPD Gorica, ki je bila polna človečnosti tudi takrat, ko ji je življenje obrnilo svojo temno stran.

Življenjski opus, ki ga je Jožica darovala slovenski planinski organizaciji, je velik. Že meseca decembra 1945 je sodelovala pri obnovi Slovenskega planinskega društva v Gorici in takoj prevzela tudi tajniške posle, ki jih je opravljala celi dve desetletji, ko je nato prevzela odgovorno funkcijo predsednice društva. Jožica je bila osebnost, ki ve, kaj hoče in kaj je potrebno za uresničitev skupnih planinskih želja; šla je prek številnih ovir in se spoprijela z ozkostjo v organizaciji in pri ljudeh, s svojim zgledom je bila prepričljiva.

Vsega je bila vajena, vse naložene in samoumevne obveznosti je sprejemala z razumevanjem, aktivna je bila poleg delovnih dolžnosti pri Slovenski prosvetni zvezi v Gorici še v številnih institucijah, širila in zbirala je naročnike za slovenske knjige, revije in časopise, zbirala je abonente za gledališke predstave in aktivno sodelovala v pevskem zboru. Stori-la je vse tisto, s čimer je hotela prispevati kar največ za povezavo vseh Slovencev na področju kulture in planinstva — ona je pravilno razumela vsebino enotnega slovenskega kulturnega prostora.

Svoječasno je Izidor Cankar rekel: »Kultura pripada tistim, ki jo razumejo!« Jožica je razumela naš jezik, kulturo in planinstvo — in to je bila njena velika prednost —

zato je bila pobudnica in organizatorica vsakoletnih društvenih srečanj, meddruštvenih taborov obmejnih društev z obeh strani državne meje, kulturna animatorica in organizatorica številnih pohodov. Njen dom je bila narava, tu je odmeval njen korak in smeh. Ta je zastal in utihnil, ostali so nam drag spomin in rezultati nje-nega dela, ki je prav tako kot naše skupne kulturne in narodne zgodovine ne bomo dovolili nikomur razvrednotiti.

Jožica Smet se je rodila pred 74 leti v podnožju Alp v Mlinakem pri Kobaridu, večkrat se je selila s starši iz kraja v kraj, dokler se ni družina ustalila v Gorici in kjer je tudi Jožica pognala korenine. Vsakogar je skušala razumeti, vse naloge je sprejela z razumevanjem — samo da bi prispevala kar največ za povezavo vseh Slovencev na področju planinstva in kulture.

Za veliko delo v Slovenskem planinskem društvu Gorica in Planinski zvezi Slovenije in za dolgoletno nalogo v Planinski zvezi Jugoslavije je Jožici Smet Planinska zveza Slovenije že leta 1969 podelila zlati častni znak PZS, ob njeni 60-letnici rojstva pa jubilejno plaketo PZS.

Vlado Klemše,
Marjan Oblak

NA MOJSTROVKO PRI 84 LETIH

**V spomin
Ivanu
Vertelju-
Hanzi**

V visoki starosti je umrl znani gorski vodnik, graditelj številnih planinskih poti, lovec in reševalec Ivan Vertelj-Hanza.

Ko sem se v začetku februarja letos pogovarjal s Hanzom na njegovem domu v Kranjski Gori, nisem slutil, da bo to najin zadnji pomenek. Čeprav je čutil

bolečine in tegobe bolezni, ki jih čas ne-
usmiljeno prinaša, je Ivan z veliko vnemo
pripovedoval o svoji prehojeni življenjski
poti, o planinah, ljudeh in običajih in o
trdem življenju v dolini Trente, kjer se
je rodil 24. novembra 1896. Že zelo mlad
je vzljubil lepote vršacev — in tako je kot
gorski vodnik, kot zanesenjak in skromno
opremljen v gore popeljal veliko tujih in
domačih ljubiteljev planin. Planinam in
čudovitemu gorskemu svetu je podaril
velik del svojega življenja. Od leta 1920
je bil Ivan Vertelj že znani vsestranski
gornik, vodnik in reševalec.

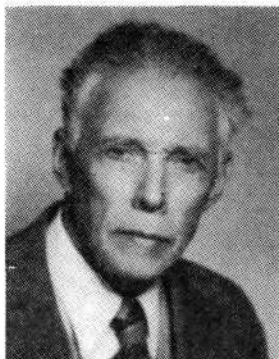
V vsakem vremenu, dežju ali soncu,
podnevi ali ponoči, je Hanza s svojimi
tovariši pomagal ponesrečenim planincem.
Gorski reševalci se Hanze zato spominjajo
z velikim spoštovanjem, prav tako pa je
tudi njegov veliki delež pri PD Kranjska
Gora.

Ivan je leta 1926 skupaj z Antonom Kra-
vanjo in Antonom Tožbarjem, ki sta tudi
bila prava Trentarja, trasiral zahtevno pla-
ninsko pot po severni steni Prisanka skozi
Okno, imenovano Hanzovo smer. S po-
kojnima Antonom Kravanjo in Lovrom
Smolejem pa je planinska grča Hanza
»vrezal« pot na Mojstrovko in leta 1927
pomagal pri dostopu k izviru slapa Savice
v Bohinju. Brez prave opreme, dostikrat
tudi bos, je leta 1926 Ivan Vertelj preple-
zal Slovensko smer v Severni triglavski
steni.

Kako cenjen planinec je bil Hanza, potr-
jujeta tudi avstrijska avtorja Erik Vallens-
perg in Willy Senft v knjigi »Erlebniss
Julische Alpen auf Kugys Spuren«, ki je
izšla pred tremi leti. Kako žive narave je
bil Hanza in kakšna korenina je bil, priča
njegov zadnji vzpon na Mojstrovko pri
84 letih! Kako bistrega duha je bil Hanza,
pa mi je ostalo v spominu z izleta na
Vršič in v dolino njegove rojstne Trente,
ko mi je Hanza še pred dobrim letom na-
tančno opisoval planinsko zgodovino
in kot »iz topa« našteval vršace daleč na-
okrog. Dejal mi je tudi, da se predvsem
mladi planinci preveč zadržujejo v kočah,
namesto da bi se gibali in poslušali na-
svete starejših.

Šegavega Hanze in klenega planinca ni
več. Nič več ga ne bomo srečavali na
travniku pred hotelom Lek, kjer ga je ob
cesti, ki pelje na Vršič, od pomladi do
jeseni dan za dnem vedno zvesto čakal
njegov črni osliček, ki ga je vsakokrat po
končanem delu z vozičkom popeljal na
njegov dom v Smerinje 3 v Kranjski Gori.

GORE, MEDICINA, SKALAŠT- VO SO MOGOČNE, VELIKE STVARI

**Dr. Mirko
Kajzelju
v spomin**

V galeriji portretov skalašev, ki so bili vsi
brez izjeme idealni in v gore zagledani
mladi ljudje, ima zdravnik dr. Mirko Kaj-
zelj s svojo osebnostjo in opravljenim
delom v slovenskem alpinizmu značilno
mesto.

Ugleda in zaupanja ni Mirko Kajzelj užival
le v Turistovskem klubu Skala, ki mu je
predsedoval po profesorju Janku Ravniku,
temveč tudi v SPD. Če odpremo jubilejni
letnik Planinskega vestnika ob 40-letnici,
kjer so sodelovali vsi, ki so v takratnem
slovenskem gorništvu kaj pomenili, sre-
čamo Mirka Kajzelja s plezalnim opisom
o Veliki Ponci. V njem se predstavlja tak,
kot je vedno bil — skromen, neopazen,
častilec narave, tovariš v pravem pomenu.
Ker je bil načelnik plezalneoa odseka TK
Skala vse od leta 1929 do 1932 in ker je
bil že po svoji naravi potrpežljiv, zbran
in metodičen, je bil kot nalašč za urednika
plezalnega vodnika Naš alpinizem, ki je
izšel januarja 1932. To je bilo obdobje tako
imenovane filmsko-književniške dobe. Kot
pravi skalaš je sodeloval tudi v skalaški
fotografiji, pri filmu, kot zbiralec krajinskih
imen in izrazoslovja, kot ideolog; bil je
odbornik, plezalec in še marsikaj.

V alpinističnih nazorih je bil Mirko Kajzelj
sam najbolj tipičen zgled sodobnega alpi-
nista in blizu Turmovim nazorom, ker v
opravljenem plezalnem dejanju ni videl
izživetja, zmage nad seboj in steno, skratka
v subjektivnem smislu alpinistike, temveč
mu je bil vzpon le spoznanje, ki stremi
k nadaljevanju plezanja, dokler se ne do-
jame celote in razsežnosti bodisi alpinizma
kot pojava ali čimveč gora kot svojega
okolja.

Prav ta Kajzeljeva gledanja na gore, gor-
ništvo in TK Skala, pa seveda tudi na
naravo, življenje in človeka, odkrivajo pra-
ve osebnostne vrline razsežnosti tega vedno
skromnega, nevpadljivega in racionalnega

človeka, zdravnika in alpinista. Slovenska planinska zgodovina mu bo nedvomno ohranila vidno mesto, ker je TK Skala, katere eden najbolj vidnih predstavnikov je bil, za slovensko planinstvo hvaležna, a še vedno dragocena legenda.

Tone Strojín

VZEL GA JE VINTGAR

**Francetu
Lipovcu-
Dušanu
v spomin**

France Lipovec se je rodil 1914. leta številni delavski družini na Poljšiči pri Gorjah. Izučil se je zidarske obrti. Z zakonsko družico Jerco sta v težkih dneh predvojne Jugoslavije dobila tri hčerke, ko mu je uspelo dobiti delo pri Kranjski industrijski družbi (današnja Železarna Jesenice), kjer je kot zidar v martinarni pričel spoznavati napredne delavske ideje.

Prihod okupatorja leta 1941 ga ni našel nepripravljenega. Postal je zanesljiva zveza med partizani in dolino; delal je v »trojkah« in dobil ilegalno ime Dušan, ko se je moral zateči v gozdove.

Srečno se je vrnil z osvoboditelji in se spet zaposlil v martinarni. Po letih dela v prahu ob martinovkah pa je zbolel za silikozo. Posloval se je od Železarne in do upokojitve delal kot lovec na Pokljuki. Bil je velik ljubitelj narave, posebno gora. Že v zgodnji mladosti je bil član PD Gorje, kjer je ustanovil alpinistični odsek, ki je deloval skupaj z radovljiškim. Skrbel je tudi za gorsko reševalno službo in je za to dejavnost prejel zlato odličje.

Turistično društvo Gorje oskrbuje sotesko Vintgar. Vsako pomlad je treba obnoviti pota in poskrbeti za varnost obiskovalcev. Vsa leta je to delo vestno in z ljubeznijo opravljal tudi France Lipovec. Tako je bilo tudi letos, žal poslednjič. Pri obnovi mostu prek Radovne, tik nad slapom Šumom, je omahnil v smrt.

Zelo ga bomo pogrešali, nanj pa nas bo spominjal vsak korak v Vintgarju, ki si je Franceta vzel za vedno.

Jože Ambrožič

CIRILA JONKA NI VEČ

Bovški planinci so se poslovili od Cirila Jonka, ljubitelja, snovalca in soustvarjalca vsega, kar se je v dolinah ob gornjem toku Soče dogajalo: od kulture, planinstva, varstva okolja do gospodarstva, med NOB pa je bil aktivist v okupirani Ljubljani. Njegovo življenjsko pot je ob odprtem grobu orisal dr. Klajnšček:

»Rodil si se v Bovcu, najlepšem in najbolj prelestnem predelu naše domovine. Ljubil si naše gore, naše čiste vode, našo Sočo, naše ljudi — in oni so ti to vračali. Že malemu so se ti vcepile v srce vse lepote Soške doline. Postal si estet. Vse življenje si se boril za ohranitev naravnih lepote naše domovine. Želel si, da bi te neokrnjene lepote uživali tudi naši otroci in naši zanamci... Znano je bilo tudi tvoje delo na ekološkem področju... Turistični razvoj v Posočju in večji gospodarski napredek je rasel na ramenih takšnih občanov, kot si bil ti...«

Njegova dejanja se zrcalijo v Bovški dolini na vsakem koraku. Bil je tudi med vidnejšimi igralci in organizatorji po vojni obnovljenega dramskega društva, ki je organiziralo tudi gostovanja drugih dramskih družin.

V čast mu je, da mu do zadnjega dne nobena skušnjava ni upognila hrbta.

Miran Mihelič

GOSPODARSTVA NE MOREMO REŠITI Z RAZPRODAJO NARAVE!

40 USPEŠNIH LET PLANINSKEGA DRUŠTVA BOVEC

Povojna bera bovškega planinstva je bila kljub nekaterim suhim letom bogata. Razveseljiv je močnejši prirastek mlajše generacije, pri čemer pa se najstniki raje družijo s starejšimi planinci kot z osnovnošolci. Za te je poskrbljeno v pionirskem odseku, medtem ko bodo morali planinski odsek za mladino nad 15. letom starosti šele ustanoviti. Vodja takšnega odseka bi bil izvoljen med mladimi, sami pa bi tudi sestavili program, ki bi moral biti dovolj zanimiv, saj mnogo društev prav zaradi neizdelanih programov izgubi največ svojih članov.

Poseben problem je primerjava planincev s športniki, saj zahteva že vaški nogometiški dobro gmotno spodbudo, delo pri gradnji koč pa skušamo planinci organizirati brezplačno. Zato se iz izkušenj skoraj zdi iluzija, da bi pri načrtovani koči na Mangrskem sedlu uspeli s prostovoljnimi de-

lovnimi akcijami, PD Bovec pa nima dovolj denarja, da bi samo uresničilo ta objekt. O tem, kakšna kočja bi bila primerna in na kateri lokaciji, bodo izdelali posebno študijo. Pri tem bodo morali upoštevati funkcijo objekta kot tudi odnos do turistične organizacije.

Dom na Kaninu je bil lociran bliže žičnicam, kot je bila prejšnja kočja. Ker je obisk manjši od pesimističnih napovedi, se sli-

šijo bodrilni glasovi, da bo donosen, ko bodo do njega potegnili smučarsko sedežnico. Gospodarstva pa ne moremo rešiti z razprodajo narave!

O vsem tem so bovški planinci spregovorili na slavnostnem občnem zboru ob 40. obletnici društva, kjer so za predsednika ponovno izvolili Gregorja Rupnika.

Miran Mihelič

30 LET MLADINSKEGA ODSEKA PD MARIBOR MATICA

PLANINSKA ŠOLA TUDI V DELOVNI BRIGADI

Dne 20. marca 1956 je bil na plenarni seji PD Maribor Matica ustanovljen mladinski odsek. Njegova prva načelnica in vodnica je bila učiteljica Iva Lah. Od takrat pa do danes so odsek vodili številni prizadevni planinci, ki so pustili bogate sadove v njegovem razvoju. Vsakokratni odbor je poseval posebno pozornost delu s planinsko mladino na šolah. Uspeh ni izostal. Iz leta v leto je več mladih pod skrbnim vodstvom mladinskih vodnikov in mentorjev zahajalo v gore.

Število članov mladinskega odseka se je od leta 1970 do 1985 gibalo od 1000 do 1600. Planinske skupine so v tem času delovale na 10 do 15 šolah (osnovnih, srednjih in visokih). Vsako leto organizira ena od planinskih skupin srečanje, na katerem odbor odseka podeli priznanja najboljšim skupinam. S posebnim točkovnikom ocenjujejo njihovo delo. Mentorji planinskih skupin se združujejo v svet mentorjev, ki je bil ustanovljen že leta 1969 in deluje še danes. Na sestankih, društvenih izpopolnjevanjih in srečanjih izmenjujejo svoje izkušnje, koordinirajo delo in skrbijo za svoje naslednike.

Tako obsežno delo je lahko opravljeno le s pomočjo zanesenjaških in strokovno podkovanih mentorjev in vodnikov. V letih od 1957 pa do danes je delalo v mladinskem odseku 54 vodnikov, 35 mentorjev in deset inštruktorjev.

Že od leta 1970 odsek redno organizira planinske šole, ki potekajo na osnovnih šolah v okolju, za mestne je pa centralna; organiziral jo je tudi v mladinski delovni brigadi Kozjak '82. Letos bo organiziran že 15. tabor. Doslej so tabori potekali v lepih alpskih dolinah. Taboreči poleg izletov dobivajo pouk o življenju v naravi, snov iz planinske šole, tekmujejo za najlepšo himno tabora in izdajo tudi glasilo. Odsek prireja tudi smučarska tekmovanja za pokal mladinskega odseka. Člani se udeležujejo orientacijskih tekmovanj, spominskih pohodov, očiščevalnih akcij, pla-

ninskih delovnih brigad, mladinski vodniki pa so pomagali pri obnovitvenih delih na kočah. Prehodni cepin ali planinsko kladivo vsako leto podelijo vodniku, ki je vodil največ izletov. Mladinski odsek je izdal dve številki glasila Melišče, sedaj pripravljajo tretjo. Za svoje delo je odsek že trikrat dobil priznanje PZS Mladina in gore. Ob svoji tridesetletnici je odsek načrtoval več akcij, s katerimi bo dostojno proslavil jubilej.

Anica Horvat

PLANINSKA RAZSTAVA NA BLEDU

Planinsko društvo Bled je organiziralo za prvomajske praznike letos že četrtyč planinsko razstavo v Festivalni dvorani na Bledu. Tokrat so prikazali fotodokumentacijo NAŠE ŽENE V GORAH — razstavo, ki jo je pripravila komisija za kulturo in preučevanje zgodovine planinstva pri PZS in je bila ob dnevu žena na ogled v Domu tiska v Ljubljani.

I. J.

POHOD PO POMURSKI POTI

Člani Planinskega društva Mura in TVD Partizan iz Bogojine smo priredili 13. aprila pohod po Pomurski poti iz Murske Sobote do Bukovniškega jezera. Ob tej priložnosti smo obudili spomin na padlega partizana Jožka Talanja in položili na njegov grob venec pomurskega cvetja. Učenci osnovne šole Ivana Cankarja iz Bogojine smo pripravili krajši kulturni program. Po programu, čeprav v snežnem vremenu, smo zakurili ogenj, pekli krompir in si postregli po domače. Vsi zbrani smo se vpisali v knjigo Pomurske poti.

Štefan Puhan

ZA ŠE TESNEJŠE SODELOVANJE PLANINCEV, KI GOVORE RAZLIČNE JEZIKE

Odprtost Planinske zveze Slovenije v svet, zlasti k sosedom, je dobila vnovično potrditev: Planinska založba je izdala trojezični priročnik — v slovenskem, italijanskem in nemškem jeziku: Slovarček za planince, *Piccolo vocabolario per alpinisti*, *Kleines Wörterbuch für Bergsteiger*.

Tri drobne knjižice — za vsak jezik po ena — v nevsakdanjem, a prikupnem formatu 16 krat 11,7 centimetra — vsebujejo vsaka blizu dva tisoč besed — pretežno pojme iz planinskega oblikoslovja in tehnike hoje in gibanja v gorah, v manjši meri pa tudi pojme iz vremenoslovja, o nevarnostih v gorah, reševanju v gorah, turnem smučanju ter o rastlinstvu in živalstvu.

Slovarček kajpak ne vsebuje slovničnih navodil in tudi besed ne pregiba, saj za to na 72 straneh niti ne bi bilo prostora. Slovenski slovarček vsebuje najprej slovenske, nato italijanske in končno nemške pojme (npr.: kotlič — *profonda dolina carsica* dove la neve rimane tutto l'anno — *wannenförmige Doline*, wo sich Schnee das ganze Jahr hindurch hält); italijanska verzija ima na prvem mestu italijanske, nato slovenske in na koncu nemške besede, nemški slovarček pa nemške, italijanske in končno slovenske pojme. Vsi trije snopiči so vloženi v kartonski ovitek, ki je zganjen v škatlico. Škoda le, da »embalaža« ni iz malce čvrstjšega kartona in da nima zanesljivejšega zapirala.

ZAKAJ TROJEZIČNI SLOVARČEK?

V kratkem, zgoščenem uvodu utemeljuje avtor izdajo trojezičnega priročnika z besedami:

»Vse pogosteje se srečujemo planinci treh dežel in vedno več je planinske literature, ki je zanimiva za planince.

Družijo nas torej gore, a govorimo vsak svoj jezik in se težko sporazumevamo. Zato se veselimo tega slovarčka v slovensčini, italijanščini in nemščini, ki nam naj: — olajša uporabo tujejezičnih vodniških priročnikov in opisov planinskih poti (plezalnih smeri);

— olajša sporazumevanje med planinci, ki govorijo različne jezike.«

Slovarček je sestavil Franco Slataper, pri slovenskih izrazih je sodeloval Pavle Še-

gula, pri nemških sta svetovala Ferdinand Thomaser in Dorothea Mussner, priročnike je uredila Darinka Petkovšek, natisnila pa Tiskarna Toneta Tomšiča v Ljubljani. Komplet vseh treh slovarčkov stane 1500 dinarjev, prodaja pa ga Planinska zveza Slovenije, Dvořakova ulica 9, 61000 Ljubljana.

M. C.

Naslovna stran ovitka — pravzaprav škatlice — s trojezičnim planinskim slovarčkom

ALPINISTIČNI RAZGLEDI ŠT. 22/86: POUDAREK DOMAČIM ALPINISTIČNIM FILMOM

Alpinistični razgledi, interno glasilo slovenskih alpinistov, prinašajo v 22. številki izredno veliko zanimivih sestavkov. Z rahlo zajedljivim tonom piše Pavle Kozjek o »spominih na lepšo prihodnost«, ko so gorski reševalci ujeli plezalca samotarja, ki je — »navzlic deseti obletnici tekočih stopnic na vrh Triglava in peti obletnici dvopasovne asfaltne ceste na Jalovec — plezal sam, kazni za samohodstvo pa so hude«. Bine Mlač končuje zgodovinski zapis o Riccardu Cassinu, Dušan Jelinič pa predstavlja like, dosežke in vrednote alpinizma doma in po svetu (2. del).

»Alpinizem kot alpinizem ostaja isti« je naslov intervjuja z alpinistoma, ki živita — eden v »včerajšnji«, drugi v »današnji luči«: Renejem Desmaisonom in Christophejem Profitom. Zatem pa sledi sila zanimiv pogovor z avtorji domačih alpini-

stičnih filmov Petrom Markičem, Silvom Karom, Petrom Podgornikom, Zoranom Bešlinom in Nevo Mužič (pogovor sta za nočni program Radia Ljubljana pripravila Matjaž in Andrej Fistravec).

Miro Štebe razglablja o planinstvu danes in jutri, Luka Karničar komentira članek v lanski 10. številki Planinskega vestnika o solo plezanju — Karničar meni, da deluje članek zelo neresno in žaljivo. Bogdan Biščak je prispeval sestavek Naš ekspedicionizem, Tone Škarja pa predstavlja petletni načrt odprav, ki so si jih zamislili pri komisiji za odprave v tuja gorstva in naj bi jih uresničili do leta 1990. Mlačeva Zgodovina lednega plezanja končuje prvi del Razgledov.

Drugi del vsebuje predstavitev Golnarjevega plezalnega vodnička Vežica in Železni oraben, opis dveh vzponov, zatem pa obširen pregled zanimivosti iz alpinističnega sveta in alpinistične literature. In v tem ko Peter Markič zelo natančno obravnava pripravo alpinistov, končujeta številko Irena Komprej in Zvone Korenčan, ki predstavljata tehnične pripomočke za varno plezanje.

M. C.

TIEN ŠAN '85

SLOVENSKA ODPRAVA V NEBEŠKE GORE. LJUBLJANA, 1985

Že kar v navadi je, da alpinistične odprave ali večja gorniška dejanja ne le v svetu, tudi pri nas, predstavimo v obliki predavanja z diapozitivi oziroma filmom, v obliki poročil v planinskih ali drugih revijah, televizijskih oddajah in čisto tudi z biltenom. Tako ostane dejanje dokumentirano in primerno za tehnično ali organizacijsko pomoč novim odpravam.

Z biltenom se nam tokrat predstavlja tudi lanska slovenska alpinistična odprava v »nebeške gore« Tien Šan v Sovjetski zvezi.* Gradivo je zbral, uredil in opremil član odprave Edo Kozorog ob pomoči tovarišev in Francija Savenca. Zakaj ta bilten?

V uvodu lahko preberemo, da naša alpinistična organizacija že vrsto let uspešno sodeluje s sovjetskimi alpinisti in da so bile izmenjave doslej bolj ali manj na znanih področjih Kavkaza in Pamirja, lani pa so odprli za tuje alpiniste še dokaj neznan gorovje Tien Šana, kjer sta delovali doslej le dve tuji odpravi in je slovenskim alpinistom uspelo preplezati nekaj prav težkih, med njimi precej prvenstvenih smeri. Zaradi tega so člani odprave sklenili strniti gradivo o odpravi in gorstvu in ga posredovati javnosti v obliki biltena. V »Tien Šanu« najdemo naslednjo vsebino: Po Kozorogovem uvodu sledi Savenčev zapis Gore Sovjetske zveze in

zatem Preglednica našega delovanja v gorah Sovjetske zveze. V nadaljevanju vodja odprave Marija Frantar predstavi gorstvo Tien Šan in potek odprave. Sledi predstavitev vseh desetih članov odprave (M. Banič, C. Berčič, M. Frantar, S. Frantar, I. Kotnik, E. Kozorog, A. Pepevnik, B. Pollak, V. Preložnik in I. Rejc) in pregled vzponov na Tien Šan. Tu so še naslov Geološka zgodovina in rastlinstvo Tien Šana in priložnostni članka nekaj članov odprave o plezalskih doživetjih. Zanimivo, zadnji prispevek vodje odprave — nekakšen oris poteka odprave — je natisnjen v angleškem jeziku. Verjetno za morebitne tuje bralce. Na koncu je še reklamni dodatek o sponzorjih odprave.

Bilten »Tien Šan«, katerega naslovnico krasi risba-grafika sovjetskega alpinista, je izčrpna predstavitev gorstva in odprave, kjer seveda ne smemo v vseh prispevkih iskati literarnih umetnij, kar pa ni pomembno. V tem in takih primerih je važna predstavitev in verodostojnost podatkov. V delu »Tien Šan« bo bralec in uporabnik našel vse, kar potrebuje za popolno informacijo: poleg uvodnih pisanj in študij in leposlovnih spisov so tu še izvrstne skice geografskega položaja Tien Šana, nadalje sheme nekaterih preplezanih smeri in nekaj fotografij osvojenih gora (Svobodna Koreja, Boks...) ter še nekaj priložnostnih pokrajinskih risb. Skratka, bilten »Tien Šan« dosega namen in poslanstvo.

Milan Vošank

* Na strani 261 objavljamo Kozorogov zapis s te odprave, in sicer z naslovom V deviški steni Boks; op. ur.

MARTULJEK

IGOR MEZGEC: MARTULJEK. PLEZALSKI VODNIČEK. 1986

Često potujem skozi vas Gozd Martuljek proti Kranjski Gori, proti Ratečam... in naprej v gore. In vedno se na tej poti, v tej vasi, tam na mostu že, kjer je slika najpopolnejša, hrepeneče zazrem navzgor v zid vrhov Špikove skupine. Planinski prijatelji so mi pravili o miru, samoti, še nedotaknjeni, bolje nemožično oblegani lepoti teh vrhov, grebenov, melišč, jas in gozdov. Kakor ustvarjen svet zame in meni podobne iskalce samote; zato sem moral poiskati prijetni prostor Pod Srcem in se dotakniti skal velikih sten. Da, seveda, kakšno veličastje gora je to: ne le za gornike, tudi za poete in slikarje.

In sedaj je pred nami »Dobrodošel plezalni vodnik po stenah nad Martuljkom«, kakor je zapisal Tomo Česen na alpinistični strani Dela, avtorja Postojnčana Igorja

Mezgeca, enega najboljših poznavalcev tega dela Julijskih Alp, ki se je dela lotil tako, da je s prijatelji preplezal prenekatero steno in jo opisal. Vsekakor izredno zanimiv, tehnično dodelan, urejen in berljiv vodnik. Dobrodošel in prepotreben za marsikaterega alpinista z opisanimi 104 smermi in variantami, katerih vsaj polovica ima sheme (pomembno je: sheme imajo vse najpomembnejše smeri Široke peči, Špika, Frdamanih polic in Rušice!) in ki ga je, kakor lahko preberemo v uvodnem pisanju vodnika, avtor napisal z ljubeznijo do Martuljka in gora nasploh, zato upa, da mu bo bralec pomanjkljivosti in napake blagohotno oprostil. Za morebitno drugo izdajo vodnika pa se priporoča za vse popravke in nasvete.

Mezgečev plezalni vodnik Martuljek je izšel v sodelovanju Planinske založbe pri PZS s Planinskim društvom Postojna ter ob pomoči zanesljivega in aktivnega Francija Savenca. Po 650 dinarjev je na voljo v ekonomatu PZS, Dvořakova 9 v Ljubljani. Ob večjih naročilih odobrava založba popust. Vodnik, ki obsega naslednje gore — Vrtaško slame, Kukovo špico, Škrnatarico, Dovški križ, Široko peč, Veliki in Mali Oltar, Veliko in Malo Ponco, Vrh nad stenami, Špik, Vršič v Škrbini, Frdamane police, Rušico, Siljico, Rigljico in Zaledenele slapove, je namenjen redkim ple-

zalcem tega območja, urejen je kronološko, pri ocenjevanju pa ima prednost pristo plezanje. Več prostora je namenjena težjim in novejšim smerem. Opisom so često dodani še komentarji.

Igor Mezgec je s tem delom ponovno dokazal in ovrednotil svoje tovrstne sposobnosti. Martuljek, ki je sicer brez fotografij (kar pa glede na dobre skice sten in smeri ne bi smelo uporabnikom delati težav), odlikuje literarna vrednost — avtorjev smisel za pisanje, kar dela vodnik še privlačnejši za čisto običajno branje (iz vodnika citiram primer: »Predstavljaš si, da kot že tolikokrat prideš v Martuljek, površno ošineš po gorah in — o, groza — uzreš, da se je Špik podr!... Pogled na Špik je lahko eno takih doživetij, ki te navdajajo z občutjem čiste življenjske radosti, hkrati pa te spomnijo na trenutek lastne minljivosti in nepomembnosti. Enkrat je zasneženi Špik proti koncu zime v prvem soncu, očarljiv ponoči ob luninem svitu, neprimerljiv čez dan.«), in risarska prepričljivost, že kar likovna umetnost (oglejmo si naslovno perorisbo Špika!). Vsekakor avtorju čestitajmo in mu zaželimo še kakšno podobno delo. Bralecem in plezalcem pa veliko estetskih užitkov ob vodničku in veliko lepega v stenah Martuljka!

Milan Vošank

BIOKOVO — PLANINSKO-TURISTIČNI VODNIK

MAKARSKI PLANINCI SO CELOSTNO PREDSTAVILI PLANINSKO-TURISTIČNO OBMOČJE MAKARSKE S 1762 METROV VISOKIM BOKOVOM NA ČELU ● DRUGO IZDAJO VODNIKA SO NATISNILI TUDI V NEMŠKEM IN ANGLEŠKEM JEZIKU

Turistično društvo makarske riviere in Planinsko društvo Biokovo iz Makarske sta po sedmih letih znova presenetila javnost — tokrat z drugo izdajo planinsko-turističnega vodnika Biokovo. V predgovoru poudarjajo, da so »intenziven razvoj planinstva na biokovskem območju, pa tudi druge dejavnosti — med njimi asfaltiranje ceste na vrh Biokova — Sv. Jure (1762 metrov) — ter izdelava prostorskega načrta Parka prirode in Spominskega območja Biokova — ki sta posebnega pomena, skorajda zahtevali nov, kakovosten vodnik, ki naj na preprost in razumljiv način informira o glavnih značilnostih gore in možnostih gibanja po njej«.

Da so makarski planinci vzeli to nalogo izjemno resno, dokazuje tudi dejstvo, da so ob hrvatskosrbski izdaji natisnili vodnik tudi v nemškem in angleškem jeziku — vse tri izdaje so bogato ilustrirane z barvnimi fotografijami, risbami in skicami.

Vodnik vsebuje tale poglavja: Zgradba in relief Biokova, Biokovo — park prirode,

Biokovo — spominsko območje, Razvoj planinstva na območju Biokova, Objekti na Biokovu, Biokovska partizanska steza, Markirane steze in poti (predstavljajo dvanajst možnih tur), Alpinizem (predstavljajo deset smeri), Speleologija (kar šest jam ima Biokovo — in vseh šest predstavljajo v vodniku) ter Pomembnejša obvestila za obiskovalce Biokova. Na zunanji strani ovitka prikazujejo zimski posnetek grebena Biokova z vrhom (dodatna stran ovitka vsebuje prostorčke za odtise žigov vrhov in planinskih koč), medtem ko je na tretji strani ovitka, vključno z dodatno stranjo, pregledna barvna reliefna risba celotnega turističnega območja Makarske z Biokovom, cestami nanj in potmi na njem.

Vodnik je na voljo na naslovu Planinarsko društvo Biokovo, 58300 Makarska, Dalmatinska ulica 5. Hrvatskosrbska izdaja je po 300, nemška ali angleška pa po 500 dinarjev.

M. C.

TABOR 4/86: POGOVOR O GORSKI STRAŽI

V aprilski številki revije Tabor, glasila Zveze tabornikov Slovenije, zasledimo tudi razgovor z načelnikom komisije za varstvo narave in gorsko stražo pri PZS Petrom Skobrnem, ki ima naslov Gorski stražarji streljajo z besedami. Sogovornik — pred kratkim je bil tudi gost naše revije (glej Planinski vestnik, št. 3/86, str. 114-5), je med drugim dejal, da gorska straža deluje predvsem vzgojno in preventivno ter tako skuša vplivati na zavest ljudi. Seveda v razgovoru tudi ni manjkalo kritičnosti na račun množičnih obiskov gorskega sveta oziroma njegovih negativnih in daljnosežnih posledic.

M. Š.

LITOSTROJ 3/86: PORAST ŠTEVILA ČLANSTVA

Glasilu delavcev Titovih zavodov v redni rubriki Planinski kotiček (ureja ga tovarniško planinsko društvo) prinaša poročilo z njihovega občnega zбора. Najbolj razveseljuje, da je lani društvo pridobilo kar 76 novih članov. Propagandist zato na zboru ni mogel skriti navdušenja, pa je optimistično napovedal, da bo leta 2000 število članov PD Litostroj naraslo na tisoč (zdaj jih je petsto). Komentar na to v Kotičku je zmeren: »Počakajmo, pa bomo videli...«

M. Š.

LA MONTAGNE (FRANCIJA): DVE-STO LET PRVEGA VZPONA NA MONT BLANC

V prvi številki trimesečnika La montagne (številka je v splošnem posvečena 200. obletnici prvega vzpona na Mont Blanc), najdemo obilico zanimivega in koristnega branja ne le za alpiniste, ampak tudi za vse, ki jih vabijo in privlačijo bele gorske opojnosti.

Ker je že Mont Blanc »glavni« v tej publikaciji in mu bo namenjenih še nekaj posebnih besed, pričnimo z nejubilejnimi novicami, ki pa so vendar vredne pozornosti:

— revija objavlja poročilo z redne generalne skupščine združenja alpinistov;

— rubrika informacij prinaša seznam članov tega združenja v tujini in nekatere sklepe himalajskega komiteja;

— v rubriki Aktualnosti se lahko poučimo o alpinističnih dosežkih in načrtih v Nepalu, na Kitajskem, v Indiji, Peruju in Pakistanu;

— bilanca ekspedicij v letu 1985 pa poleg pregleda opravljenih pomembnejših vzponov ponuja v razmislek tudi nekatere »psihološko obarvane« sestavine ljubiteljskega in poklicnega alpinizma.

Sledijo mnenja in pisma bralcev, informacije o novostih in izboljšavah v industriji alpinistične opreme in nekaj koristnih napotkov o tem, kje in kako dobiti osnovne podatke o vsem, kar zanima že preizkušene pa tudi bodoče gornike.

V ZACETKU JE BILA GORA...

Zgodovina vzponov na zasnežene kope montblanskega pogorja je v reviji temeljito razložena in osvetljena z vseh strani — vsem, ki so skušali v zadnjih dvesto letih premagati »evropski beli mit«, vsem, ki so se na Mont Blanc vzpenjali v prvih nerodnih navezah, ga premagovali z vrtolomnimi vzponi nad prepadnimi stenami ali ga izzivali samo zato, ker se je »kralj evropskih gora« znašel tudi v Guinnessovi knjigi rekordov, je namenjenega dovolj prostora v besedi in sliki.

Zgodovina Mont Blanca se pričinja v letu 1091, ko so se, še precej pohlevno, začeli vzpenjati nanj premožni plemenitaši, in se končuje z dvema stoletjema kasneje, ko se lahko alpinista Paccard in Balmat pohvalita, da sta se na poglavarja evropskih vršacev povzpela že več kot dvatisočič. Gora evropskih gora je danes zavarovana na vseh količkah kočljivih mestih, pot čez ledenik ne pomeni povsod tudi tveganja, na vrh sopihajo poleg gornikov tudi sodelavci meteoroloških in seizmoloških postaj. Pa vendar je Mont Blanc — tako revija La montagne — gora, ki še vedno izziva.

-ješ

NATUR- UND NATIONALPARKE (BELGIJA): ZAŠČITA »ZADNJIH OAZ CIVILIZACIJE«

— Zadnja številka evropskega biltena Narava in narodni parki (revija izhaja v Belgiji v treh jezikih) objavlja na 39 straneh članke in poročila o možnostih za oddih in zabavo v zaščitenih narodnih parkih, »zadnjih oazah civilizacije«. Obsežno gradivo (objavljen je izvirček drugega dela) je lani obravnavala generalna skupščina varstvenikov narave na Korziki, poudarili pa so predvsem ugotovitve delovnih skupin, ki so ocenile dejanske in bodoče razvojne možnosti »parkovne rekreacije«, upoštevajoč pri tem seveda ekološke in druge dejavnike.

— Revija prinaša tudi razpored pomembnejših seminarjev in strokovnih srečanj, katerih glavna tema (seznam se pričinja s septembrom) je varstvo okolja v naravnih parkih in turizem tiste vrste, ki naravno in ekološko bogastvo teh parkov tudi ohranja.

— Posebne pozornosti je vreden prispevek o močvirnem področju v poljskem narodnem parku Biebrza, zanimive pa so tudi novice o spremembah, jubilejih in načrtih v narodnih parkih Evrope.

-ješ

DIE ALPEN (ŠVICA): ZLORABLJAJO GORSKE IN REŠEVALNE ORGANIZACIJE

Aprilska številka švicarske revije Die Alpen prinaša med drugim prispevek o tem, ali gorske in reševalne organizacije danes nekateri zlorablajo, letno poročilo švicarskega alpinističnega kluba za minulo leto idr., Bernhard Rudolf Banzhaf pa piše o varstvu gorskega sveta.

J. S.

TURISTA (ČSSR): SVETOVNA PREMIERA(?) VODNE ZNANSTVENE POTI PO BEROUNKI

Mesečnik Turista, ki ga izdaja Češkoslovaška zveza za telesno kulturo, objavlja v aprilski številki '86 med drugim prispevek ob letošnjem mednarodnem letu miru z naslovom Hočemo živeti, predstavlja turistično Novo mesto na Moravskem, poroča o odprtju vodne znanstvene poti Berounke (verjetno svetovna premiera), dva sestavka prikazujeta »muzeje« v naravi, nekateri nadaljnji teksti pa govorijo o Ojcowskem ljudskem parku v Krakovu, planičnih in zaščitni narave in biserih ob češkoslovaških rekah.

L. P.

KRASY SLOVENSKA (ČSSR): PLEZALNA SEZONA 1985

Slovaški mesečnik *Krasy Slovenska*, ki izhaja zdaj 63. leto, objavlja v aprilski številki med drugim pregled Jana Krcha o češkoslovaških planinski sezoni 1985 z navedbo vzponov in zasedbo odprav, Dero Mrazik obuja spomine na rojstvo češkoslovaške gorske reševalne službe (1873?), Jan Kuran in Jozef Siroka portretirata Oravski grad, Ivan Bohuš prikazuje, kako je *Simplicissimus* pisal o Visokih Tatrah, Lubomir Zelinka piše o času gnezd in valitev, Mikulaš Erdős in Jozef Thuroczy govorita o Drienovski jami, Jozef Vričan o hoji po strehi Kremnickih vrhov, Ladislav Khandl pa o Šturovcih na Devinu.

L. P.

EHO (BOLGARIJA): UTRINKI S SMUČIŠČ RILE IN PIRINA

Tednik Bolgarske turistične zveze *Eho* prinaša v številki z datumom 11. april 1926 med drugim utrinke Borisa Kalaidžieva s smučišč Rile in Pirina, kratek raport o objektih in conah za zdravo rekreacijo delavcev, pismo s podnožja Anapurne, ki je cilj zimske bolgarske odprave, nato sestavek o gorskih usodah Sevarja Zagor-

činova, recenzijo knjige Azijske maršrute in pogovor s sovjetsko alpinistko Junko Tabei, povzet iz sovjetske revije *Turist*.

L. P.

TRAIL AND TIMBERLINE (ZDA): VZHOD IN ZAHOD SE SREČATA V JAPONSKIH ALPAH

Trail and Timberline, glasilo Alpinističnega društva iz ameriške zvezne države Kolorado, prinaša v drugi letošnji številki zanimiv sestavek C. Bella, ki je avgusta lani osvajal japonska vrhova Mt. Tsurugidake (2998 m) in Mt. Tateyama (3015 m), ob tem pa se je tudi naučil jesti mehko kuhana jajca s palčkami. Clanku sledijo razmišljanja F. Romerja, ki je občudoval srednjeveške gradove v Nemčiji, Liechtensteinu in Švici. V zadnjem delu revije je sestavek o potovanju dvanajstih Američanov ob reki Cooper na Aljaski, ki mu sledijo informacije o izletih in ponudbe za taborjenje. Omeniti kaže še sestavek Združenja za zaščito narave in narodnih parkov o zaskrbjenosti za park Yellowstone in za enega najbolj znanih geizirjev na svetu, Old Faithful, katerih usoda je zaradi vedno večjega onesnaževanja negotova.

N. V.

razgled po svetu

UMRL JE TENZING NORGEY

V 72. letu starosti je umrl nepalski šerpa Tenzing Norgey, ki je leta 1953 skupaj z Eduardom Hillaryjem prvi osvojil Mount Everest. Radživ Gandhi je Tenzinga imenoval »snežni tiger«.

Tenzing je bil doma s podnožja Mount Everesta, sodeloval je kot nosač v angleških himalajskih odpravah leta 1935, 1936 in 1938. Po drugi svetovni vojni so ga najemali za vodnika Švicarji, Francozi in Italijani. Leta 1952 je prišel z angleško ekspedicijo do višine 8600 metrov, leta 1953 pa je z Novozelancem Hillaryjem dosegel najvišji vrh sveta — 8882 metrov visoki Mount Everest.

HIMALAJA 1986: ISKANJE PRVIH OSVAJALCEV EVERESTA?

Letošnje leto bo zelo zanimivo tako za alpiniste kot tudi za ljubitelje alpinizma. Nepalska vlada je za vzpone v predmonsunskem obdobju izdala 33 dovoljenj za vzpone, pakistanska pa kar 50, a število ekspedicij še ni dokončno. Okoli 80 ekspedicij pričakujejo v Indiji, 40 na Kitajskem, v Himalajo pa se letos prvič namenijo tudi alpinisti iz Kenije.

Tudi letos bodo najbolj aktualni Nun-Kun ter območji Gangotrija in Gašerbruma. Pričakujejo napredek alpskega stila. Reinhold Messner se bo v svoji želji preplezati vseh 14 osemtisočakov vzpenjal po Južni steni Lotseja. Posebno zanimivi bodo vzponi na še nepreplezane vrhove. Tako

bodo alpinisti poskusili osvojiti najvišji vrh Butana, Kangkar Punzum (7550 m), Kitajci pa se odpravljajo na skoraj mistično Namča Barvo (7782 m), najsevernejši vrh Himalaje. Najbolj srhljiva bo bržčas avgustovska odprava Američana Toma Holzela, ki upa, da bo našel posmrtno ostanke Malloryja in Irvina, prvih plezalcev na Everest, in njune kamere z zmrzjenimi filmi, ki naj bi razrešili uganko tega vzpona.

Józef Nyka, Varšava
(prevod in priredba N. V.)

UIAA NA DUNAJU: BODOČA POLITIKA ZVEZE

21. in 22. marca 1986 je bil na Dunaju sestanek Izvršnega sveta Mednarodne zveze planinskih društev (Union internationale des associations d'alpinisme — UIAA). Med drugim so razpravljali o bodoči politiki zveze in o prihodnosti svojega glasila. Komisiji za alpsko plezanje so zaupali usklajevanje treningov in instrukcij. Spregovorili so tudi o plezalnih težavnostnih stopnjah. Komisija za zaščito gora je sklenila soorganizirati poseben seminar v Katmanduju, ki bo namenjen alpinističnim in turističnim problemom v Himalaji.

UIAA je močna in aktivna mednarodna organizacija, ki šteje več kot tri milijone članov iz 45 dežel. Svet Zveze sestavljajo člani iz 19 dežel. Njihovo naslednje srečanje bo oktobra letos v Münchnu.

Józef Nyka — N. V.

DIRKA ZA REKORDI

USPEŠEN KONEC ALPINISTIČNE SEZONE V FRANCIJI

Že nekaj let je geslo mnogih svetovnih alpinistov: vedno hitreje, vedno več... Pariški časnik Le Monde je 19. marca letos objavil obširnejše poročilo o eni takšnih »domačih dirk za rekordi« v minuli sezoni. Eric Escoffier je skušal konec februarja v štirih urah premagati severne stene gora Aiguille Verte, Droites, Courtes in Grandes Jorasses, vendar je moral zaradi utrujenosti odnehati pri tretjem gorskem velikanu. Znanemu Cristophu Profitu, ki se je lotil iste naloge, je sicer uspelo priti visoko v četrto steno (Grandes Jorasses), vendar ga je v njej zalotila noč in predvidene ture ni mogel opraviti v določenem času.

Toda — v tretje gre rado. V začetku marca se je lotil poskusa še Jean-Marc Boivin, 34-letni gorski vodnik, znan sicer tudi kot izvrsten smučar in zmajar. Prav s pomočjo zmaja je vse štiri stene osvojil že v 18 urah, z vrha Jorassesa pa se je z zmajem spustil v dolino ob enajstih ponoči. Pa tudi sicer je bila minula alpinistična sezona v Franciji zelo uspešna: Gabarrou in Bouvard sta sredi februarja opravila prvi zimski vzpon v vzhodni steni Maudita, Jond, Belliguez in Thevenard pa so se uspešno spopadli z zimsko severno steno Bionnasseye.

Prevod in priredba -ješ

IZ PISARNE PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

V korist Planinskega vestnika so odstopili avtorski honorar:

Franc Ekar, Kranj	2.100 din
Dimitrije Pavlov, Jesenice	470 din
Jože Dobnik, Ljubljana	2.500 din
Milan Čilenšek, Maribor	20.100 din
Jože Žunec, Ravne na Koroškem	3.000 din
Janez Lončar, Trzič	3.000 din
Andrej Vovšek, Maribor	13.500 din
Božo Jordan, Dobrteša vas	3.500 din
Ivan Jenko, Bled	3.600 din
Matjaž Deržaj, Ljubljana	1.000 din
Ivo Gorjanc, Trzič	4.000 din
Igor Šolinc, Trzič	2.000 din
Dr. Tine Lah, Maribor	2.000 din

V korist Planinskega vestnika je odstopil povračilo potnih stroškov:

Drago Kozole, Dol pri Hrastniku	9.802 din
---	-----------

V gotovini so v korist Planinskega vestnika prispevali:

Marta Bobnar, Ljubljana Šentvid	1.000 din
Franc Mavrič, Ljubljana	2.000 din
Maks Rok, Ljubljana	2.000 din
Dr. Miha Potočnik, Ljubljana — namesto cvetja na grob Jožice Smet PD Celje:	2.000 din
— namesto cvetja na grob Andrina Kopinška	15.000 din
— namesto cvetja na grob Karla Koštomaja	10.000 din
Skupaj	102.572 din

Avtorski honorar za prispevke, objavljene v Planinskem vestniku, sta darovala:

1. v sklad Aleša Kunaverja:	
Tomaž Banovec, Ljubljana	9.000 din
2. planinskima društvoma:	
Milan Čilenšek, Maribor:	
— PD Kamnik — za razširitev Cojzove kočje na Kokrskem sedlu	10.000 din
— PD Ljubljana Matica — za obnovitvena dela pri Koči pri Triglavskih jezerih	10.000 din
Skupaj	29.000 din

Vsem se iskreno zahvaljujemo!

NEPAL: PREDMONSUNSKA SEZONA 1986

V začetku aprila je nepalsko ministrstvo za turizem izdalo še dve dovoljenji — štiričlanski poljski ekipi pod vodstvom Tadeusza Karolczaka za vzpon na Mount Everest in dvanajstčlanski francoski ekspediciji pod vodstvom Claudea Jaccoux,

ki bo osvajala Brikuti (6364 m). Za odprave na 28 himalajskih vrhov se je med ugodnimi sezonami prijavilo skupno kar 45 skupin, večinoma iz ZDA, zahodne Evrope in Japonske. Lansko pomlad je bilo v Himalaji samo 30 vzponov. J. N. — N. V.

KOČA PRI TRIGLAVSKIH JEZERIH BO POSODOBLJENA

ZOPET S POMOČJO SKUPNOSTI IN PLANINCEV

KOČA NAJ BI BILA NA SEVERNI STRANI POVEČANA ZA ŠEST METROV, V NOVM TRAKTU PA BI PRIDOBILI 73 NOVIH LEŽIŠČ

GREGOR KLANČNIK

Dolina Triglavskih jezer spada med najbolj dragocene predele Triglavskega narodnega parka, in zato ni naključje, da se je v njej ta slovenska znamenitost rodila in da se je v tej dolini začelo znanstveno, turistično in alpinistično zanimanje za naš gorski svet. Že leta 1780 je baron Žiga Zois dal zgraditi botanično opazovalnico, sto let pozneje — leta 1880 — pa je bila pri Dvojnem jezeru, na višini 1683 metrov, postavljena turistična ali planinska postojanka.

Skoraj brez prekinitve po pregraditvi Triglavskega doma v sodobno visokogorsko postojanko si je Planinsko društvo Ljubljana Matica zadalo nalogo, da poveča in prenove tudi 106 let starega očaka, ga prilagodi času in kraju tako, da bo poleti in pozimi bolje na voljo velikemu številu obiskovalcev. Izdelali smo projektno nalogo, idejni projekt, si oskrbeli soglasja in dovoljenja in izdelovalne načrte. Ti predvidevajo:

— podaljšek stavbe za šest metrov, v katerem bo v štirih izoliranih etažah 73 ležišč z ločenim vhodom in bivalnim prostorom za turne smučarje. Dodatni del bo v glavni sezoni sestavni del postojanke, pod snegom pa bo ločeno razpolagal s 50 ležišči. Ta naloga mora biti uresničena leta 1986;

— prenovo starega, izrabljenega dela objekta, tako da bo postojanka imela kakovostno izenačeno prenočitveno zmogljivost s 175 ležišči in možnost postrežbe do 200 gostov. Ta naloga bo uresničena leta 1987. Po cenah januarja 1986 bodo stroški za to pomembno naložbo znašali okrog 75 milijonov dinarjev. Ljudje nas upravičeno sprašujejo, kako si upamo v sedanjih težkih časih lotiti še ene tako zahtevne naloge. Nihče ne dvomi, da ta posodobitev Koče pri Triglavskih jezerih ni najbolj po-

trebna, toda taka akcija je vendarle zelo smela. Za uresničitev katerekoli še tako zahtevne naloge so potrebni samo požrtvovalni ljudje. Poglejmo samo, kakšne vile so si bili posamezniki sposobni zgraditi, in to celo tako, da jim inflacija odpihne dolgove; zakaj si potem ne bi mogli zgraditi kaj skupnega, kot na primer primerno postojanko v Dolini Triglavskih jezer ali katero drugo?

Ko sem lani avgusta, med potjo na jubilej Aljaževega stolpa, obiskal Kočo pri Triglavskih jezerih, sem po prenatrpanem prenočevanju, kar je že običajno, srečal bivšega profesorja ravenske gimnazije, Celjana Medveščka. Rekel mi je: »Ne misli, da proslavljate 90-letnico samo pri stolpu na vrhu Triglava, enak spoštljiv jubilej verjetno slavijo tudi vaši ‚modroci‘ v tej koči.« Ta pripomba me je spodbudila — in do končne odločitve ni bilo daleč.

Sedaj se lahko pohvalimo, da so vse priprave mimo, sklenjene so celo pogodbe za gradbena in obrtniška dela, za opremo in helikopterski transport od Planine Bla-

In takšen naj bi bil videz postojanke po zvečanju: prizidek (na risbi v ospredju) naj bi bil nared še letos

to do gradbišča pri Dvojnem jezeru. Z lastno udeležbo in začasno najetimi sredstvi so celo že opravljena avansna plačila predvidenim izvajalcem del, kar pomeni, da v začetku junija, ko bo sneg skopnel, ni več ovire za začetek gradnje.

Glavni izvajalec nove gradnje bo SGP Gradbinec Kranj, enota Jesenice. Ta delovna organizacija ima že veliko izkušenj, saj je v triglavskem pogorju posodabljala večji del postojank, posebno pa se je obnesla na najvišji — pri 2515 metov visokem Triglavskem domu. Tudi stavbno pohištvo in notranjo opremo bo izdelal že na Kredarici uveljavljeni Gradisov tozd Lio Škofja Loka, prav tako bo povečano število ležišč, naslednje leto pa prenovljena kočja, obogatena z isto firmo — Meblovimi vzmetnicami.

Po načrtu naj bi bile nove zmogljivosti v Dolini Triglavskih jezer nared že pred snegom, kar pomeni, da bodo turni smučarji že v zimski sezoni 1986/87 imeli na tem pomembnem smučarskem območju svoj dom. Zanj bodo skrbeli v Domu na Komni, smučarji pa bodo za tovor do Kom-

ne lahko uporabljali tovorno žičnico. Z zimsko postojanko v Dolini Triglavskih jezer se bodo za turne smučarje in alpiniste odprle nove možnosti v Triglavskem pogorju.

Zanesljivost, ki jo izražamo za uresničitev plana izgradnje, pa ima pomembno pomanjkljivost: niso zagotovljena potrebna sredstva. Nabiralna akcija teče, največ pričakujemo od združenega dela in upravljavcev družbenih sredstev ter zasebnikov, hvaležni pa bomo za vsak dar, tudi od občanov. Vsak dinar, ki ga boste dali za Kočo pri Triglavskih jezerih, bo padel na plodna tla. Žal ne moremo dobiti takega kredita, ki nam ga inflacija ne bi pojedla, zanašamo pa se na prijatelje naših gora, tiste, ki se v eni ali drugi smeri na poti na Triglav ali njegove sosede ustavljajo v čudoviti Dolini Triglavskih jezer. Kar pametnega dodajamo Triglavskemu narodnemu parku, s tem bogatimo svoj narod. Na prelomnici devetnajstega stoletja je triglavsko pogorje dobilo prve gorske postojanke, pred vstopom v tretje tisočletje pa jih posodobimo!

V JULIJSKI ŠTEVILKI PLANINSKEGA VESTNIKA PREBERITE:

- **SISTEM HITRE HOJE: ZJUTRAJ NA TURO, ZVEČER DOMA** (Planinstvo in turizem — Božo Zorko; bralcem se opravičujemo, ker smo bili primorani zaradi stiske s prostorom ta, že napovedani sestavek preložiti za mesec dni)
- **VRHUNSKI ALPINIZEM IN DENAR** (Tone Škarja)
- **SKUPNI TEMELJI PLANOV TRIGLAVSKEGA NARODNEGA PARKA** (Janez Bizjak)
- **PREDSTAVLJAMO NATAŠO KLINJE**, prizadevno mladinsko vodnico v mladinskem odseku PD Maribor Matica (Jelka Šprogar)
- **ZAVAROVANJE PLANINSKEGA PREMOŽENJA** (Drago Kozole)
- **PREDSTAVLJAMO JELKO CESAR-HOJCO**, oskrbnico Erjavčeve kočje na Vršiču (Dragica Manfreda)
- **IN ŠE VRSTO DRUGIH ZANIMIVIH SESTAVKOV**

nasmejmo se...

PLANINCI – ALPINISTI

Izšel je trojezični slovar planinskih
in za sporazumevanje najnujnejših izrazov

Franco Slataper

SLOVARČEK ZA PLANINCE

slovensko – nemško – italijansko
nemško – slovensko – italijansko
italijansko – nemško – slovensko

v treh snopičih v ovoju.

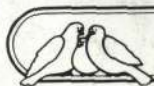
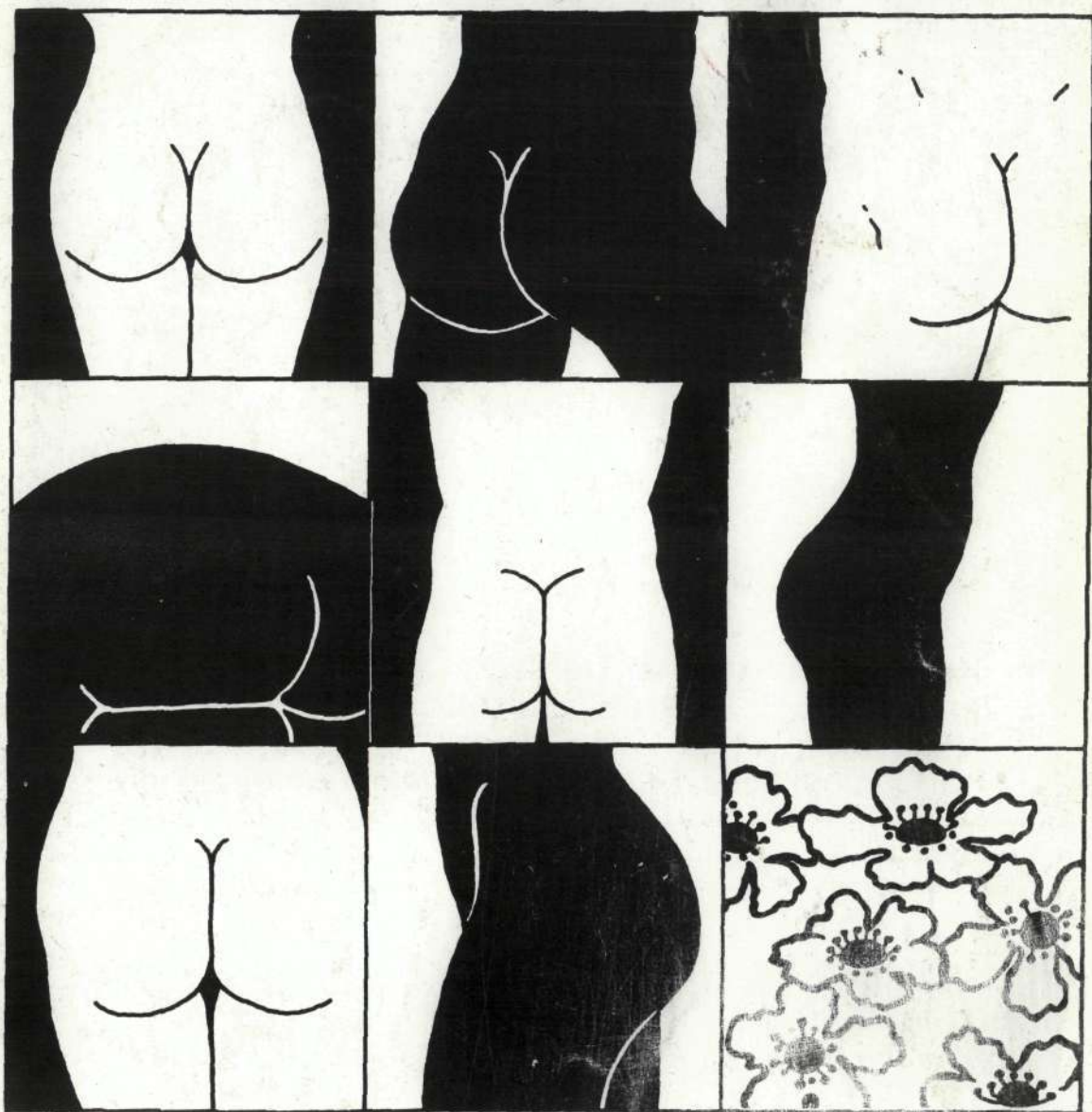
Cena 1500 dinarjev.

Kupite ga lahko v knjigarnah
in v prostorih PD Ljubljana Matica,
Miklošičeva cesta 17, Ljubljana,
na Planinski zvezi Slovenije pa samo z naročilnico.

SOLEA

KOZMETIKA ZLATOROG

ZA VSE RITKE TEGA SVETA

paloma

toaletni papir